

**DOBŘÁ
ADRESA**

Z obsahu

Petr Novotný: Ouvej kajuvej
– Divoký srdce v ilegalitě

Kolocovy cestapády

Příloha: procházka a rozhovor
s Evou Jiránkovou

Obsah:

Příloha

– rozhovor č. 3

s Evou Jiránkovou

a dosud nepublikované
básně autorů zvuchých
jmen (50)

SYSTÉM NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popis a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popis obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

O čem se (ne)mluví

**Martin Belásek: Jak probít
Síto (4)**

Jakub Šofar: Šosky 10 (7)

**Martin Groman: Lékař, který
se chtěl stát hercem (8)**

Rozhovor č. 1

**s Viktorem Mecou, ukázky
z jeho nové knihy „Parta
nade vše“ + jeho básně
a fotografie (12)**

Hudba

**Petr Novotný: Ouvej kajuvej
– Divoký srdce v ilegilitě
(30)**

**Jakub Šofar: Celaskonový
déšť (32)**

Rozhovor č. 2

s Václavem Smitkou (34)

Macurova světnička (40)

Média

**Mirek Cingl: Těžko zvládané
emoce (44)**

Kolocovy cestapády (46)

Podobrazník

Honza Hanzl: Problém (49)

Vážení čtenáři, vzhledem k tomu, že Ministerstvo kultury letos výrazně snížilo dotace na literární časopisy, nemá Dobrá adresa už vůbec žádné peníze. Nemá peníze dokonce ani na vedení účtu. Proto jsme se na valné hromadě usnesli, že časopis Dobrá adresa již nebude zadarmo. Protože nepřipravujeme žádná omezení přístupu k minulým ani budoucím číslům (budou stále k dispozici pro každého), nepočítáme s tím, že zaplatí všichni. Ale když to udělají aspoň někteří, bude to snad stačit na provoz účtu, darovací daň a poplatek za doménu na rok. Pokud vám přeci jen záleží na tom, aby Dobrá adresa dál vycházela, pokud nejste úplně na dně a máte u sebe **stokorunu**, pošlete nám ji prosím na účet číslo **216093103/0300**.

Díky, protože bez vás přežijeme jen horko a těžko.

Na titulní a protější stránce: kresba a báseň ze svatebního památníku Evy Jiránkové (k příloze – rozhovoru č. 3 na str. 50)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 10, ročník 3. E-mail: dobraadresa@first-net.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Redakce: Miroslav Cingl, Martin Groman, Jan Los, Ondřej Macura, Vladimír Novotný, Kateřina Rudčenková, Viki Shock, Jakub Šofar. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Vystavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafina a FirstNet a. s.

Naši milí,

na říjen jsme pro vás připravili rozhovorový speciál. Čekají vás hned tři rozhovory, a to s Václavem Smitkou, s Viktorem Mecou a jeden skutečně velký (v příloze) s paní Evou Jiránkovou. Z toho zvláště máme opravdovou radost.

Dva naši básníci, Tomáš Koloc a Ondřej Macura, připravili svá pravidelná vyprávění o sobě samých, kterážto se s Podobrazníky Honzy Hanzla a Šoskami Jakuba Šofara postupně stávají nejčtenější částí časopisu. Pomalu začínáme uvažovat o tom, že se z kulturního měsíčníku změníme na osobní deník zmíněných čtyř výtečníků.

Abychom k tomu udělali první krok, a především aby se nám vešly všechny rozhovory, oželeli jsme pro jednu s těžkým srdcem recenzní přílohu Strž. Vedle všeho toho klábosení se ji už opravdu nepodařilo vmáčknout. No, aspoň bude příště plnější a vy si konečně pořádně užijete našich kritických rozborů.

Jedinými analytičtějšími materiály čísla jsou tedy kritika prvního vydání televizního Síta od Martina Beláska, osobní medailon Karla Steinbacha od Martina Gromana, Dobrá deska Petra Novotného a menší novinová analýza od Mirka Cingla (v rubrice Média). Ale myslím, že i to bude stačit. Na shledanou zase za měsíc

Štefan Švec

na Jistci nad Otavou,
v srpnu 1942

*Je sedmerna kníh'
vípí kytici:*

*dej Vám Pán Bůh lotek ržeští,
co ho mohom sudce sněšti
háskem bípíci.*

*Je sedmerna kníh'
vípí kytici,*

zanípím je do obloučku:

*dej Vám Pán Bůh páren kloučku,
k tomu dívoci!*

Eduard Bass

O

čem
se
(ne)
mluví

Jak probít

Hlavním moderátorem je usměvavý kontroverz Martin C. Putna, který pro televizní obrazovku zatím obrousil své intelektuální růžky a opravdu se většinou snažil více moderovat než zasahovat vlastními názory do diskuse. Možná se bojí osudu Justova a Rejžkova, možná to má ve scénáři, možná je to dobře, možná ne.

V minulém čísle psala Dobrá adresa o zániku Katovny a o tom, že ji má v České televizi nahradit nový publicistický pořad Síta. Měsíc se sešel s měsícem a první vydání Síta už (14. září večer) proběhlo kanálem. V logice věci je tedy pokračovat v tématu a po zhodnocení minulého se pokusit zhodnotit budoucí.

Jaké tedy bylo první Síta? Konstatujme rovnou, že nepovedené. Abychom ale nepohřbívali nemluvně, napíšme také, že nebylo beznadějné.

Pořad je postaven na principu čtyř diskujících, stejně jako Katovna. Studio je „vzdušnější“, než to katovenské, působí prostorněji. Hlavním moderátorem je usměvavý kontroverz Martin C. Putna, který pro tele-

vizní obrazovku zatím obrousil své intelektuální růžky a opravdu se většinou snažil více moderovat než zasahovat vlastními názory do diskuse. Možná se bojí osudu Justova a Rejžkova, možná to má ve scénáři, možná je to dobře, možná ne. Putna diskutér by hrozil ovládnout celý pořad, na druhou stranu kdyby se držel v rozumných mezích, mohl by leckdy přispět míněním podnětným a zajímavým. V zásadě je ale třeba M. C. Putnu za upozadění vlastní osobnosti pochválit, aspoň napoprvé tím obohatil rejstřík svých mediálních rolí o jednu zatím nepřiliš vídanou, vždyť i v rozhlasovém pořadu, který moderuje, mluví často víc než jeho hosté.

Ani veškerá Putnova snaha však první vydání pořadu nezachránila před nutností zaplatit nováčkovskou daň. Celý průběh sofistikovaně se tvářící diskuse byl spíš úsměvný než obohacující, což záměrem autorů pravděpodobně nebylo.

Hlavním tématem prvního Síta byla kulturní supershow letošního léta, inscenace Krále Leara na Pražském hradě. Výše zmíněnou nováčkovskou daň začal pořad platit ve chvíli, kdy se tvůrcům

Síto

Síto nepodařilo dovolat se Martinu Hubovi, režisérovi pražské inscenace, se kterým do telefonního vstupu počítali. M. C. Putna se snažil situaci zachránit aspoň tím, že inicioval diskusi o samotném principu rozhovoru autora s kritiky, který chce Síto do budoucna tímto způsobem zprostředkovávat. Všichni tři jeho hosté ovšem postupně prohlásili různými slovy takový nápad za pitomost, neobtěžující se přitom tento (pro kritiky jistě pohodlný) názor obhájit jinak, než že by šlo o nepřipustné mísení žánrů. Možná jim uniklo, že mísit žánry není od klasicismu zločin a že je to leckdy dokonce inspirativní. A možná se prostě jen báli autorů, o kterých jinak tak rádi mluví.

Druhou legrační pastí prvního vydání Síta se stal jeho refrén, totiž půvabná řečnická figura „to je na dlouhé povídání.“ Během debaty ji každý ze zúčastněných použil aspoň jednou a díky ní se prakticky žádný nadnesený problém nepodařilo nejen vyřešit, ale ani jen trošku smysluplně prodiskutovat. Vše vždycky ukončilo rázné „o tom bychom tu museli mluvit ještě celé hodiny“ nebo „to je ovšem téma na několik takových pořadů,“ po kterém už nebylo co říci.

Jak probít Síta

Ani veškerá Putnova snaha však první vydání pořadu nezachránila před nutností zaplatit nováčkovskou daň. Celý průběh sofistikovaně se tvářící diskuse byl spíš úsměvný než obohacující, což záměrem autorů pravděpodobně nebylo.

M. C. Putna,, archiv ČT

Inu, i sázení ředkviček je potenciálně téma na několik podobných pořadů, a přesto se dá smysluplně vysvětlit během tří minut. A u nadanějších řečníků zbyde ještě čas na pažitku jako bonus.

Jako ve správné komedii byl pak vyvrcholením celého Síta jeho závěr. Ve chvályhodné snaze interaktivně umožnit divákům vstup do pořadu rozběhli jeho tvůrci e-mailovou anketu na téma kulturní počin měsíce. Jasným vítězem se stal Král Lear, o němž už řeč byla, a tak nezbylo než mluvit o druhém v pořadí, tedy o inscenaci Marlowova Fausta na pražském Vyšehradě. Jediné, co se o něm diváci dozvěděli, byla ovšem smutně přízná skutečnost, že nikdo z přítomných ono představení neviděl, nezná ho, a pokud se o něm už něco dozvěděl, pak jenom od kamarádů. Hle, léčko e-mailových anket!

První vydání Síta se tedy nepovedlo. Není to však způsobeno ani tak chybnou koncepcí pořadu, jako spíš Murphyho zákonem o tom, že co se pokazit může, to se pokazit musí. V prvním vydání Síta se pokazilo všechno. Přejme tedy tomu pořadu lepší běh než start, ostatně – není proč se ze všech chyb do budoucna nepoučit.

Martin Belásek

O

čem
se
(ne)
mluvíŠOSKY₁₀
(Šofarovy fotosky)

Jak
závidím
těm
dělnickým
spisovatelům
(které není
bohužel
vidět)

Jsem z tak staré doby, že si ještě vydržuji fotoalbum, vlepuju do něj fotografie, neboť tak šel život... Mimo svých osobních snímků však přechovávám i ty, se kterými nemám nic více (ani nic méně) společného, než že k nim mám vztah...

Píše se rok 1950. Přesně 12. února; venku byl jistě mráz, ale na zámku v Dobříši bylo příjemně, lidsky teplo. Ministr školství, věd a umění, profesor doktor Zdeněk Nejedlý, přišel pobesedovat s dělnickými spisovateli a básníky, kteří se umístili na čelných místech v literární soutěži „Pracující se hlásí do literatury“. A nepřišel sám, jsou tu s ním i naši přední spisovatelé. Pohledme, jak ho jistí věrná družka Marie Majerová, jak si tváře svých nových přátel prohlíží Jan Drda. Tady neplatí staré buržoazní pra-

vidlo, že když nejde hora k Mohamedovi, tak musí Mohamed k hoře, tady se všichni vespolek sešli a pobesedovali o věcech, které nás pálí, ale i o každodenních radostech. Vždyť co by jinak byl člověk, co by byl tvůrce bez trošky toho smutku a té člověčiny?

Nádherná fotka, fotka na předním místě z těch nejlepších. Jak závidím těm dělnickým spisovatelům (které není bohužel vidět), protože se dnes nemohu nikde přihlásit do literatury!

O
čem
se
(ne)
mluví

Lékař, který se chtěl stát hercem

Průběh **KARLA STEINBACHA**,
téměř stoletého pamětníka
„čapkovské generace“

Když se Karel Steinbach narodil, čekalo Františka Josefa I. ještě dvacet dva let vlády. Když doktor Steinbach umíral, měl Václav Havel za sebou první rok svého prezidentování. Za skoro sto let svého života pomohl Karel Steinbach na svět tisícům dětí, dvakrát emigroval a napsal knihu vzpomínek.

Kdo byl Karel Steinbach? Lékař a vtipný společník mnoha slavných a významných osobností. Muž, který před smrtí napsal, že žil šťastný život. Karel Steinbach nebyl aktérem významných dějů, nevstoupil takzvaně do dějin. Nebyl umělec, ale umělce miloval. Byl spíše zrcadlem, které několik historických momentů a osobností odrazilo. Byl na to vždycky dost blízko; mnohem blíže než většina ostatních.

Narodil se 8. června 1894 ve Střebku na Příbramsku. Krátce po návratu z první světové války, kde jako medik působil ve vojenském lazaretu v Albánii, dostudoval na přání maminky lékařství. „*Při první příležitosti, ještě v tomtéž roce, když byla založena Ochrana matek a dětí, jsem přešel ... ke gynekologii a po-*

rodnictví a u toho jsem už zůstal.“ Stal se známým a vyhledávaným porodníkem a do druhé světové války pomohl na svět několika tisícům dětí. V roce 1927 si otevřel vlastní praxi na Havlíčkově náměstí, kam chodila bohatá klientela. Vedle toho se ale věnoval také vysloveně sociálním případům. Vynikal zvláště jako přesný diagnostik. Vyšetření u něj byla spíše společenská událost. Jak sám přiznával, dařilo se mu dobře a už dva roky po otevření soukromé ordinace si mohl koupit své první, v Praze tehdy ne úplně běžné, americké auto. K vysokému společenskému stylu, který si rád dopřával, patřily projížďky na koni ve Stromovce. Fanfaronsky pak přiváděl pacientky svého sanatoria k údivu, když se v pokojích na vizitě objevil ještě v jezdeckém – v rajtkách, holinkách a s bičíkem.

Divadlo

„*Má veliká láska bylo divadlo a vlastně jsem chtěl být hercem. Ale maminka ze mne chtěla mít doktora.*“ Paradoxně to však byla právě ma-

Karel Steinbach často přednášel pro české emigranty o první republice, K. Čapkovi atd. Zde čeká u dveří na své vystoupení. Foto archiv.

minka, kdo Karlovi divadlo přivedl do života. Pro své čtyři ratolesti upravila do činoherní podoby Prodanou nevěstu; jen *Proč bychom se netěšili* se zpívalo. Když pak rodina vyslala Karla do pražského Vinohradského gymnázia, stalo se divadlo pro Steinbacha a jeho nového spolužáka Ferdinanda Peroutku přímo vášní. Nejen že chodili na představení, kdy jen mohli (často na úkor školy), nejen že dopoledne trávili na zkouškách, také si v několika operách Národního divadla zahráli jako statisté.

Peroutka se ale začal věnovat žurnalistice, a tak si Steinbach svůj sen, zahrát si skutečné divadlo, splnil sám. „Po maturitě jsem ... hrál i v Divadle umění, které řídil Vojta Novák. Hráli jsme ve Smetanově síni a měl jsem

velké role v *Oidipovi* a v *Šibalstvích Scapinových*. Hrál jsem pod pseudonymem Karel Střebský, ale Josef Kodíček mě tehdy v *Tribuně hrozně strhal*.“ Jeho herectví bylo strojené, necivilní. Spíše připomínal svého idola – Eduarda Vojana – než o generaci mladšího a podstatně civilnějšího Hugo Haase.

Po válce přijal aspoň místo divadelního lékaře na Vinohradech. Tak se dostal do milované herecké společnosti a začal navazovat přátelství s tehdy populárními divadelníky.

První republika, o které později mluvil jen jako o „době zázraku“, ale nebyla omezena na porodnici a divadlo. V létě roku 1932 vznikla ve Společenském klubu na příkopech stolní společnost Táflrunda. Z letní nudy ji založili tři muži – kabaretiér Rudolf

Jílovský, nakladatel Julius Firt a Karel Steinbach, který se stal předsedou. Smyslem celého počínu byla „škola lehkého životního stylu“. A tak se několik let u stejného stolu scházela společnost zvučných jmen – Haas, Poláček, Scheinpflugová, Peroutka, Jan Masaryk a mnozí další. Hrál se mariáš, povídalo se, pořádaly večírky, výlety a v neposlední řadě se dělaly žerty.

Steinbach velice rád bavil svou společnost a byl rád, když mohl vyprávět historky. Lidé mu naslouchali, obdivovali jeho herecké výkony. Také se ale stával oblíbeným terčem hlavně Peroutkových zlomyslností. „Jednou jsem například přišel domů z cesty na východ, která mne zanesla až do Damašku, a připravoval jsem si už na lodi, – jak

Lékař,

který se chtěl stát hercem
(ne)mluví

Karel Steinbach (stojící)
s F. Peroutkou a paní Bor-
lejovou na chatě v Rangel-
ly, 50. léta. Foto archiv.

o tom o všem budu vyprávět v Táflrundě. Přišel jsem tam celý nadřžený, ale když jsem chtěl spustit o svých zážitcích, nepustili mě prostě ke slovu, protože jim Peroutka nakázal, že nesmím o té cestě říct ani slovo.“ Jeho historky z vojny či z dětství znali členové Táflrundy už nazpaměť. Julius Firt ve svých vzpomínkách o něm napsal: „...byla to nejbarvitější osobnost naší pestré společnosti.“

Peroutka

Přátelství Karla Steinbacha s českým novinářem a spisovatelem Ferdinandem Peroutkou začalo na gymnáziu na Vinohradech a skončilo v New Yorku Peroutkovou smrtí. Prožili spolu dobu první republiky, kdy patřili do vysoké společnosti. Zkouškou pro jejich vzájemné sympatie se staly až roky následující.

Když „období zázraku“ skončilo, musel židovský porodník Steinbach zmizet z dosahu hitlerovských rasových zákonů. Do emigrace odjel akorát v čas – 15. března 1939. Směr jeho cesty byl pře-

dem dán. Strýc Steinbachova otce Ludvík se totiž před lety odstěhoval do USA, kde se stal úspěšným chirurgem. Lodí Queen Elisabeth se tedy Karel Steinbach dostal do New Yorku. Začátek exilu nebyl z nejveselejších. Jako přistěhovalec byl internován na Ellis Island, kde byli drženi žadatelé o azyl v Americe. Steinbachův bratranec měl ale vliv v demokratické straně, a tak se podařilo Karla dostat brzy ven.

Protože počítal s návratem do Prahy, nechtěl si otvírat v New Yorku praxi. Působil tedy jako lékař při československém konzulátu a byl pověřen odvodem českých a slovenských dobrovolníků. Jeho přátelství s Janem Masarykem v těchto letech nabylo na intenzitě. Díky němu se vrátil do Prahy po válce stejným letadlem jako členové rodiny TGM Jan a Alice a na letišti je vítal prezident Beneš.

Zdálo se, že vše bude zase jako dřív, že nastane nový „zázrak“, tentokrát – ve shodě s dobovým klišé – mezi Východem a Západem. „Americký velvyslanec Steinhardt mne jmenoval legačním lékařem, otevřel jsem také zase soukromou praxi jako gynekolog a vedlo se mi tedy velmi brzy zas hmotně dobře. Měl jsem teď vlivné přátele, Firt, Ducháček, Jan Stránský byli důležití poslanci. Také Jan Masaryk mě dál zval často k sobě.“

Mezi vlivnými přáteli po válce začal však absentovat slavný novinář a v té době také poslanec Peroutka. Po návratu z šesti-letého věznění v Buchenwaldu se totiž do- slechl, že Steinbach v emigraci nahlas zapo- chyboval o jeho schopnosti vydržet v kon- centráku chovat se statečně. Peroutka, kte- rý výslovně odmítl kolaborovat i po mnoha měsících v táboře, v první chvíli přestal se spolužákem z gymnázia mluvit. Postupně se sice jejich vztahy zase narovnaly, ale po- dobné epizody se pak mezi nimi ještě něko- likrát opakovaly.

Poválečnému Československu byly vy- měřeny jen tři roky přibližné svobody. Když se Jan Masaryk vrátil z Moskvy, kde Stalin zapověděl přistoupení ČSR k Marshallovu

plánu, doporučil ministr zahraničí Karlu Steinbachovi, aby se vrátil do Ameriky. Věděl totiž, že Steinbach má licenci na výkon medicíny v Americe, ale ta je podmíněna získáním amerického občanství do prosince 1947. Steinbach o americké občanství neměl zájem. Nebýt Masaryka, danou lhůtu by promeškal. Jel tedy do New Yorku, získal občanství a prodloužil si licenci. Do Prahy se na Vánoce 1947 vrátil s americkým pasem.

Podruhé emigroval 9. března 1948. Když v Paříži druhý den předsedal, uslyšel z rádia zprávu, že Jan Masaryk byl nalezen v Černínském paláci mrtev. Nikdy neuvěřil v sebevraždu. Ve svých vzpomínkách „Svěddek téměř stoletý“ pak nastiňuje verzi, podle které Masarykovy vrahy měl znát sociální demokrat Zdeněk Fierlinger. (Není bez zajímavosti, že tuto absolutně nepodloženou verzi Masarykovy smrti ze Steinbachových pamětí v roce 1993 zneužil ultrapravicový sládkovský deník Republika, který k ní ještě přidal doušku varující před letitou zrádností sociálních demokratů.)

Přestože krátce před Steinbachovou emigrací došlo mezi ním a Peroutkou k další roztržce, Peroutka, když se v exilu ocitl také, adresoval právě Steinbachovi několik velmi osobních dopisů. Peroutka se dostal do svízelné situace – do exilu odešel se svou ženou, s níž však de facto léta nežil, ale jeho přítelkyni Slávce Fenclové se útěk nezdařil. Peroutku nastalá situace takřka zlomila. Když navíc poznal, že jeho uplatnění v západním tisku nebude tak snadné, jak si myslel, začal Steinbachovi vyčítat, že jej do exilu vylákal: „Říkal a psal jsi mi, že v Americe se mi povede báječně – lidi tady jsou značně skeptičtí...“, psal Peroutka z Londýna do New Yorku 12. července 1948. Byl si vědom, že Steinbach je v naprosto nové situaci „nejbližší z lidí, kteří mu zbyli“. Steinbach skutečně Peroutku přesvědčoval, že v Americe se mu povede skvěle. S bezbřehým optimismem mu psal: „...ty vlastně žádným emigrantem nejsi, ty se staneš pouze z lokálního českého novináře novinářem světovým...“

V aktuální Peroutkově velmi depresivní situaci je tento Steinbachův optimismus sice pochopitelný, ale à la long způsobil mezi oběma muži rozpory, které se pomalu uklidňovaly až na konci padesátých let.

Druhá Amerika

Druhý exil začal Karel Steinbach poměrně dynamicky. V domě na Jackson Heights, kde bydlely převážně české rodiny, si otevřel soukromou ordinaci. Byl přijat jako lékař do vojenské nemocnice Fort Jay na ostrově Governors Island. Nejdříve na interně a později jako šéf ambulanční služby a vězeňský lékař. Jako gynekolog se stal také šéfem pro odvod žen do americké armády. Mnoho pacientů, zvláště z řad emigrantů, léčil zdarma.

Rovněž společenský ruch kolem doktora Steinbacha neustával. Na soukromých setkání u něj doma či na víkendové chatě Peroutkových na Lost Lake sehrával pro přátele představení svých oblíbených divadelních kusů. Uměl celé pasáže z Richarda III., ze Schillerova Valdštejna, z paměti ovládal skoro celého Cyrana. Komik Jára Kohout po Steinbachově smrti vzpomínal na setkání u něj: „Vždycky mi pouštěl Cyrana na pásku. Uměl to z paměti, natočil si monology na pásek a každého tím pak otravoval. Vždycky dvě hodiny Cyrana! Ale šel jsem k němu zas, protože on mě ohromně bavil, byla to klasa.“ Trénoval svou paměť recitací veršů i útržků prózy. Mezi jeho oblíbené výstupy patřil Šrámkův Raport, zahradnická modlitba z Čapkova Zahradníkovy roku, ale třeba i verše zapomenutého básníka Josefa Macha.

Pochopitelně pokračovalo přátelství s Peroutkou, který bydlel ve stejném domě. Peroutka, tehdy ředitel českého vysílání Svobodné Evropy, si do svých (dosud nezveřejněných) poznámek o Steinbachovi zapisal: „...žije vnějším, ne vnitřním životem, ustavičně naslouchá echu, jež jeho osobnost vyvolává... Vyvíjí ohromnou činnost, aby byl

důležitý. Aktivní od rána do večera, i když unaven, jde se zrcadlit do společnosti. Je jako onen mužik, kterému bylo slíbeno tolik země, kolik oběhne do západu slunce.“ V těchto osobních poznámkách Ferdinanda Peroutky se u Karla Steinbacha snad nejčastěji objevují slova „ješitnost“ a „malichernost“. Poměr k Peroutkovi se ještě více zproblematizoval, když v roce 1967 přijela do New Yorku Olga Scheinpflugová. Peroutka se na její návštěvu chystal velmi slavnostně. Vdova po Karlu Čapkovi se ubytovala u Steinbacha, ale s Peroutkou se neviděla; údajně se z politických důvodů bála s ním setkat.

Po devadesátce Steinbach pozvolna ukončil svou lékařskou praxi. Po listopadu 1989 začal uvažovat o návštěvě Prahy. Chtěl přiletět na koncert České filharmonie na Staroměstském náměstí, který dirigoval Rafael Kubelík. Právě on přinesl doktoru Steinbachovi fotografii z tohoto koncertu do nemocnice. Karel Steinbach zemřel posledním den v roce, 31. prosince 1990 v New Yorku. Symbolické je, že pro členy Táflrundy silvestrovské oslavy několik let pořádal.

V čem je tedy doktor Steinbach pozornosti hodný? V péči, jakou dovedl věnovat svým pacientům. Nejlépe ji vystihnou slova Edmonda Konráda, který popsal, jak právě Steinbach pomáhal při ošetřování umírajícího Karla Čapka: „Jako pouhý přítel pokorně a neúporně vykonával příkazy ošetřujících lékařů, sháněl odevšad každou myslitelnou pomůcku, s chotí nemocného střežil každý jeho okamžik. Předstíral mu „tep k zulíbání“, když už se skoro nedal nahmatat, sílil ho úsměvy, udržoval víru, které už sám neměl. Byl půl Čapkovy úlevy a dobré mysli, stupňuje svoje přátelství v hrdinství. Se zatátými zuby hrál svou úlohu zábavného Kadelíka tak dobře, že mu Čapek vždy znovu uověřil, kdykoli v trýzni zapochyboval. Že se klamal o svém pravém stavu snad až do poslední chvíle, zůstane skoro lvím podílem zásluha dr. Karla Steinbacha.“

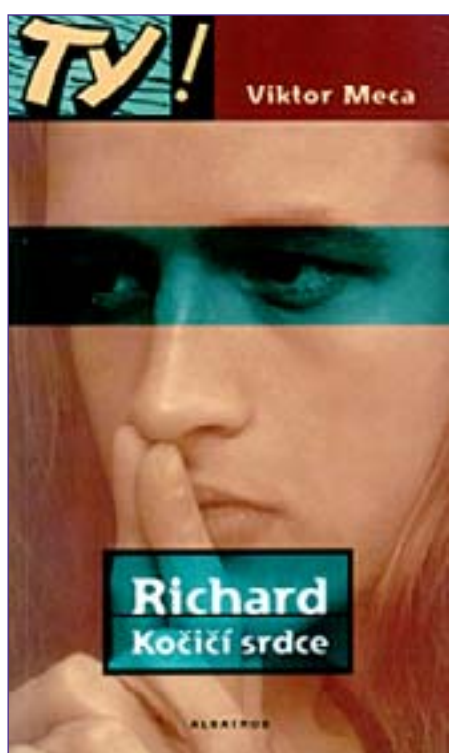
Martin Groman

Gejzíry krve, sex jako z výrobní linky...

Když jsme byli dětmi, občas jsme si slibovali, že až budeme dospělí, budeme děti chápat jako nikdo jiný. Moc a um dospělých nám připadali jako skvělá příležitost uskutečňovat dětské plány. Když jsme byli o něco starší, připadali jsme si mnohem moudřejší než dospělí a chtěli jsme věřit, že i jako starší budeme vždycky chápat to, co dospělí kolem nás chápat nedokázali. Viktor Meca si svá raná předsevzetí splnil. Když vyrostl, začal psát knížky pro mládež. Ta první mu vyšla u Albatrosu a jmenuje se Richard Kočičí srdce. Z rukopisu druhé vám přinášíme za rozhovorem dvě ukázky.

1

rozhovor

Viktore, má dnes smysl psát pro teenagery?

Pokud nepovažujeme za smysl psaní vydělávat peníze, tak určitě ano. Takový mladík či mladice totiž dneska jen těžko najde literaturu o skutečném životě mladých. Sáhne proto po Harlekýnu či po nějaké sci-fi, aby unikl před realitou do světa snů. Netvrdím, že dospívající člověk musí najít v knížce encyklopedii moudrosti, ale přece jen by mu literatura mohla o životě něco říkat. Gejzíry krve, sex jako z výrobní linky, prchající zločince má v dnešním mediálním světě denně před očima. O běžných problémech při balení holek, při jiných na první pohled triviálních situacích se však v knížkách dočte jen poskrovnu.

Čtou se takové věci? Zajímají někoho?

Můj bratránek studuje vysokou školu a přečetl za svůj život dvě knížky: jednu od Jágra a tu moji. Má pocit, že mu to nechybí. Ale to si myslí proto, že není zvyklý číst. Povinná četba kluka moc nenadchne, a když škrtně detektivky a červenou knihovnu, moc mu toho na výběr nezůstane. Takže vznikne začarovaný kruh.

Proto o takové knížky nakladatelé příliš nestojí?

Přesně. Panuje-li přesvědčení, že teenageři nečtou, pak pro ně asi těžko někdo začne vydávat. Nakladatelé sázejí na jistotu: detektivky, cestopisy, beletrie ve světě uznávaných (tedy kupovaných) autorů,

Viktor Meca, z cyklu „Ostrava“

kuchařky, záhady, a když už se zaměří na děti, skončí u leporela či pohádek. Hlavní není kvalita, ale zisk. Krom toho počet teenagerů v České republice je nesrovnatelně menší, než třeba v sousedním Německu. Jistotou je proto střední věková kategorie, nejlépe středoškolská úřednice s dítětem. Jednou se mi stalo, že mi jisté nakladatelství díky drobnému nedorozumění chtělo vzít knížku, ale nakonec mi řekli: „Takže nejde o zahraničního autora? Tak to neberem.“

A není to přeci jen spíš nezájmem publika? Kdybys byl ještě teenager, četl by ses?

Otázka přímo na tělo. Jako teenager jsem zrovna nepatřil k vášnivým čtenářům. Četl jsem to, co zrovna frčelo ve třídě. Tenkrát hodně jelo fantasy. Přesto jsem přečetl pár knih z povinné literatury, mimochodem všechny díly F.L.Věka. O nějaké literatuře pro mládež jsem neměl potuchy. Možná by mě tahle škatulka podle názvu ani nenadchla. Četl bych každopádně něco veselejšího. O normálních věcech, které se člověku stanou, se dá totiž mluvit i s kamarády. Ale rozhodně bych v té době uvítal nějakou příručku pro balení holek. Kdybych si tehdy přečetl svoji knížku, třeba bych byl úspěšnější.

Když jsi tedy nečetl to, co teď píšeš, jak ses k psaní takové literatury dostal?

Viktor Meca, z cyklu „Ostrava“

Postupně. První básničky jsem začal psát v osmé třídě. Tehdy jsem také vedl školní časopis – byla to spousta smyšlených příběhů o mých spolužácích. Neušetřil jsem nikoho. Vyvrcholením mého snažení byla divadelní hra pro děti. Už byly dokonce kostýmy, ale pak nám to nějak nepovolili. Trošku jsem na veřejné psaní rezignoval a psal si jen pro sebe.

A z toho vznikl třeba Richard Kočí srdce? Píšeš o sobě? Nebojíš se, že se v knížce moc odhalíš?

Nemám pocit, že by ta knížka byla jen o mně. Takové věci můžou potkat kohokoliv. Možná by se v některých situacích jiný člověk zachoval jinak, ale už jenom to, že se čtenář zamyslí nad tím, jak by on řešil tu kterou situaci, dává knížce smysl. Navíc ten příběh není čistá autobiografie. Některé scény jsem vůbec nezažil, další se odehrály úplně jinak. Já sám už pomalu nevím, co se skutečně stalo a co ne. To přece není vůbec podstatné.

Dějí se ti stejně šťastné konce, jako jsou v Richardovi, i v životě?

Když odpovím velmi ironicky, tak jediným šťastným koncem může být smrt. Ve skutečnosti v životě nic nekončí ani nezačíná. Jeden den máme pocit, že jsme našli tu nejideálnější bytost pod sluncem, druhý, že větší kráva, než je ona, nemůže existovat. Největší

šťastí člověka je, když dovede být spokojený, tedy vyrovnaný, v každém osudovém okamžiku – dobrém či špatném. Jinak se nepochybně zblázní steskem.

Pověz něco o slečně, která za tou knížkou stojí?

To se vracíme zase k těm životním koncům. Faktem je, že nebyla blondýnka a už vůbec ne Stela. Jediné, co na ní bylo skutečné, že bydlela v pražské čtvrti Háje a že studovala angličtinu. Jenom nevím, jestli jsem ji fakt sbalil na básničky. Každopádně jsem tenkrát psal knihu pro ni. A protože to dopadlo tak, jak končí devadesát procent vztahů, věnoval jsem nakonec knížku mamince.

Letí holky na spisovatele?

Asi jo, ale musí být těžce za vodou. A pokud myslíš mě, tak to určitě není kvůli mému spisování. Zatím mám spíš pocit, že za nimi lítám já. A kolikrát už mě z toho děsně rozbolely nohy.

Jak obtížné je pro tebe psát? Píšeš rychle?

Posadíš-li mě k počítači a řekneš mi: „Piš!“, pustím si pravděpodobně nějakou hru. Pokud mám ale nápad, neudržím se a jsem schopen psát od rána do večera. Spoustu času navíc strávím opravami chyb, změnami textů. Pořád se snažím něco vylepšovat. Druhý problém je, že mi na psaní většinou nezbyvá tolik času, kolik

Zvláštní náplň

Zvláštní náplň, takhle psát
být potěšen jejím pohledem, její něhou
Zvláštní náplň, takhle psát
snít sám o lásce ve dvou

Lesk matné propasti
Stín šera úsvitu
Bouchání vakuové stěny
Přípevnění k noze dolmitu
S prázdným volebním lístkem
Jdeš
a urny tě odvezou s popelem tvého rozumu
Cpeš
se do vagónu plného nimrodů
Hneš
zadkem při pohledu na nahou hromadu
Řveš
podrážděn na hluchého nezbedu

Ale oni nic, jen tupě zírají

Umastili lampy tvé postele
Probudili, aniž sis chvíli odpočinul
Zvonili v uších pozdním příchodem
Odpoutali tě, abys měl volné ruce
pro nadšení a přetrhání
Makáš
a všem je to jedno
Nemáš
peníze na cizí věno
Nedáš
protože ona nechce
Pakáš
tahle samice bez soucitu
Prášť
a je po peru

Ale stejně
Zvláštní náplň, takhle psát

Počítačová
obrazovka mě
fascinuje, a ještě víc
mě uchvacuje, když
na ní můžu něco sám
vytvořit. Dokonce
jsem jednu dobu
dělal programy. Dnes
by se jim každý smál,
ale ve své době měly
něco do sebe. Hlavní
výhodou počítače je,
že nemusím umět
psát všemi deseti.
Učil jsem se sice
ovládat psací stroj,
ale neustálé ťukání
stejných písmen mi
připadalo nudné. Na
obrazovce můžeš
mazat, doplňovat,
přehazovat text – no,
a pak z toho třeba
vznikne umění.

bych potřeboval. I to je důvod, proč se sna-
žím psát rychle.

Píšeš rukou nebo klávesnicí? Proč?

Kdyby nebylo počítače, tak bych nic
delšího nenapsal. Počítačová obrazovka mě
fascinuje, a ještě víc mě uchvacuje, když na
ní můžu něco sám vytvořit. Dokonce jsem
jednu dobu dělal programy. Dnes by se jim
každý smál, ale ve své době měly něco do se-
be. Hlavní výhodou počítače je, že nemu-
sím umět psát všemi deseti. Učil jsem se si-
ce ovládat psací stroj, ale neustálé ťukání
stejných písmen mi připadalo nudné. Na
obrazovce můžeš mazat, doplňovat, přeha-
zovat text – no, a pak z toho třeba vznikne
umění. A protože jsem si vlastní počítač
mohl koupit až před třemi lety, je jasné, od
kdy skutečně píšu.

Máš v psaní nějaký vzor?

Asi těžko bych označil někoho konkrét-
ního. Vždycky zrovna záleží na období, kdy
jsem knížky četl. V dnešní době doháním
resty z dob předmaturitních a zjišťuju, že mě
klasika uchvacuje. Abych se přiznal, trošku
mi ty knížky splývají dohromady, jako by
ve mně zůstalo jen to, co mě něčím zaujalo.
Například ze Škvoreckého využití dialogů,
z Merleho fantazie, Larni, Kraus, Křesťan,
Chevallier mě inspirují vtipem, Dostojev-
ský, Flaubert, Klíma zase drsnou realitou,
Remarque, Čapek filozofií. Asi se ty moje
pocity moc neshodují s oficiálními výklady
v učebnicích. Ale to je podle mě správné,
protože literatura není věda. Každý si v ní
má najít to své.

A teď' obecněji. Jaký máš v životě cíl? Je to ten ostrov v Mikronésii, o kterém jsme se bavili před rozhovorem?

O Mikronésii hovoří můj kamarád.
Chce tím říct, že nemá smysl se hnát za pe-
nězi, ale že skutečná krása života spočívá
v něčem jiném. Nemusí to být nutně chýše,
rybářský prut a modré nebe v Mikronésii.
Takový svět můžeme najít i u nás. Bojím se

ale, že ve střední Evropě jsou lidi příliš pohlceni systémem, že se chovají i ke svým blízkým jako byrokrati. Moje vize se proto trochu podobá Campanellově Slunečnému městu. Nejde mi ani tak o to, že by měli mít všichni vše. Spíš, aby se v duchu křesťanské tradice k sobě chovali jako skuteční bratři. Co doopravdy nesnáším je sobectví, a tedy i závist. Já osobně si dovedu představit život v horách, někde v méně přelidněné části světa. Na druhou stranu, když má člověk dobré rodinné zázemí – třeba manželku a děti – může žít kdekoliv.

Na co by ses sám sebe chtěl zeptat, a ještě nikdo ti tu otázku nepoložil?

Neustále si kladu otázky a snažím se je zodpovědět. Často jde o otázky existenciální, můj vztah k víře, mé pojetí životních hodnot. Nejhorší pro mě ale je, když mi někdo položí otázku, která je pro něj životně důležitá, ve smyslu: Co bych měl podle tebe udělat? Jak by ses zachoval ty? A já pak zjistím, že mu nemám co poradit, protože jsem to nevyřešil sám u sebe. Cítím se pak vůči tomu někomu provinile. Možná proto není dobré se vždy ptát. I dialog nejbližších by měl být především o vzájemné důvěře a ne o zpovědi.

Jaké to je poskytovat první rozhovor?

Ze začátku jsem se trochu děsil. Vždycky jsem stál na té druhé straně – vtíravý, neznalý novinář. Je to podobný pocit, když někdo něco dělá poprvé. Například když jsem poprvé vedl seminář, nemohl jsem se odhodlat vkročit do místnosti. A když jsem tam viděl tu spoustu lidí, chtělo se mi utéct. Teď, když dokončujeme tento rozhovor, mám pocit, že bychom mohli interviewovat klidně celý týden.

No, třeba to dokončíme někdy někde u piva? Díky

připravil

Milan Nesytka

Ze začátku jsem se trochu děsil.
Vždycky jsem stál na té druhé straně – vtíravý, neznalý novinář. Je to podobný pocit, když někdo něco dělá poprvé.
Například když jsem poprvé vedl seminář, nemohl jsem se odhodlat vkročit do místnosti. A když jsem tam viděl tu spoustu lidí, chtělo se mi utéct. Teď, když dokončujeme tento rozhovor, mám pocit, že bychom mohli interviewovat klidně celý týden.

Spánek na konci

Horečka stoupá do celého světa
mé tělo se třese
a jak bych spal
Ruce mi šilhají od kraje spojivky
slzy netečou ty sršejí
a jak bych spal
Ježek se dere mým podžebřím
bolesti se nebojím
a jak bych spal
Jedl bych jak vlk sic nemůžu
chtějí abych to vrátil
a jak bych spal
Jdu dlouhou ulicí nohy nezvedám
být tak králem větrů
a jak bych spal
Já churav jsem nikdo mi nevěří
radí kdo léčí mě sám
a jak bych spal
Jsem zdravý v mysli bol však nevězí
lehnul jsem na boží tál
a jak bych spal
Všichni se smějí nikdo nebrečí
miluji hořící svíčky
a jak bych spal
Oheň byl ve mně teď vane k výšinám
muj duch však kráčí dál
a jak bych spal
Lůžko mě tlačí do žeber což necítím
květiny svítí dálávám
a jak bych spal
Ptáci zpívají včely bzučí a slyším kroky
odpověď jim však nepodám
a tak tiše spím

Ukázky z nové knihy Viktora Meca „Parta nade vše“

Kapitola sedmá RVEME SE O DOSPĚLOST

„Tak jsme tady, Páčo! Vše nejlepší!“ řval napůl opilý Mářa na svého partáka, který nám přišel otevřít dveře. Přitom mu podával luxusně zabalený balík. „A tady máš něco od nás na památku! To, abys nedostal kapavku nebo AIDS. Jahodovou – to si smlsneš.“

Páča mu dárek vyrval z ruky a jedním škubnutím strhl balicí papír (kdyby to tak viděla prodavačka, která nám prezervativy pracně zabalila) a pak zklamaně odvětil: „Hm? Dík. To jste mě opravdu zaskočili. Nádherný dárek k osmnáctinám! Ve větším balení už ho neměli.“

„Ne. Leda že bychom vzali celou paletu,“ ušklíbl se Hezoun.

„Dej pokoj! To bych neprošukal ani do smrti. Krom toho je stejně nepoužívám.“

„Ale teď začneš! Je to jen pro tvé dobro,“ pokračuje Hezoun posměšně. „Už se nebudeš babě vymlouvat, že pepouše nemáš, že to musí být bez toho, že z toho bude mít lepší požitek.“

„A copak to není pravda? Jen mi řekni, co z toho má, když je v obalu. Ani nepozná, že už jsem hotov.“

„O to jí tak jde. Ta myslí jen na svůj vrchol,“ dodal Mářa.

„Na nějaký vrchol já seru. Prostě to do ní naláduji a basta.“

„To víš, že budem ládovat. Máme tu s sebou pár lahvinek,“ zvolal radostně Slimák a ukazoval na krabici u svých nohou.

„Napoleon?!“ zděsil se Páčo – asi si vzpomněl na svou poslední opici.

„Bonaparte a bude zas Waterloo,“ řekl jsem, abych ho poškádlil.

„Vy snad nakupujete jediné v Makru. Deset láhví?? To nás v šesti položí.“

„Cože? Zbláznil ses, Páčo?“ ohradil se Slimák.

„No, když to dáme dohromady s whisky, vodkou a becherovkou, tak určitě.“

„Ale večer je přece dlouhý,“ nedal se zstrašit Slimák.

„No tak pojďte dál, ať to roztočíme,“ zval nás Páčo nepříteli přesvědčivě do svého kvartýru. Očima přejel své podnapilé kamarády a povzdychl si. „Vy už teda vypadáte! Tu desítku Napoleonů stoprocentně nevydržíte.“

„Copak nevíš, co všechno vydržíme?“ uklidňoval jsem Páča. Ten mi však překvapivě odvětil. „To víš, že vím. Právě proto. Mám obavy, abych tě zas netahal ze škarpy.“

Zamrazilo mě. Okamžitě se mi vybavila moje příhoda s mimozemšťany a to, jak mě Páča donesl v bezvědomí k sobě domů. Tenkrát mi slíbil, že o mém selhání pomluví. On mě však zradil a všechno partě vykecal.

„No přece na čarodějnice. Vychlastals celou bečku a pak jsi juchal. Dvakrát jsme tě museli tahat z ohně, abys nám neuhořel. A potom ten slavný návrat domů. Pořád ses toulal kdesi vzadu a najednou si nám zmi-

zel. A nebýt Hezouna, tak si na tebe nikdo nevzpomněl a tys tam trčel do rána. Naštěstí jsi už byl tak navalený, že jsi neměl sílu odkutálet se kamsi do křoví. A tak jsme tě našli poměrně rychle.“

„Jo, ležel jsi tam jak pytel brambor,“ přidal se Mářa.

Takže mě Páča neprávě. Ale tuto příhodu zrovna taky nemusel vzpomínat. Musím co nejrychleji strhnout pozornost na někoho jiného.

„Ty máš co kecat, Mářo! Ty jsi z nás nejvíc povídáš s matičkou zemí.“

„Já? Nikdy! Jedině z meditačních důvodů.“

„A rozhodně nekosí jako ty. Ty snad máš z ženských nejraději záchodovou mísu,“ zapojil se do pomluv s hurónským smíchem Hezoun. „Onehdy jsi okupoval celou noc hajzl. Seděl jsi na zemi, objímal mísu a volal: Bože, pomoz mi! Mami! Mně je blbě! Bléé? Haha! A vedle tebe se usídlil Páčo, na kterého zbylo jen umyvadlo a vana. Skončil nakonec ve vaně, poblil ji a ještě se v ní vychrápal.“

„Tu vanu mi radši ani nepřipomínejte,“ ozval se Slimák. „Ten blbec Páčo ucpal jak umyvadlo, tak vanu. K vyčištění odpadu jsem musel pozvat instalatéra.“

„Tak se do toho dáme, ne?“ ukončil Bruto pomlouvačnou diskusi. „Na zdraví, Páčo! Vítej mezi dospělými!“

Láhve se rychle prázdnily, nálada stoupala a koberce hořely. Za ten oheň mohl Hezoun. Vylil na zem půl whisky, a když si chtěl připálit cigaretu, vypadla mu z ruky hořící sirka a my se posléze dozvěděli, že alkohol hoří. Krátká pauza s hašením nás vystřízlivěla a my pochopili, že je lepší chlastat na cizím, kde na případné škody nemusíme myslet.

„Musíme někam vyrazit,“ vybafl Bruto. „Trošku rozproudit krev a ne jen hnípat v tom chlastu.“

„A opíchat nějaké baby,“ přidal se Hezoun. „Páčo by si měl na počest své dospělosti zašoustat.“

Viktor Meca, z cyklu „Šárka“

„To by ale musel nejdřív vystřízlivět. Takhle by si to ani nepamatoval,“ zastal jsem se svého kámoše, který už byl očividně zralý spíše k spánku a ne na noční výpravu

„To je jedno. My mu to připomenem,“ uklidnil mě Hezoun.

„Dobrý nápad, Bruto. Vyrážíme,“ zaražoval se Slimák, který celý večer prahnul po doušku piva. „Každý vezme po jedné lahvině, aby nám skvělá nálada vydržela, než tam dojedem.“

„To by nebyl Slimák, aby furt nechlastal. Už teď je jako dělo a chtěl by do sebe ládovat dál.“

„Kdo je jako dělo, Hezoune? Podívej se na sebe, jak vypadáš. Chlumpáš to tak, že ti

polovina teče z huby ven. Nebo je to snad tím, že máš v bradě díru.“

„Hovno díru! Jenom nemůžu zadržet smích, když tě vidím.“

„Dost řečí! Vyrážíme!“ vtrhl Bruto do začínající roztržky. Soucitně mrknul na Páču. „A pomozte někdo Páčovi! Vypadá, že bude mít s transportem problémy.“

„A neměli bychom ho nechat raději tady?“ navrhl jsem, protože Páčův stav byl více než akutní. Na všechno přikyvoval a volal: *To je v pohodě! Dnes jsem dospělý. Musíme to pořádně rozjet, osmnáct mám jen jednu v životě.* Načež se svalil zpět do pohovky, zaklonil hlavu, přimhouřil oči a otevřel ústa. Chvilku v tomto stavu vytrval, pak se otevřel, uchopil prázdnou skleničku a se zvolá-

Ukázky z nové knihy Viktora Meca
„Parta nade vše“

Viktor Meca, z cyklu „Šárka“

ním *Zase prázdná!* ji pomaličku postavil na kraj stolu a upadl do relaxační polohy.

„Blbost! Bez oslavence nemůže oslava pokračovat. Navíc mu čerstvý vzduch udělá dobře a on bude zas jako rybička,“ jednoznačně rozhodl Bruto; ale ostatní už jej stejně neposlouchali a pokoušeli se najít obuv ve velké hromadě věcí, kterou jsme vytvořili během našeho příchodu. Asi jsem si s někým spletl botu, protože mě po celou dobu tlačila pravá teniska, ale možná to bylo tím, že jsem předtím kopl do stolu, když jsem Mářovi ukazoval, jak padl poslední gól Ligy mistrů.

Cesta na autobusovou zastávku byla nekonečná. Páča každou chvíli klesal k zemi, a tak jsem jej nakonec s Brutem uchopili za končetiny a donesli na stanici. Dlouhé čekání na autobus a chladný večerní vzduch Páču přece jen probral. Moc anekdot nám ale nepověděl. Pokud vám nepřipadá směšné to, že se natáhl na zadní sedadla autobusu.

Na svinovském nádraží Bruto zavelel k opuštění dopravního prostředku. Toto rozhodnutí se nezamlouvalo Mářovi: „Co budem dělat na Svinově! Copak pojedeme vlakem? Tady žádný klub ani zábava není, já jedu dál.“

„Kurva není, ale bude. Taky jsme se nejeli bavit sem.“

„Tak proč tu, kurva, vystupujem?“

„No tak Mářo! Asi přestupujem na jiný bus.“

„A proč jsme radši nejeli autem?“

„Protože jsme všichni namol.“

„No a?“

„Dej mi, Mářo, pokoj s těmi stupidními otázkami,“ okřikl ho Bruto.

„Ty brdo! Čumte, co vyvádí Páčo! Ten se ale zřídil!“ všiml si Hezoun teprve teď, v jakém stavu je náš oslavenec.

Zatímco my všichni ostatní už postávali na zastávce, Páčo ještě stále vystupoval z autobusu. Jednou rukou se držel tyče ve vozidle a tou druhou se opíral o obrubník chodníku. Řidič přirozeně nemohl zavřít dveře a pokračovat v jízdě. Čím déle Páčo setrval v téhle poloze, tím více se autobus stával agresivnější. Vyzváněl tak usilovně, že mi signál k ukončení nástupu a výstupu zněl v uších ještě dalších deset minut. Také Páčovi se pronikavý pískot nelíbil. Pustil se tedy tyče, aby si mohl zacpat uši, a vypadl z autobusu. Samozřejmě hlavou napřed. Tohoto okamžiku využil náš dopravce, zavřel dveře a šlápl na plyn. Páčo se pomalu a vrávoravě posbíral ze země, a jelikož netušil, že autobus mezitím odjel, chtěl se o něj opřít, aby tak získal rovnováhu. Následovaly tři velké a bolestivé kotrmelce. My jsme však mohli puknout smíchy. Ani jsme proto nezaregistrovali, že se Páčo rozplácl přímo uprostřed vozovky.

Teprve dlouhé troubení a kvílení brzd nám sebralo úsměv ze rtů. Audina jela nejméně stovkou?

Auto našťestí Páču minulo. Oddychli jsme si a rychle evakovali ubohého oslavence z vozovky. Odložili jsme jej na lavičku a šli se podívat, kdypak přijede náš vytoužený autobus. Vtom se pro změnu ozval Mářův močový měchýř.

„Mně se chce chcát.“

„No tak se vychči!“ poradil jsem svému parťákovi.

Ten vzal moji výzvu doslovně a přímo nad schodištěm vedoucím do podchodu si rozepínal poklopec.

„Hej! Mářo, tady chcát přece nebudeš,“ snažil jsem se kámoše přemluvit. „Co na to budou říkat lidi, kteří půjdou po schodech nahoru?“

„No co by říkali? Stejně tu teď nikdo nechodí,“ odvětil Mářa, ale pak si to přece jen rozmyslel. „Tak jo. Já sejdu dolů a vychčiju se tam.“

„Hezoune! Běž s ním, ať Mářa nevyvádí hlouposti! Stačí nám Páčo.“

Po chvíli se zespoda ozvalo.

„Hele. Odpadkový koš. A prázdný. Tak já se vychčiju do něj.“

„Kurva, tak už se vychči a neotravuj. Když se ti chce do koše, tak si ho strč třeba do koše.“

„Ááá? To je úleva.“

„Hej, kluci. Pojdte se podívat! Mára chčije do koše,“ smál se zpod schodů Hezoun.

„Hezoune! Říkal jsem ti, ať na něj dáš pozor!“ řval za ním Bruto.

„No co? To ho snad mám vodit na záchod?“

„Dělejte! Už jede autobus,“ zvolal Slimák a my přestali výstřelkům našich kamarádů věnovat pozornost.

Autobus číslo 36 zastavil na zastávce. Otevřel všechny troje dveře, ale ty zadní a prostřední se ihned zase uzavřely poté, co z nich vystoupili tři cestující. Museli jsme tedy nastupovat předními dveřmi. Takové pravidlo platí v Ostravě pro noční cestování autobusy. Je to jeden ze způsobů boje dopravního podniku s černými pasažéry. Kromě toho, že u nás chodí revizoři v uniformách – takže je poznáte hned, jak nastoupí, a cvaknete si jízdenku – musí cestující od osmi hodin večer do čtyř do rána při nástupu označovat jízdní doklad za dozoru řidiče. My, jako správní tvrdáci, však jezdíme zásadně načerno. Dobrou fintu vymyslel Hezoun. Ukradl jednomu studentovi průkazku z gymplu a místo jeho fotky tam dal svou. Když jej chytne revizor, řekne, že u sebe nemá občanku – jenom tento doklad. Revizoři si zapíší adresu okradeného kluka. Chudák! Jak asi doma vysvětluje rodičům, že jezdí na černo?

Jako první do autobusu nastupuje Bruto a je jasné, že ani dnes si rozhodně žádnou jízdenku kupovat nebude. Řidič jej požádá o předložení cestovního dokladu, ale Bruto se lhostejně sune dál do autobusu.

„Říkám! Jízdenku, prosím?“ opakuje řidič svou žádost a chytá Bruta za rukáv.

„Jakou jízdenku!? Nemám. A vy snad máte jízdenku, že si tak vyskakujete? Abych vás nezkontroloval, jsem revizor v civilu,“ reagueje Bruto drsně.

„Nech si ty fóry a cvakni si jízdenku!“

„Nemám a zásadně necvakám.“

„No tak si ji musíš koupit, nebo jít pěšky.“

Čekali jsme, že se Bruto rozzuří; ten nás však překvapil a klidným hlasem mu odvětil: „Tak mi tedy jednu dejte, ale chci jen patnáctiminutovou.“

Řidič měl k dispozici pouze třičtvrtěhodinovou jízdenku, protože patnáctiminutové již doprodal. Tentokrát byl již Bruto v právu. Proč by si k sakru měl kupovat dražší jízdenku?

„Tak kurva! Ty sám nemáš jízdenky a po mě bys chtěl. Tak na to já ti seru!“

My ostatní jsme využili Brutova sporu s řidičem k tomu, abychom se dostali do autobusu bez jízdenky – a to i s opilým Páčem. Usadili se v zadní části autobusu a začali na Bruta pokřikovat, ať se posadí, abychom mohli vyrazit. Řidič byl jiného názoru. Na pomoc našemu kamarádovi proto vyrazil Slimák s láhví napoleona.

„Pane řidiči! Tak si místo jízdenky lokněte!“

„To je dobrý nápad. Lokněte si, pane řidiči! To vás uklidní,“ zařval Bruto a vyrval Slimákovi poloplnou láhev.

Řidič pochopil, že neuspěje. Netroufal si vyhazovat z autobusu korbu, jako je Bruto.

„Víte co? Běžte si sednout, ať můžeme jet!“

„Tak ty se se mnou nechceš napít?“ zaskočil řidiče i všechny cestující náš kápo. „S takovým řidičem já nejedu. Nejdřív chce po mě nějaké jízdenky, ale chlastat se mnou nechce.“

„Tak si vystupte a nezdržujte ostatní cestující!“ reagoval autobusák už notně podrážděně.

„Jak vystupte!? A to mám jít jako pěšky, nebo co? Hej, chlapi! Slyšeli jste to? Tenhle pán mě chce vyhodit.“

Nám se Brutův výstup příliš nezamlouval. Trčíme pořád na Svinově a zábava žádná. Zavolali jsme tedy Bruta, ať toho nechá.

Náš parták konečně opustil přední část autobusu a přemístil se za námi dozadu. Jeho vystoupení pokračovalo dál. Na posledním sedadle u okna seděl nějaký kluk a ma-

lý plešatý chlap, který na nás nevraživě čuměl. Hned před ním se rozvalovala tlustší paní, asi padesátnice. Také se divně dívala. Alespoň podle Bruta.

„Co tak divně čušíš, babo? Tak ošklivou ženskou jsem ještě neviděl. Takové babizny by už neměli pouštět z domu, aby nestrašily děti. Fuj! Ta je ale ošklivá! Proč nenosíš nějaký závoj, ať se na tebe mohou lidé podívat? Takhle je mi na blití.“

„To máte z toho alkoholu,“ odvětil mu znenadání mírným přátelským tónem plešatý pán vzadu. „Nechte paní na pokoji! Nic vám neudělala.“

„Co se do toho sereš? Plešoune! Kdo se tě prosil o radu? Zatáhni ty svoje čouhající krovky a nešmíruj cizí rozhovory!“ zasupěl Bruto.

„Jsi hodně silný, když máš v sobě alkohol,“ pokračoval klidně a usměvavě holohlavý pán.

„Jo! To máš, kurva, pravdu. Jenže já jsem silný i bez alkoholu. A jestli to chceš ukázat, tak ti to klidně...“

„Takový frajírek jako ty na mě hulákat nebude. Na to jsi ještě dost malý,“ přistříl tón tento podivný cestující.

„Kurva! Jak malý? Podívej se na sebe, debile! Měříš sotva metr a už si vyskakuješ. Abych ti nevylepšil tu holou lebku s dutinou uvnitř. Beztak tam nic nemáš.“

„Narozdíl od tebe, tam mám něco, co používám k přemýšlení. Ale tohohle asi nejsi schopen, jinak by ses takhle nechoval,“ pokračoval ochránce cestujících a my nechápavě kroutili hlavou nad jeho drzostí.

„Cože? Cos to řekl? Já že nejsem schopen přemýšlení?“

„Určitě ne. Protože jinak by ses nechoval tak, jak se chováš.“

„Jak se chováš? Já normálně, na rozdíl od tebe. Plešoune debilní!“ supěl Bruto. Měl jsem pocit, že vrčí jako tygr.

„Kdyby ses choval normálně, tak sedneš na zadek, mlčíš a neotravuješ slušné lidi.“

Ukázky z nové knihy Viktora Meca
„Parta nade vše“

Viktor Meca, z cyklu „Šárka“

„Však já také neotravuji slušné lidi. Takový debil, jako jsi ty, totiž mezi slušné lidi nepatří. Nech si přišít nějaké chlupy na hlavu a potom lez mezi lidi! Čuráku!“

„Rozhodně lepší být plešatý, než se chovat jako ty a tví společníci,“ nepřestával plešatý pán, zatímco my čekali, kdy mu Bruto konečně vypálí. Bruto však jen strnule a zúřivě zíral a funěl.

„Víte co? Berte si svého kamarádíčka a uklidněte si ho!“

„Nebo co? Tak povídej! Chceš se bít? Tak pojď!“ řval Bruto a evidentně byl připraven skočit na svého protivníka. Ten klidně odpovídal.

„Ne, nechci. Ale jestli se budu muset rvát, tak klidně budu. S takovými frajery jsem už kolikrát zatočil. Ale rozhodně si nechci kvůli tobě pokazit pěkný večer.“

„Tak, ty debile, chceš se mnou zatočit? To bych se na to podíval.“

Plešoun se pomalu postavil, jenže ne proto, aby bojoval, ale aby vystoupil z autobusu. Bruto to ale pochopil jako výzvu a chytl jej pod krkem. Vtom se ozval vedle sedící kluk: „Nechte toho pána na pokoji! Nic vám neudělal.“

Bruto odšedl plešatce a hrozivě mrkl na nového odpůrce. Autobus mezitím zastavil a plešoun vystoupil. Zvenku vyzýval Bruta, ať jde za ním, když se chce rvát. Nám se vystupovat nechtělo, chtěli jsme se bavit ně-

kde v klubu. Proto jsme volali na Bruta, ať toho nechá. Bruto se na okamžik zarazil, ale pak se dal do pohybu směrem k plešounovi. Leč svůj pohyb nemohl dokončit, protože se zavřely dveře a autobus se rozjel. Holohlavec stačil ještě zahrozit pěstí, což zvýšilo Brutovu agresivitu. Bušil do dveří a pokoušel se je otevřít. Nezbyvalo nám nic jiného, než jej společnými silami chytit a usadit.

„A ty frajere mladý, se příště do ničeho nemotej! Nebo ji slízneš jedna radost!“ sršel Bruto oheň.

Naštěstí kluk i inzultovaná paní příští stanici vystoupili a situace se trochu zklidnila. Pravda. Bruto se chtěl vrátit a dokončil rozhovor s plešounem. Podařilo se nám jej s vypětím všech sil zadržet do další zastávky, kde se náš kámoš trochu zklidnil. Ale až prý ho znovu potká...

Klub Sklep zrovna nepatří mezi naše nejnavštěvovanější místa. Pro dnešní večer, i vzhledem k našemu stavu, byl docela optimální. Klub se nalézá opravdu ve sklepě jednoho staršího baráku v ostravské čtvrti Vítkovice. Před vstupem jsme si ještě všichni ulevili, ale nepoužili jsme k tomu odpadkového koše jako Mářa – snad proto, že byly plné – ale pěkně vzrostlý keřík. Rozhodně jsem se netoužil ve svém produktu vykoupat, jak učinil Páčo. Nyní i Bruto usoudil, že by bývalo rozumnější, kdyby náš oslavenec

zůstal doma v posteli. Jenže oslava bez oslavence není žádná oslava.

Těsně před vchodem do klubu mi Hezoun strčil do rukávu flašku napoleona, aby nebyly zbytečné problémy s vyhazovači. Na to reagoval Bruto s tím, že problémy jsou od toho, aby se řešili, a že on je klidně vyřeší – ráznou ranou mezi oči. Radši jsme se Slimákem zaplatili vstupné za nás všechny, aby bitka nepropukla hned po vstupu do klubu.

Klub byl šíleně narvaný. Nebylo místo k sezení, ale přesto jsme se na parketu neztratili v davu a neukryli tak své netaneční, opilecké pohyby. Vlastní sklep se skládá z pěti místností. V jedné hraje hudba a prodávají se nápoje, v druhé se odpočívá, ve třetí se chlastá, ve čtvrté zas fetuje a v páté se hrají šipky a stolní fotbal.

Mně se nejprve chtělo strašně tančit. Ostatní zase chtěli sbalit nějakou ženskou. Protože se nám všem strašlivě motala šiška, museli jsme od záměru upustit a oslavovat bez bab. Nevím, jestli jsme tančili; prostě jsme se vrtěli a rozšlapávali brambůrky, které se rozsypaly na zem poté, co jsme se je snažil s Brutovou pomocí otevřít. Na stejném místě skončila prázdná láhev od napoleona, do které jsme kopali, ne snad pro zábavu, ale proto, že nám bránila v našem pohybu a každou chvíli na ní někdo ztratil rovnováhu. A tak jsme blbli, střízlivěli a nudili

se. Neměli jsme s sebou ani čouda a místní feťáci jeli jen v perníku.

Netrvalo dlouho nám a Sklep se nám líbil míň a míň. O tom, že jej opustíme, nakonec rozhodl Páčo, když zezelenal a zašepstal mi, že se potřebuje provětrat. Nám bylo také horko, ale hlavně jsme nechtěli nechat Páča napospas jeho osudu. Našli jsme ho, jak vášnivě objímá sloup pouličního osvětlení a ještě s ním „telefonuje“. Obsah telefonního rozhovoru nás pranic nezajímal a oddechli jsme si, že si Páčo s sebou neodnášel žádný ústřížek tohoto nočního rozhovoru, takže mu táhlo jenom z úst.

Nepamatuji si už, jak jsme se dostali do našeho klubu. People je prostě náš – to respektovali dokonce i Arnyjovci. Na něco z naší cesty si přece jenom vzpomínám. Byla to opět příhoda s odpadkovými koši. Tentokrát jsme je neplnili, ale spíš vyprazdňovali. Bruto převrátil pár popelnic, a když se blížil k další sérii, vykoukla z okna v přízemí nějaká stará ženská, ať prý toho necháme a nerušíme noční klid, že na nás zavolá policii. Na to jí Bruto odpověděl jednou popelnicí, kterou zvedl a mrštil směrem do babčíného okna. Kupodivu náraz okno nerozbil, a tak se odpadky vrátily zpět na zem. Bába posléze zmizela ve tmě svého bytu; pravděpodobně volala policii. Pro jistotu jsme se zdejchli a schovali v antipolicijní baště – tedy v klubu People. Sem se žádný policista neodvážil vstoupit, určitě ne sám či ve dvou. Ona by je dovnitř stejně nepustila ochranka. Zdejší chlápky by mohli závidět v kdekákém komandu. Samozřejmě jsou to naši dobří kámoši a my jim často s radostí pomůžeme s úklidem nezbedných hostů.

• • •

Když se ti dva chlápci pustili do Hezouna, nevěřili jsme vlastním očím. Jak si mohou na naší diskotéce dovolit nějaký dva šmejdi opruzovat děvčata a dokonce mlátit našeho kamaráda? Takhle to samozřejmě nenecháme. Já s Mářem jsem si vzali na starost toho

zrzavého a Bruto se už řítíl na dlouhána v otrhaných džínách. Boj netrval příliš dlouho. Bruto sejmul dlouhána jednou pořádnou řáťou mezi oči. Měl štěstí, že už Bruta přešla jeho špatná nálada po příhodě s plešatcem, a tak si nepřivodil horší úraz. Bruto ho ještě jednou pořádně nakopl do žeber, opovrživě mu plivl do ksichtu a nechal jej jeho osudu. To zrzoun se držel déle, ale proti nám třem neměl žádnou šanci. Já s Mářou jsme ho zpacifikovali tak, aby nemohl rozhazovat rukama, a Hezoun se vyžíval ve své odplatě. Když se Hezoun unavil neustálým mlácením, vynesli jsme zrzouna i dlouhána ze sálu a pomohli jim ze schodů směrem k východu.

„A doufám, že si pro příště zapamatujete, kdo tu má právo první volby!“ křičel za nimi Hezoun. „A vůbec uděláte nejlíp, když se tomuto místu raději vyhnete. Hajzlové! Tak. A teď se jdu odreagovat s nějakou sexy slečnou.“

„Ale myslím, Hezoune, že s takovou fásadou, jakou máš ve ksichtu, se tě spíš každá baba lekne a uteče...“ poštuchoval jsem ho.

„Cože? To vypadám opravdu tak hrozně?“

„Vypadáš hrozně jako obyčejně. Akorát ti otekla dršťka a podobáš se melounu, ha-ha...“

„Vážně?“ řekl smutně Hezoun, dívaje se do zrcadla hned u šaten. „To kdybych věděl, tak ti dva neodejdou jen tak polehku.“

„Tak co je s vámi?“ ozval se Bruto. „Budete čumět do zrcadla ještě dlouho? Jestli jo, tak já už jdu na plac. A vůbec? Nevíte, kde jsou Slimák s Páčou? Vždycky jak se něco děje, tak se někam zdejchnou...“

„Ono se tady něco dělo?“ odvětil jsem. „Já nic neviděl. Zatím je tady nuda jak na hřbitově. Musíme to tu pořádně rozhýbat. O Slimáka neměj péči. Toho najdeš na jediném místě. U barové stoličky. A Páčo tam bude s ním střízlivě.“

„Než je začnem hledat, dám si jednoho čouda. Právě jsem ho sehnal. Nechcete taky?“

„Už zase. Ty jsi, Máro, na té máře úplně závislák. Myslím, že by se ti bez toho ani nepostavil. Haha...“ vtipkoval už opět Hezoun.

• • •

Mohly být tak tři hodiny, když jsme People opouštěli. Bohužel jsem vycházel z klubu jako první. Všichni namol, přesto na nás visely nějaké slečinky. Ne však dlouhou. Zalekly se totiž toho nepříjemného překvapení, které nás venku čekalo. Ta moje odešla určitě i proto, že jsem hned první ránu vyfasoval mezi nohy. Myslím, že zbabělejší úder nemůže být. Zatmělo si mi před očima, zavrával jsem a křečovitě se chytil za zasažené místo. Vtom přiletěla další rána – tentokrát na bradu. Po dalších dvou třech ranách jsem klesl k zemi. Během pádu na zem jsem stačil zmonitorovat situaci. Útočníky jsem neznal. Bylo jich asi deset. I když možná tvář toho zrzka mi byla odněkud povědomá.

Mé přemýšlení na chodníku narušil kopanec do oblasti žeber. Nenásledoval našťestí další, protože do boje zasáhli mí partáci. Bruto jednou mířenou ranou odstranil mého útočníka a věnoval se dalším třem. Chvilí mi trvalo, než jsem zregeneroval pošramocený organismus. V rozkroku to ještě dost zvonilo, přesto jsem se postavil alespoň na všechny čtyři končetiny, zhluboka se nadechl a nakonec se vzpřimil úplně. Totéž provedl můj dočasně paralyzovaný agresor. Nebyl o moc větší než já, jak se mi v první fázi útoku zdálo. Rozhodně jsem ho trumfoval v šířce ramen. Rozhodl se proto, že v boji využije své výškové převahy, zejména délky svých nohou. Nějaký karatejčkové mě nemohou jen tak rozhodit. Chvilí kolem mě běhal, poskakoval, metal nohama a trefoval mě. Jeho údery však neměly žádnou razanci, nebo jsem je v opilém stavu prostě nevnímal. A tak jednou udělal chybu, příliš nedůsledný, pomalý kop, a já zachytil jeho pravou nohu. Trošku jsem škuhl kotníkem, ně-

Ukázky z nové knihy Viktora Meca
„Parta nade vše“

Viktor Meca, z cyklu „Šárka“

co křuplo a obličej agresora se zkřivil bolestí. Pustil jsem tedy nohu, on zavrával, a když došlápl na poraněnou nohu, zařval bolestí. Zasadil jsme mu poslední zdrcující spodní hák. Šel k zemi.

Teď jsem konečně mohl přečíst situaci. Útočníků bylo opravdu deset. Tedy o čtyři více. Hned mi došel i důvod přepadení... Dlouhán a zrzoun. Vrátili se, aby se nám pomstili. Jejich smůla. Přišli si pro smrt. Přepočítali se. Nepočítali se Slimákem a Páčou, který už celkem vystřízlivěl. Situace teď hrála jasně pro nás. Stačilo se porozhlédnout. Tři mstitelé se už váleli v trávě. Dva si vzal na starosti Bruto a střídavě je častoval úderem. Slimák někoho třímal pod krkem kravaty, Páčo měl na starosti dlouhána. Mářa si našel adekvátního kamaráda. Závisláka on pozná hned. Tentokrát však s ním nešlukoval, ale štkoval jej kopanci. Hezoun pokračoval v načaté práci. Jak sliboval, za oteklý ksicht zrzoun tvrdě zaplatí. Otravoval ho sice ještě jeden hajzl, nějaký bloňďák, ale já jsem síly hned vyrovnal. Docela mě to bavilo. Aspoň jsem ze sebe shodil opileckou únavu i bolest v rozkroku už pomalu ustupovala. Můj protivník se bránil velice chabě, asi neměl dostatečné zkušenosti s bojem. Když klesal k zemi a já se rozhlížel po novém bojovníkovi, zaslechl jsem jakot houkaček.

Zprvu jsem sirénám nevěnoval pozornost, protože jsem byl plně zaujat svým ri-

valem. Netrvalo dlouho a množství houkajících aut se neustále zvětšovalo. Naše bojové místo prosvětlyly reflektory policejních aut a na cestě se rojili muži v uniformách. Za chvíli do nás mydlili pendrekem hlava nehlava. Rvačka pomalu utichala, jenom Bruto se mlátil dál. Bylo mu jedno, zda bije policistu nebo civilistu. Přesto byl nakonec přemožen i on. Pár našich soupeřů se pokusilo o útěk, ale nedoběhli daleko. Nevím, kdy mi nasadili pouta, a zda jsem kladl odpor či ne. Byl jsem zjevně zaskočen.

Nastrkali nás všechny do antonu. Ně které tam museli donést i tři policisté. Například Bruta, který rozhodně neměl v úmyslu se nechat jen tak paralyzovat. Boj byl marný. Bylo jich prostě moc. Když zaplnili vůz, zaklapli za námi dveře. Rozhostila se tma. Nevím, kdo všechno vedle mě seděl, ale podle hlasu jsem poznal Bruta, který si vylíval svou zlost alespoň sprostými slovy. Netrvalo dlouho a auto se dalo do pohybu.

Kudy a kam jsme jeli, nevím. Když se po půl hodince otevřely dveře, muži v uniformách nás ne zrovna vybíravými způsoby vyhnali z antonu. Bruto se už zklidnil, a proto nebylo problém jej dopravit do cely, ve které jsem byl i já. Zabouchli za námi dveře, a že byly zamčené a neprorazitelné, zjistil Bruto po několika neúspěšných pokusech dostat se ven. Asi ho začalo bolet rameno, tak toho nechal. Mě samotného bolelo celé tělo. Vů-

bec jsem netušil, kam jsem všude dostal úder. Čelist mě pálila, oči natékaly ani žebřím nebylo zrovna nejlépe. Naštěstí nic zlomeného. Přišla na mě únava. Vzhledem k množství alkoholu, pokročilé noční hodině a vyčerpání z boje jsem po chvíli usnul.

• • •

Když jsem se probudil, necítil jsem se o moc lépe. Cítil jsem se unavený, tělo bolelo ještě víc než předtím, jenom alkohol ze mě vyprchal. Dost brutálně, protože mi bylo strašně blbě od žaludku. Bruto ještě spal a děsně chrápal. Asi mu bylo horko, protože odhodil deku na zem pod kovovou konstrukci postele. Místnost osvětlovalo okno s mříží a já hned pochopil, že jsem v base. Holé zdi, sem tam počmárané, malý oprýskaný stůl a dvě židle, na stropě zamřížované světlo, ale vypínač jsem k němu hledal marně. Záchodová mísa, malé umyvadlo a pak už jenom ty kovové dveře. Z okna jsem nic neviděl. Jenom další řadu zamřížovaných oken a zataženou oblohu. Kolik je vůbec hodin? 3:12:23. Cože? Sharpky v prdeli. Rozbily se. Určitě nebude víc jak devět. Asi se ještě natáhnou. Jen jsem to domyslel, pootvěřelo se ve dveřích okýnko. Spatřil jsem ve škvíře oči. Zvědavě si mě prohlížely. Pak se otevřel celý katr a dobře živý chlap v uniformě, podpořen dalšími dvěma policisty, na mě zavolal:

„Pan Sýkora? Pojdte s námi! Jste předvolán k výslechu.“

„K výslechu? A proč?“

„Kvůli vašemu nočnímu řádění. Pojdte, prosím.“

Bruto stále klidně spal, když se za mnou zavřely dveře. Kráčeli jsme chodbou plnou dalších půvabných cel. Pouta na rukou mě nepříjemně svírala. Další fízl stojící za mříží na konci chodby nám otevřel průchod a my jsme sestoupili po schodech o poschodí níž. Zavedli mě do jedné z četných kanceláří, kde už za psacím strojem seděl voustatý chlápek v civilu. Sundali mi pouta a posadili na židli. Můj doprovod, zde už pouze dvoučlenný, si sedl na židle za mnou. Nastalo krátké představování, ale hlavní slovo jsem měl já. Musel jsem ze sebe vychrlít údaje o rodinném stavu, bydlišti, zaměstnání atd. Mou řeč doprovázel ne zcela pravidelně psací stroj. A pak to na mě voutsáč vybafl:

„Pane Sýkoro. Musím vám oznámit, že jste vy a vaši kumpáni obviněni z trestného činu ublížení na zdraví podle § 221 odstavce prvního trestního zákona a z trestného činu útoku na veřejného činitele podle § 155 odstavce prvního trestního zákona a z trestného činu poškozování cizí věci podle § 257 odstavce prvního trestního zákona. Musím vás poučit, že dle ustanovení trestního řádu máte právo se vyjádřit ke všem skutečnostem, které se vám kladou za vinu, nejste však povinen vypovídat. Máte právo zvolit si obhájce a radit se s ním. Proto se vás táži, pane Sýkoro, zda chcete využít svého práva zvolit si obhájce. V opačném případě vám bude přidělen.“

„Obhájce?“ otázal jsem se. To je to se mnou tak špatné?

„Ano. Zda si chcete zvolit obhájce. Nemusíte si ho zvolit hned teď, ale můžete si jej zvolit v průběhu celého trestního řízení...“

Do prdele! Tak mě stíhají a snad mě budou i soudit. A za co? Že jsem se choval jako chlap? Že jsem se bránil?

Kapitola devátá CO DOVEDE SRDCE

Květnové večery mám nejraději. Mají v sobě nádech něčeho kouzelného, možná romantického, i když tohle slovo mi nahání spíš husí kůži. No co? Člověk přece nemusí být romantik, aby se za jasného májového večera posadil v klidu velkoměsta do příjemného koutečku na paloučku, pozoroval blankytný, světélkující čtyřmotorový tryskáč, který letí z dálných končin divokého Východu, a přitom se objímal se svou střeoevropskou láskou. Pozoroval proud jejích blondatých kadeří, občas padajících do zelenkavých očí.

„Když tě hladím, když se tě dotýkám, mám pocit, že jsem v ráji. Jakobych se vznášel vysoko nad zemí. Vždycky jsem se smál, když mi někdo popisoval lásku, ale teď vím, jaký je to pocit, když člověk opravdu miluje. A já tě Jiřčo doopravdy miluji. Mohl bych ti to opakovat třeba tisíckrát, třeba i milionkrát.“

„Já tebe taky, Lukášku. Ach, je to ale nádherný večer.“

„Ano, nádherný a jenom pro nás dva.“

„Ano, pro nás dva. Škoda jen, že musí skončit. Přála bych si, aby nikdy neskončil.“

„Já taky. Ale vlastně – pro nás nikdy tento nádherný večer nekončí. Budou další, budou jich tisíce a budou jenom pro nás.“

„Ach, kéž by! Jenže já vím, že je to jen nespílnitelný sen.“

„Nespílnitelný sen? Pročpak Jiřčo? Vždyť přece budeme spolu i nadále.“

„Ano. Přála bych si to. Ale...“ povzdychla si a prudce odvrátila svou tvář. Trošku mně to poděsilo a narušilo jinak dobrý dojem z načatého večera. Copak se jen Jiřče honí hlavou? Tohle nemívá příliš ve zvyku.

„Co se děje, Jiřčo?“

„Ale nic.“

„Ne, to není pravda, něco se děje.“

„Co by se dělo? Nic se neděje.“

„Ale ano. Podívej se mi do očí. Prosím!“

Pohlédla na mě svýma nádhernýma, posmutnělýma očima. Copak ji trápí? Najednou jsem nabyl dojmu, že mezi námi vyrůstá zeď. Zeď, kterou tu nechceme mít, ale zároveň máme strach ji zbořit. Jakoby na jejím základě byla postavena celá katedrála naší lásky. Chtělo se mi zbaběle utéct, abych se vyhnul okamžiku pravdy, který bude pro nás oba nesmírně bolestivý. Díval jsem se do jejích zelenkavých očí a četl v nich, jak mě nesmírně miluje. Ne, nesmím ji ztratit. Prozradit jí, nebo zatajit to, co mě tak strašně tíží? Jak najít odvahu?

„Jiřčo. Prozrad mně, co tě trápí. Komu jinému než mně, se můžeš svěřit?“

„Víš, mám strach. Nechci o tebe přijít, ale takhle už to dál nejde.“

Tak a je to tady. Krize. Konec lásky.

„Co se stalo, miláčku? Nerozumím. Vždyť jsi říkala, že mě miluješ.“

„Ano, to je pravda,“ udělala pauzu, sklopila oči a pak pokračovala. „Sám jsi před chvílí říkal, že bychom si měli navzájem svěřovat své problémy. Ano, to je ono. Měli bychom si navzájem víc důvěřovat.“

„Copak ty mi nedůvěřuješ?“

„Ano i ne. Mám pořád pocit, že přede mnou něco tajíš.“

„Tajím?! Neexistuje nic, co bych ti tajil.“

„Ale já mám pocit, že ano. Pořád říkáš, že nemůžeš, že musíš něco zařídit, něco domluvit s partou, pak zase něco oslavit s partou, potom si s partou klidně odjedeš na pár dní ani se neozveš, jako bych pro tebe byla vzduch. Pořád jen parta sem, parta tam. A kdo ví, zda vůbec jsi s tou tvouí partou?“

„Snad nežárliš? Nebo si myslíš, že ti zahybám?“

„To ani ne. Věřím ti. Ale ta tvoje parta mi jde na nervy. Když se rozhoduješ mezi mnou a partou, dáš přednost vždycky partě. Uznej přece sám, že takhle to dál nejde. Víš, já ani vlastně nevím, jak ta tvoje parta

Ukázky z nové knihy Viktora Meca
„Parta nade vše“

Viktor Meca, z cyklu „Šárka“

vypadá. Vůbec ji neznám. Vlastně mám pocit, že neznám ani tebe. Jako bys mi zatajoval obrovskou část tvého já, jako bys mě před tou svou partou tajil, jako bys se za mě před ní styděl.“

Tak a klepla hřebíček na hlavičku. Jiřina je teď celá rozpálená, z očí jí jiskří plamínky hněvu, takovou ji neznám. Když tak o tom přemýšlím, tak má vlastně pravdu. Vždyť já ji před svojí partou tajím. Jenže co ona ví o našich zákonech, o našich dávných slibech. Copak jí o nich mohu povědět?

„Co je to za blbost? Proč bych se měl za tebe stydět?“

„Na to se tě právě ptám. Třeba předevčírem u tebe doma. Zazvonil telefon a kdo si se tě ptal, jestli jsi doma sám. Ty jsi řekl, že ano, a pak jsi mě poslal domů, že prý musíš ještě něco zařídit. Chtěla jsem jít s tebou, ale ty ne, že je to jen chlapecká záležitost, že tam ženské nesmí.“

„A to ti vadí? Však se taky se scházíš s kamarádkami, aby jste probrali své dívčí záležitosti.“

„To ano. Ale není to téměř každý den. A když jsem s tebou, netajím jim, že jsi se mnou.“

„Máš pravdu. To nebylo fér. Omlouvám se, neměl jsem tě zapírat.“

„Nebylo to poprvé, co jsi mě zapřel. Ale o to teď nejde. Lukáši, já bych nechtěla mít pocit, že jsem ti na obtíž.“

„Ale ty mi přece nejsi na obtíž.“

„Proč mě tedy nepředstavíš té své partě. Chodíme spolu téměř půl roku a já neznám ani jednoho tvého kamaráda.“

Tak a teď už se nevykroutím.

„Asi máš pravdu. Něco s tím budu muset udělat.“

„No, to bys měl. Nebo ti snad něco brání, abys mě představil svým kamarádům?“

„Ne, ale teď to nejde. Aspoň prozatím. My totiž... Jak bych ti to vysvětlil?“

„Takže máš strach, že se mi tví kamarádi nebudou zamlouvat? Víš, mně nezáleží na tom, jací jsou tví kamarádi. Věřím, že jsou dobří, když se s nimi kamarádíš. Ale i kdyby ne, budu tě mít stejně ráda. Nevídám však důvod, abys mě zapíral.“

„Tak jo, já tě někdy představím, ale teď to fakt nejde.“

Vzpomněl jsem si na včerejší výstup v klubu. Copak dnes můžu přijít za Brutem a říct mu: „Tak to je ta moje Jiřča.“

„Nechápu. Neřekneš mi ani důvod? Ne, Lukáši, takhle to dál nejde. Já takhle nemohu žít, abych se pořád před někým skrývala. Ano, skrývala.“

„To ale, Jiřčo, přeháníš.“

„Chceš popřít, že jsme o minulém víkendu neutíkali z diskošky?“

„Ale to bylo kvůli té bandě opilců, kteří si mě s někým spletli.“

Banda opilců? Kdepak! To byl Beneš se svými gorilami. Šel po mně. Prý jsme jim přebrali kšeft a teď po nás chtějí prachy. Taková drzost! Jenže jsem tam byl sám a jich bylo pět. Kdyby tam byla parta, tak bych jim ukázal. Krom toho jsem nechtěl, aby vyžvanil něco, co by Jiřča neměla vědět. Utekli jsme na poslední chvíli.

Hned příští den jsme si Benešovce poddali. Blahosklonně slíbil, že nos do našich věcí strkat nebude. Abychom se ujistili, tak jsme mu ten jeho frňák trošku zplacatili, aby jej nikam strkat nemohl. Jenže mi zůstala ta ostuda s tím útekem. Teď před Jiřčou vypadám jako zbabělec.

„Nemusíš se mi pořád vymlouvat. Kdybys mě doopravdy miloval, tak mi řekneš pravdu, ať je jakákoli.“

„Já tě opravdu miluji, Jiřčo. Možná mi to nevěříš, ale je to tak. Věděl jsem, že k tomuhle rozhovoru musí jednou dojít, a měl jsem z toho strach. Je to mnohem složitější, než si myslíš. Rád bych ti vysvětlil řadu důležitých věcí. Mám však strach, že to nepochopíš. Víš, nechci se vzdát ani tebe, ani party.“

„Ale to po tobě přece nechci.“

„Jenže v tom spočívá ten problém. Parta a holka prostě nejdou dohromady.“

„Nechápu. Vysvětl mi to.“

„Ne to nejde.“

„Musíš, jinak...“

Ach ne! Nesmíme se rozejít. Ale copak ji můžu povědět, jaké zákony platí v naší partě? Pak by bylo jasné, že náš vztah musí skončit. Ne, tady není řešení.

„No dobře. Jde o to, že mí kámoši nedůvěřují holkám.“

„Proč? Nechápu.“

„Protože jsme na ně jednou tvrdě doplatili.“

• • •

Jára se mnou vyrůstal už od mateřské školy. Byl velmi malý a hubené postavy, kvůli které jsme mu přezdívali Jatýrko. Už od mala míval značné problémy v klukovských rvačkách. To mu však nikdy neubralo na odvaze a směle se pouštěl do dalších bitek, i když téměř vždycky prohrál. Se svojí postavou neměl žádnou šanci, a proto se i on hned z počátku stal terčem našeho šikanování. Možná díky své drzosti, možná díky svému smyslu pro humor si ho však parta postupně oblíbila a netrvalo dlouho, než jej přijala do svých řad úplně. A můžu říct, že se nám to rozhodně vyplatilo. Zručnějšího kasaře, špeha a obchodníka jsme nemohli získat. Byl mistrem smlouvání cen a každý náš lup se stával pokladem, když se prodeje ujal Jára. Dodnes nemohu zapomenout, jak udal karton cigaret za cenu tří. Nevím, jak to dělal, ale dokázal svou vtíravostí každého zblbnout. Často však musel hledat spásu v našich mocných pěstech; obzvláště poté, co jsme z něho nemohli vytřískat nějakou tu stokorunu, s kterou se měl s námi podělit. To, že jel sem tam na vlastní triko, se mu nakonec šeredně nevyplatilo. Do kriminálu ho však dostala jeho holka.

Už nevím, kde k ní přišel. Zpočátku jsme tomu nevěnovali žádnou pozornost. Nevím, na co ji sbalil, ale asi na co jiného než na prachy. Možná kvůli ní se pouštěl do soukromých kšeftů.

Eva byla na první pohled holkou jakoby stvořenou pro Jatýrka. Stejná vyzábělá postava, totožná délka i barva vlasů, podobné

odrbané džíny. Nebylo snad nic, v čem by se neshodli.

Mezitím Jatýrko poctivě pracoval. Samozřejmě, že pro partu, ne někde v práci. Akce tenkrát vycházely jedna radost. Nikdo si nás nevšímal a nějakou řádku měsíců jsme měli pocit, že policie neexistuje. Jatýrko se excelentně chopil nejen prodeje bicyklů. Nikdo nedával lepší tip na vloupačku než on. Peněz sice nebylo moc, ale pro naše potřeby stačily. Jatýrkovi však ne.

Kupoval Evě všelijaké dárečky, aby se jí zavděčil. Od kytíček, přes parfémů až po všelijaké šperky. Byl tak posedlý její láskou, že si ani nevšímal Mirka. Druhý Evin nápadník představoval protipól Jatýrka. Vysoká, atletická postava, nakrátko sestřižené vlasy a značkové oblečení. Možná proto se do něj Eva zahleděla. Na druhou stranu se nechtěla vzdát ani Jatýrka. Možná proto, že toho měli spolu tolik společného. A tak to táhla se dvěma současně. Muselo jí být jasné, že to jednou praskne. Ten pocit, že spí se dvěma kluky současně, byl asi silnější.

Míra je přistihl v jednom baru. Člověk by čekal, že té mrše napráská a vykašle se na ní. Zmlátil však pouze Jatýrka, zatímco mu Eva podlízala: *Já za nic nemůžu. To on mě obtěžoval. Já mu dávno vysvětlila, že ho už nemiluji. Ale on si nedal pokoj a pořád mě osahával, a kdybys nepřišel včas snad by mě někdo zatáhl a znásilnil.*

Každý by už s takovou holkou nechtěl nic mít. Jára se ovšem opět nechal oblbnout. Naletěl na sladká slova a za trochu tělesné lásky se chtěl revanšovat. Nenapadlo ho nic lepšího než ji darovat kolo. Aby si mohla vybrat, zavedl ji do naší skrýše v jednom baráku, kde jsme skladovali asi dvacet bicyklů. Shodou okolností se v naší sbírce nacházelo i závodní Shimano. Zнала ho velmi dobře; Mirek byl totiž vášnivý cyklista.

Nevím, proč Eva o tom kolu Mirkovi říkala. Zkrátka jednoho dne večer si Mirek počíhal na Jatýrka přímo ve sklepě před naší skrýší. Strhla se rvačka, ve které bylo předeem jasné, kdo zvítězí. Přesto oba nadělali

ve sklepě tolik hluku, že si toho brzy všiml jeden z nájemníků. Přispěchal Mirkovi na pomoc, aby v zápětí zjistil, kampak se podělo kolo jeho dvanáctileté dcery.

Pak už šlo vše ráz naráz. Policie Jatýrka zabásala a náš lup zabavila. Měsíc práce v čudu! Měli jsme na Jatýrka šílenou zlost. Mnohem víc jsme se báli, že nás strhne s sebou do lapáku. Nakonec jsme mu ani moc nemuseli hrozit. Zachoval se jako správný parták, nikoho nepráskl, všechno vzal na sebe.

Přesto jej Bruto za jeho nerozvážnost vyhodil z party. Prý, že může být ještě rád. Prachy jsme tedy museli oželeť, a pro příště jsme se chtěli pojistit, aby se nic podobného nestalo. A tak platí zákon: v partě baba nemá místo.

• • •

Když jsem Jiřče vyprávěl o Jatýrkovi, pomlčel jsem samozřejmě o tom, že by se naše parta podílela na krádežích. Tvrdil jsem, že jsme o Jatýrkových kolech nic nevěděli, že nás to strašlivě překvapilo a že za jeho kriminální dráhu může jeho holka. Potřeboval prachy na dárky, tak kradl. Díky ní skončil v base. Za všechno může ona a tak jsme si řekli, že se příště musíme před ženskými navzájem chránit. Vznikl zákon, že nikdo z party nesmí chodit s žádnou ženskou.

Nevím, jestli Jiřča uvěřila mému vyprávění, každopádně byla hodně zaražená. Nechápatě kroutila hlavou a trochu rozčileně pravila.

„Proboha, Lukáš! Jak můžete svádět všechny Járovy průšvihy na tu ubohou holku? Netvrdím, že byla nějaký andílek, když se stýkala se dvěma kluky současně. Ona však ty kola nekradla.“

„To máš pravdu. Jenže Jára je kradl kvůli ní. Kdyby se do ní šíleně nezamiloval, nechtěl ji snést modré z nebe, tak by takhle nedopadl.“

„Takže ty teď kvůli mně taky špatně skončíš? Taky kvůli mně kradeš, abys mi mohl kupovat květiny?“

Ukázky z nové knihy Viktora Meca
„Parta nade vše“

Viktor Meca, z cyklu „Ostrava“

„To ne, Jiřčo. Naše parta taková není. My společně sportujeme, jezdíme na výlety, bavíme se, ale rozhodně nic nekrademe. Takoví nejsme. Prostě jsme jen správní kámoši a nechceme, aby nikdo z nás skončil špatně, jako třeba Jára. Proto nedůvěřujeme holkám.“

„Takže mi nedůvěřuješ?“ řekla zklamaně a otočila se ke mně zády.

„To ne. Já ti důvěřuji. Ale parta ne...“

„Parta mě přece nezná, tak jak mi může nedůvěřovat?“

„Jenže ona nedůvěřuje všem ženským bez rozdílu.“

„Ale přece se s nimi stýkáte.“

„To ano. Ale jen tak, nezávazně. Chodíme na diskotéky, tančíme s nimi, bavíme se

s nimi, občas nějakou sbalíme, ale jen tak na lehkou, na jednu dvě noci a pak konec a za týden si vyhlédneme zase jinou.“

Ještě jsem nadořekl větu a už jsem si uvědomil, co jsem na sebe prozradil. Rozpačitě na mě hleděla ani nedutala. Pokusil jsem se ji chytit za ruku. Vytrhla se mi.

„Měla jsem tedy pravdu, že mě podvádíš,“ pláčtivě a velmi rychle spustila, takže jsem jí nemohl skočit do řeči. „Celou dobu jsi mě tahal za nos. Vášnivě jsi mi líčil, jak mě miluješ, že chceš být jenom se mnou, a na druhý den jsi se válel s jinou a jí si říkal stejné lži jako mně. Jenom já byla tak hloupá a věřila ti.“

Stáhla kolena k bradě, rukama si zakryla tvář a začala plakat. Nevěděl jsem, co

mám dělat. Nedokázal jsem už dále lhát. Jedno jsem věděl určitě – miluji ji.

„Jiřčo!“ pokusil jsem se ji obejmout. Prudce sebou trhla a já pochopil, že nechce, abych se jí dotýkal. „Co blázníš? Vždyť to není vůbec pravda! Já jsem tě přece nikdy nepodvedl. Hovořil jsem o tom, co dělají mí parťáci, ne já sám.“

Neodpovídala, vzlykala a já měl sto chutí plakat taky. Začal jsem tedy hovořit o tom, co bych jí dříve nikdy neprozradil.

„Ano, dřív jsem byl jako oni. Dokud jsem nepoznal tebe. Předtím jsem holkami opovrhoval. Považoval je za méněcenné, vhodné akorát na sex. Správný tvrďák totiž nespí s jednou ženskou dvakrát. Zamilovaného chlapa jsme považovali za slabocha.

Říkali jsme si: však ti stejně už dávno zahýbá. Ano, byl jsem takový. Nikdy bych si nepomyslel, že bych se já sám taky mohl zamilovat. Až jsem potkal tebe, Jiřčo! Potkal jsem tě a skutečně se do tebe zamiloval. Ne, nic nepředstírám. Věř mi! Nejsem už tím tvrdákem, co jsem byl předtím. Všechno co dělám, dělám pro tebe. Myslím stále na tebe, chci být stále s tebou. Víím, že to tak nevypadá. Víím to a chtěl bych to napravit.“

Opět jsem se pokusil ji obejmout. Už se nebránila. Naopak se schoulila do mé náruče a pomalu přestávala vzlykat. A já věděl, že musím pokračovat dál. Ale copak jsem se jí mohl přiznat, že jsem se zrovna včera vyspal s nějakou holkou? Copak by mi uvěřila, že jsem to dělal proti své vůli? Že jsem chtěl uchránit náš vztah před partou? Ne. Někdy člověk musí zalhat, aby si vybojoval to, o co mu jde nejvíc.

„Musíš mi věřit, že jsem tě za celou dobu nepodvedl. A nikdy taky nepodvedu. Poznal jsem, že jsi ta pravá, se kterou bych chtěl žít. Víím, nebylo správné, když jsem chodil na diskotéky bez tebe. Chtěl bych napravit všechno, čím jsem se proti tobě provinil. Chtěl bych ti dokázat, jak hluboce se ve mně mýlíš. Bojím se ale, že nebudu mít dost síly, abych tu zeď rozbil.“

„Jakou zeď myslíš, Lukáší?“ podívala se na mě rozpačitě. Tvář i její oči nesly stopy po nedávném pláči.

„Zeď, která vzniká mezi námi. Přesněji řečeno, mezi tebou a partou. Já chci být současně na obou stranách zdi. Víím, že to nejde, že se budu muset rozhodnout, na kterou stranu se dám, nebo budu muset tu zeď rozbít, jenže...“ zarazil jsem se a podíval jsem se na Jiřču. Má vše, co bych u holky chtěl mít: sportovní postavu, dlouhé blondaté vlasy, zelené oči, pěkně tvarované poprsí, mrkavové rtíky. „Mám strach, že přijdu o vše. O partu i o tebe.“

Z jejích očí zmizely slzy a já v nich viděl plamínky strachu, které volaly: Neodcházej ode mne! Buď se mnou! Miluji tě!

„To záleží, Lukáší, jenom na tobě. Měl by ses rozhodnout, co je pro tebe důležitější. Nechci, aby ses kvůli mně zřekl party. Mám ale pocit, že já a parta moc dohromady nejdem.“

„Naznačuješ mi tedy, že se mám rozhodnout mezi tebou a partou.“

Smutně se na mě podívala, jakoby čekala, že bez váhání odpovím, že jsem se rozhodl pro ní. Ale copak je to tak jednoduché? Parta je můj život. Bez ní bych nebyl nikým. Byl bych obyčejným slabochem. Jenže Jiřču strašlivě miluji.

„Dej mi čas. Já přijdu na to, jak to vyřešit. Jak přemluvit parťáky, že jsi úplně jiná holka. Já jim to vysvětlím.“

Jiřča si povzdychla a odvrátila svou tvář.

Setmělo se. Na obloze opět blikotalo letadlo. Tentokrát letí opačným směrem – kamsi do Číny nebo do Japonska. Pomalu mizí a mizí, až se ztratí úplně. Nad mou hlavou mihotají dotěrné jarní mušky. Začíná mi být zima.

PROGRAM DIVADLA NA ZÁBRADLÍ

R í j e n

Anenské nám. 5 - Praha 1 - www.nazabradli.cz

1.úť	Jane Bowles V ALTÁNU režie Jiří Ornest
2.úť	Anton Pavlovič Čechov IVANOV režie Petr Lébl
3.úť	David Harrower NOŽE VE SLEPICÍCH režie J. A. Pitínský
5.so	E. Hauptmannová, B. Brecht, K. Weill HAPPY END režie Jiří Ornest
7.po	Jean-Claude Carrière TERASA režie Jiří Pokorný
7.po	Miroslav Bambušek HUGO - ELIADOVA KNIHOVNA - 21.30
8.úť	Jean-Claude Carrière TAHÁK - ELIADOVA KNIHOVNA
9.úť	Jiří Ornest TRAGÉDIE MSTITUTELE režie Jiří Ornest
10.úť	Ladislav Smoljak MALÝ ŘÍJEN režie Ladislav Smoljak
11.pá	NEXT WAVE
13.ne	Jan Kraus NAHNILIČKO režie Jiří Ornest
14.po	Anton Pavlovič Čechov STRÝČEK VÁŇA režie Petr Lébl
15.úť	Jane Bowles V ALTÁNU režie Jiří Ornest
16.úť	Jiří Ornest TRAGÉDIE MSTITUTELE režie Jiří Ornest
17.úť	E. Hauptmannová, B. Brecht, K. Weill HAPPY END režie Jiří Ornest
18.pá	David Harrower NOŽE VE SLEPICÍCH režie J. A. Pitínský
19.so	Jean-Claude Carrière TERASA režie Jiří Pokorný
20.ne	MOKRÉ PÍSNĚ Z DLOUHÉ - BENEFIČNÍ KONCERT
21.po	G. Tabori BALADA O VÍDEŇSKÉM ŘÍZKU režie Jiří Pokorný
22.úť	Ladislav Smoljak MALÝ ŘÍJEN režie Ladislav Smoljak
24.úť	M. Mackenzie BARONKA A SLUŽKA režie P. Gábor 11.00 vel. generálka
25.pá	M. Mackenzie BARONKA A SLUŽKA režie P. Gábor PREMIÉRA
26.so	David Harrower NOŽE VE SLEPICÍCH režie J. A. Pitínský
28.po	Jean-Claude Carrière TAHÁK - ELIADOVA KNIHOVNA
29.úť	Anton Pavlovič Čechov STRÝČEK VÁŇA režie Petr Lébl
30.úť	Anton Pavlovič Čechov IVANOV režie Petr Lébl
31.úť	Michael Mackenzie BARONKA A SLUŽKA režie Peter Gábor

Začátky představení v 19.00 hodin, není-li uvedeno jinak

Objeďnávka vstupenek

osobně Anenské nám. 5 - e-mailem marketing@nazabradli.cz

telefonicky 2 22 22 20 26 (po 14.00 hod.) - faxem 2 22 22 03 84

Nevyzvednuté rezervace se uvolňují týden před představením.
Pokladna je otevřena od 14.00 - 16.00 a 16.30 - 19.00 hodin.
o víkendy 2 hodiny před představením.
Předprodej na listopad začíná 15. října v 11.00. Pauza 15.00 - 15.30.

Ouvej Kajuvej

– Divoký srdce v ilegalitě

Ač se to nezdá, pražská skupina Divoký srdce letos slaví už páté výročí existence – a přičteme-li patnáctiletou „prehistorii“, vychází nám z toho požehnaně zavedená formace. Divoký srdce totiž vzešlo z Hudby Praha, která toho měla po oné patnáctce let plné zuby a po hlučných rozlučkách se tiše rozešla. Kapelník Michal Ambrož se pak spojil s mladou krví a znovu vyrazil dobývat hudební pódia. Název skupiny navazuje na stejnojmenné poslední album Hudby Praha, za což se na Ambrože bývalí partáci nemálo zlobili, ale je to vlastně logické. Písničky tam i tady píše prakticky výhradně Ambrož a ten pochopitelně styl nezměnil. Divoký srdce je tedy logickým pokračováním Hudby Praha. Nemůžu říct, že by se Hudba Praha dostávala do slepé uličky, to zcela jistě nikoli, ale nic nového a převratného ve svém zajetém rozjetí přinést prostě nemohla. Divoký srdce je naproti tomu skupina s novými, jinými lidmi, kteří týž styl posunují o znatelný kousek dál. A k čemu vlastně debata o názvu po pěti letech, kdy se Divoký srdce doufejme definitivně zavedlo a zažilo především hudebně.

První deska **V moci noci** (1999) přinesla fantastickou snůšku těch nejhudbopražštějších písniček, od pomalých hitů po řízné vypalovačky. Během dalších let toužilo publikum po desce nové – z prvotního repertoáru totiž nezbylo prakticky nic, většinu koncertního repertoáru tvořily nové písně, které se dokonce mezitím dokázaly stát soukromými koncertními hity. Po třech letech konečně deska vyšla – pod názvem **Kajuvej** ji vydalo nezávislé Indies Records (oproti prvnímu Sony Music Bontonu – snad už v tom je náznak odklonu od povrchu dnešní hudby). Nezávislost podtrhuje spor (časem možná soudní) o umělcovu svobodu, již výrazně omezuje zákon § 188. Podle něj zjednodušeně řečeno nesmí umělec psát o svých drogových zkušenostech jinak než negativně. Jestliže ovšem je celá Ambrožova textařina postavena na „dobrym feelingu z dobrého pokouřeníčka“, znamená to zrušit víceméně všechny repertoár. Michal Ambrož se proti zákonu postavil vší silou a s dalšími skupinami, které mají podobný „problém“, založil sdružení *Umění proti cenzuře* a uspořádal mnoho protestních koncertů. Tím pak „doproslavil“ Divoký srd-

ce, které je pochopitelně na všech těchto akcích přítomno. Deska Kajuvej má „problém“ minimálně ve dvou písních, kde se přímo „hulí“ – titulní *Kajuvej* a finální *Indián stepí pán*, ovšem reinkarnovaný cenzor si jistě najde svoje v dalších, neřkuli všech.

Nechme ale písňové ilegality a věnujme se písni samotným. Nejdůležitější, co je třeba zdůraznit, je jemnost alba. Michal Ambrož, jehož drásavá energie tryskala po dvacet let z každé další desky víc a víc, se náhle zklidnil a připravil nejkldnější LP celé své kariéry. Poslech této desky znamená vzhledem k její náladě poněkud negativistický zážitek, hudebně je to však drobnokresba plná detailů a tichých přípodotků. Všechny písně zazněly před vydáním mnohokrát živě a možná právě jejich živá syrovost přinutila Ambrože a spol. ke zklidnění. Tak či onak – naživo zůstává Divoký srdce nadále „divoký“.

Nejde však o žádné „unplugged“ album. Spíše je plné potlačované energie, která hrozí každou chvíli vybuchnout, a když se tak stane, zaplaví posluchače žhavou energií jak vesuvská láva Pompeje. Nejšílenější emoce sklízí píseň *Lítám*, na koncertech nejdivočejší.

Zde skutečně vybuchne jen jedinkrát, ale čekáme to od samotného počátku. Dravá vylačka s intimním úvodem je ještě *Horko*. Klidné a zpěvné hity představuje *Kajujej*, *Volám* a *Indián stepí pán*, jejichž refrény jsou doopravdy určeny bavícímu se publiku. Naopak syrová prostota charakterizuje píseň *Poprvé*, *Pomalu* a hlavně *Lovec stopař*, na které skutečně stačí skákat a řvát. Podivuhodně pubrocková píseň *Obleč se a vrať se* připomíná Echt! Karla Malíka, tedy saxofonisty Hudby Praha. Dále jsou zde dvě psychotické balady *Bouře* a *Možná* (věnovaná Mejlovi Hlavsovi), jejichž důsledné prožití zaručuje skepsi víc než hrozivou.

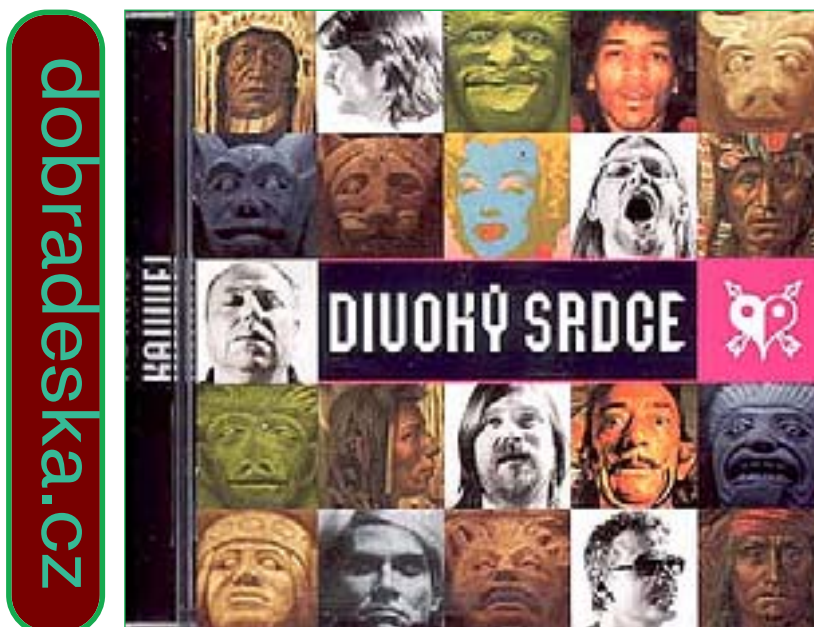
Coby pointu jsem si schoval píseň *Setkání*. O ní se dá těžko co říci, leda debatovat – zda je to ta první, druhá, či „až“ třetí romantická píseň na onom pomyslném stupni vítězů ze všech písní, co kdy prošuměly Hudbou Praha či Divokým srdcem. Velikým překvapením v tomto srovnávání budiž, že jejím autorem není Michal Ambrož, ale nenápadný basák Vít Hanslian. Mnoho písní v Divokém srdci obstarávají podobně jako v Hudbě Praha spoluhráči (nejvíce „hitů“ má pak na kontě „divoký srdce číslo dvě“, Radovan Jelínek – zde např. *Lítám*, *Volám...*), avšak všechny texty náleží Ambrožovi. Text *Setkání* je tak typický, že ho snad ani nešlo napsat jinak, než *takhle* – úžasně.

Intimita desky je skutečně taková, že je těžko popisovat skladby. Lákám tedy – a *Volám* – všechny toužící po onom nenormálním normálu, které jako vždy obsahuje pod kůží samou nejistotu a otazníky, strach a skepsi, to vše pod rouškou radostného pití a hulení.

Šestou hvězdičku k maximálním pěti přidávám za veselý design tradičního grafika Hudby Praha Karla Halouna. Poznávací znamení: Salvador Dalí, Andy Warhol, Marilyn Monroe a Divoký srdce...

Petr Novotný

Divoký srdce: Kajujej. 57 minut. Vydalo Indies Records v roce 2002.

Nezávislost podtrhuje spor (časem možná soudní) o umělcovu svobodu, již výrazně omezuje zákon § 188. Podle něj zjednodušeně řečeno nesmí umělec psát o svých drogových zkušenostech jinak než negativně. Jestliže ovšem je celá Ambrožova textařina postavena na „dobrym feelingu z dobrého pokouřeníčka“, znamená to zrušit víceméně všechn repertoár. Michal Ambrož se proti zákonu postavil vší silou a s dalšími skupinami, které mají podobný „problém“, založil sdružení Umění proti cenzuře a uspořádal mnoho protestních koncertů.

Celaskonový děst

A jsme
u Mertyho, jak se
říkávalo na
Moravě. Vladimír
Merta – král
folku! Jenže po
roce 1989 je to
dost nalevačku,
sám nevím proč.

Jestliže slevy v Bontonu: o cd **Sloni v porcelánu I. – Písničkáři dětem** jsem neměl vůbec tušení. Do kupy to dával Z. Vřešťál, je tu 24 skladeb, většinou miniatuerek, nejdelší má stopáž 2:49. Hrají: J. Nohavica, V. Sázavský, Ebeni, Hradišťan, J. Kejak, Radůza a Z. Navarová, P. Dobeš, J. Burian, J. Schmitzer, H. Navarová, J. Vodňanský, P. Vacek, J. Dědeček, J. a F. Spálený, D. Voňková, Paleček a Janík, P. Skoumal. Příjemná, na nic si nehrající záležitost. Stále jsme na hladině 99 korun.

A jsme u Mertyho, jak se říkávalo na Moravě. **Vladimír Merta** – král folku! Jenže po roce 1989 je to dost nalevačku, sám nevím proč. Těch pár cd, co vydal, dramaturgicky nic moc. Pokaždé to hraje jinak, ale bohužel, není to Dylan. Je to jiná muzika. Dylan je pořád bigbít, Merta je slovanská duše. Pobočka Bontonu Music Slovakia začala vydávat v roce 1999 jakýsi Mertův katalog. Prvním počinem je cd *Svátky trpělivosti*, na kterém je převzato 9 skladeb z Mertova vydání (ARTeM, 1992) a ještě 3 další kusy, které nebylo z různých důvodů možno zařadit. Ze známých skladeb tu mertologové najdou slovenskou halekačku *Budě, ako nebolo*, *Tuláky s lepkavými vlasy*, jeden v velehitě *Těto noci*, *Klubíčko s červenou nití*, *Písničku o ničem* a *Karyatidy*, ovšem v pomalém tempu k neposlouchání. Na saxofon a flétnu doprovází Jiří Stivín. Čas 73:34, 99 korun.

Další **Merta** má název *Mít míň je víc*. 14 skladeb, stopáž 72:05, na elektrickou kytaru a akordeon připomáhá Václav Veselý. Ladislav Snopko, jedna ze slavných postav slovenské kultury, píše o Mertovi, že je z rodu kronikářů své doby. To především platilo o letech před rokem 1989, potom je Merta především dokladem jedné velké lidské tragédie. Občas se stává, že trubadúr, který udělal vše pro lepší časy, pak v těch lepších časech není schopen trubadúrovat (trubadúruje, ale diví, že „žádná sranda nejní“).

Tož, to se Mertymu stalo. Mimo jedné jsou všechny skladby z roku 1984 – a já už tohle období moc neznám, chybí hit, zapamatovatelná linka... Ale texty, ty mu šly pořád: *Královno noci, královno dne / je mi čím dál, tím víc nápadné, / že kdekoliv se sejdou dva anebo tři, / aby vzývali tmu ve jménu dne, / vždycky se najde někdo třetí, / který jim to zadržuje.* (*Královna noci*). Za 99 korun.

Třetí **Merta** *Obrázky v kartách* (1966–1969). Raná tvorba, nejznámější, ale jak je u Merty zvykem, stejně si to pokaždé zahraje jinak. To, co máme z magnetofonu až přeposlouchané a zažité, zakódované, zavařené do mozku, tak naráží v přímém čelním nárazu na realitu – zase je to jinak. Ze 14 skladeb (71:56) je 10 z prvních českých připravovaných desky (Supraphon 1970), která, jak už to tak bývalo, se nakonec „nerealizovala“, ostatně, proč taky ano (i když už byla avizována – např. v *Mladém světě*). Až v roce 1976 vyšly na spíčku *Písmenková láska* a *Zem voní dřevem*, natolik zasymbolizované a zaumné, že proti nim nikdo nic nemohl mít (pokud by to ale nedostal befelem). Z dalších velkých hitů je tu ještě *Zvoník ve venkovském kostele*, *Pravda o Marii* a *Uplakaná země paní Pampelišky*. Tak aspoň kousek z nejvíce „politického“ songu *Nebylo mrtvých: Kolik ti bylo let? Vzpomeň si kolik bylo hodin? / Mnoho mrtvých, mnohem víc raněných*.

Poslední **Merta** – *Ametysty*. 1974–1975. Stopáž 74:30, 14 kousků. Přihrávají Olin Nejezchleba, Emil Pospíšil, Emil Viklický, Jan Hrubý. Největší hity: *Na dluh Bulatovi Okudžavovi* a *Govirňa*. Asi nejvyrovnanější soubor, i když z méně hraných písní. Merta svoje vizionářství dokumentuje textem *Šílené počítače: Šílené počítače s poruchou paměti, / ve které něco tiše pláče...* Taky za 99 korun.

Tak dál, jen dál. **Pavol Hammel a Prúdy**. *Som šťastný keď ste šťastní*. Třetí regulérní deska z roku 1972, s novou kapelou. I když na bonusech, kterých je 8, hraji

i Griglák či Frešo. Když po dlouhém čase Hammela poslouchám (a konfrontuji ho s tím vším, co slyším dalšího), tak je to jeden z mála novátorských chlapíků, co tady zanechali nějakou stopu. Dokonce v jeho skladbách cítím jakési začátky toho dnešního cross-overu. Vůbec nejde o slovenský pop (Elán, Žbirka), je to jakási vyvřelina z britské rockové klasiky a slovenského folklóru. Nezní to hloupě? A bohudík to nemá co dělat s Hammelovými „kvalitami“ osobními, to je „akosi iná história“. Za 99 korun.

S názvem **Pokoj vám** vyšla v Bontonu v roce 1998 „platňa“, která měla prorazit v roce 1969 jako profilová deska *Pavla Hammela a Prúdov* s názvem *Hrají a zpívají Prúdy* (ale nevyšla). Hvězdné slovenské obsazení – mimo P. H. – Frešo, Malý, Varga atd. nahrála subtilní, kytarkové album, skladby začínají recitativem a jsou slovensky měkké a přitom bigbitové. 12 skladeb je doplněno bonusy: skladbami z roku 1968 jednak pro krátký film I. Huštavy *Aleluja* (zde jsou i dvě koledy – *Narodil sa Kristus pán* a *Tichá, svatá noc*), jednak z *Nedělní chvilky poezie*. Dost dobrý, též za 99 korun.

Tak něco úplně jiného. **The Orient Express**, 11 kousků za 180 korun z bývalého (už neexistujícího) bazaru v Mostecké. Podtitul – *Travels from the West to the East and back Again*. Víc asi psát nemusím. Nebo taky: *marriage between eastern and western musical forms*. Francouz Guy Duris, hrající své písně, zajímaví se o arabskou hudbu, potkal v Íránu (ještě páhlavovském) bicmena Farshida Golesorkhiha; když s vrátili z cest, potkali v Paříži belgického kytaristu Bruna Gieta. A pak odjeli do New Yorku... A dál už znáte tyhle pohádky. Pravdou je, že pokusy o sňatek mezi východní a západní hudbou už tady byly dřív, ne až v současném období world music. Tahle deska to dokazuje.

Jakub Šofar

Francouz Guy Duris,
hrající své písně,
zajímaví se o arabskou
hudbu, potkal v Íránu
(ještě páhlavovském)
bicmena Farshida
Golesorkhiha; když
s vrátili z cest, potkali
v Paříži belgického
kytaristu Bruna Gieta.
A pak odjeli do New
Yorku...

(O DEMENCI ATD. ATD. ATD. ATD.)

Něco m

Motto:

*„Avšak,
když říkáme,
že něco je
z 90 % jasné,
o jaké jistotě
mluvíme?“
(R. Dawkins)*

**Rozhovor
s Václavem
Smitkou**

rozhovor

2

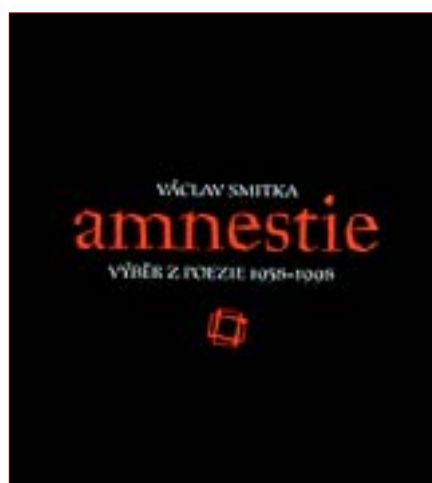
amnonie

Tak aby bylo jasno, pan Václav Smitka je pozoruhodný: drsný básník, filozof, psycholog, milý a vstřícný člověk, ale kdyby něco, – tak je jedním z mála nositelů ceny Jaroslava Foglara „Za houževnatost“ – udělena v r. 1947. Pracuje jako klinický psycholog na odd. gerontopsychiatrie. Věnuje se především otázkám fatických, gnostických poruch, individuální a skupinové psychoterapii, problematice chronicky nemocných a thanatologii. Publikoval mj. v časopisech Kulturní tvorba, Tvář, Impuls, Estetika, v Literárních novinách a Čs. psychiatrii. Píše vytríbené eseje (*Otázka sebevraždy v antické filozofii, Moudrost demence aj.*). V r. 1997 mu vyšla nevšední kniha *Archeologie lidských životů* – koláž kazuistických příběhů a úvah z gerontologie. V r. 1999 vydal básnickou sbírku *Amnestie*; v r. 2001 *Pasáže* a letos by měla vyjít kniha *Šlápoty*.

Demenci považujete za „konečný lidský rozměr zpřirodňování, zpřirodnění, v prach se obracení“. Je tedy „omnipotence, usilování, prestiž“ něčím umělým? Čím jako umělé ráje, vzdušné zámky, skleněné věže?

V mnoha směrech jsem derivovaný sokratovec, jen bych jeho slavné „vím, že nic nevím“ trochu poopravil na „vím, že cosi málo vím, ale tím spíš nic nevím“. Co ono domnělé málo vlastně je ve srovnání s tím, co nazýváme světem okolo, v sobě, sebou samými? Maličké „něcomálonie“. Mohl bych také volit tento příklad, který je implicitně naznačený a naznačuje domnělou odpověď na vaše otázky.

Jestliže si položím otázku „kdo vlastně jsem?“, tak na ni mohu s poetickou důsledností empiricky podložené odpovědět těžko, až vůbec ne: „Jsem Václav Smitka, narozený 31. května 1935, v 5 hodin a 20 minut...“, protože o svých počátcích až do 2.–3. roku aktivace vlastní paměti nikdo z nás neví NIC. Všechno, co víme, či domněle víme nebo vím, tak jsem slyšel od svých rodičů, prarodičů, dočetl se v křestním listě atd. To, že jsem např. ženatý, že jsem si vzal za manželku tu a tu ženu, nebo že jsem PhDr. atd. atd., vím z vlastního reflektovaného, v paměti uloženého zážitku, z vlastní volby atd. I na to mám jakési papíry, ale zatím to mám uloženo v paměti. Je to – i když každé srovnání kulhá – jako s lidskou smrtí: zase o tom nebudu nic vědět a obecně nevíme stejně jako o narození a prvních letech života nic z vlastního zážitku, paměťově uloženého, natož pak reflektovaného – stejně jako o početí, narození atd. Zde vyvstává velmi podstatná otázka: čím jsem byl předtím? K otázce umírání se vyslovil již Epikuros (341–271 př. Kr.): „A tak nejobávanější zlo, smrt, není vzhledem k nám ničím, protože když jsme tu my, není tu smrt, a když je tu smrt, nejsme tu my.“ Lucretius Carus (95–55 př. Kr.) v monumentálním básnickém a filozofickém díle O podstatě světa: „Smrt se nás tedy netý-

Jinak řečeno: každý z nás má svoji věž, kostelík, 13. komnatu, kde se tvoří a kde se pokouší příp. tvořit nejen pro sebe, ale i pro druhé, v samotě, která je podstatnou součástí těchto stavů „ve věži“.

če, pro nás jí, není, když jsme našli smrtelnou povahu ducha.“ Oba tito velmi známí a slavní antičtí filozofové skončili v intencích svého učení sebevraždou.

Jak mi potom z tohoto hlediska připadají takové otázky, jako jsou sousloví nebo pojmy „hledání identity“, „vlastní egoita“, „jáství“ atd., když sám zkušenostně paměťově nic nevím o tom, kdo jsem, čím jsem od svého začátku až do svého konce. Z takových východisek – snad solipsistních, klímovských, vyvstávají úvahy o lidském rozměru existence. Ale je třeba dopovědět: Snad zde byl jakýsi počátek toho, co zakládal v evropském myšlení Sokratés, snad to mohl být jeden z důvodů, proč volil vědomou smrt (nebylo to sebezabít?). Hamletovská otázka „být či nebýt“ by mohla být poopravena na: „Jestliže pořádně nevím, kdo jsem, já, princ dánský, proč mám vlastně být?“. Lze setrvat ve svém neurčitěm bytí dál? Již před Sokratem tuto otázku formuloval Gorgias (480–375 př. Kr.). Ve spise nadepsaném „O Nejsoucím“ čili „O přírodě“ dokazuje Gorgias postupně tři zásady – první: nic není, druhou: je-li i něco, nemůže to člověk poznati, třetí: lze-li to poznati, nelze to přece bližním sdělit a jemu vyložit.

Pokud jde o tu omnipotenci, všemoc, všimnete si ji např. u dik-tátora, u mladého, zatím nepřilíh zkušeného lékaře, psychologa, který postupuje (zatím nezahližeje to, že jej též snad čeká stáří, nemoci, smrt). Problémy s klienty, pacienty řeší ostrou direktivou, příkaznictvím, nesmlouvavým paternalismem, i z bezradnosti – a to jsou ony „umělé“ nebo snad „vyumělkované“ součásti i těchto počinů. Člověk tyto pocity zřejmě nutně potřebuje, ale musí se naučit je korigovat, být k nim kritický. Kladete v otázce svou tezi vyostřeně, snad i trochu zjednodušeně. Kdyby to byly jen ony „umělé ráje, vzdušné zámky, skleněné věže“, tak by člověk byl zbaven usilování o své cíle, které mohou být mnohdy velmi konkrétní a ve svém výsledku přinesou vždy nějak zneužitelný výsledek (zámysl je dobrý!). Je to složitější. Mohl bych odpovědět ano i ne a tím to vyřídít, ale to mi nestačí. Bez těchto vlastností není člověk člověkem. Jsem navyklý, jsa vyučen v dialogu a dialektice, že se pokouším, usiluji o to, abych neviděl lidi a svět, jak se mi jeví. Stávám se filozo-

fujícím člověkem, když se mi podaří rozlišit rozdíl mezi **jevití se** a **býti** (černobíle) podle onoho buď ano, nebo ne, co jiného jest od ďábla pochází. Tento plusminusový pohled hluboce nesnáším. Dnes se velmi často praktikuje pod pláštěm tzv. pragmatismu, který je obvykle prospěchářským praktikismem, mám-li být zdvořilý. Domnívám se, že lidská (a snad zvířecí) bytost je velmi zranitelná, křehoučká (jako její mozek, který je chráněn nejsilnějšími kostmi v těle).

Tak si myslím, že lidé jsou stejně jako jejich prestiž, která je výsledkem usilování, které též může přerůst do omnipotence apod., a „umělé ráje“, vzdušné zámky, skleněné věže jsou projevem lidských potřeb, ale záleží na tom, jak s nimi kdo naloží. Kdysi se např. mluvilo o „věžích ze slonoviny“ (ty jsou neprůhledné!), ve kterých byli tzv. uzavřeni někteří básníci, romantikové, dekadenti, symbolisté – ale jaká poezie, jak časté tvrdé osudy měl třeba Mácha, Byron, Baudelaire, Březina a jiní! Jaká poezie v těchto tzv. „věžích ze slonoviny“ – spíše hlavách ze slonoviny vznikla!

Zůstanu na chvíli ještě u těch „věží“. Francouzský filozof Michel de Montaigne napsal své světoznámé „Eseje“ ve věži svého zámku nedaleko Bordeaux, ve své milované knihovně, americký básník R. Jeffers si vlastnoručně postavil na březích Atlantiku svoji věž sám pro sebe z kamenů, aby měl kde tvořit, C. G. Jung měl také svoji Bollingenskou věž, kterou si z valné části postavil sám atd. Každý z nás má svou věž nebo po ní touží a buď si ji umí vytvořit, vynalézt sám v sobě, nebo neumí. Jinak řečeno: každý z nás má svoji věž, kostelík, 13. komnatu, kde se tvoří a kde se pokouší příp. tvořit nejen pro sebe, ale i pro druhé, v samotě, která je podstatnou součástí těchto stavů „ve věži“.

Nechání paradoxů je skutečně paradoxní. Ale je to skutečnost. Totiž paradox. „Demence a její moudrost.“ Je demence projevem „zdravého rozumu“? Co

potom je „zdravý rozum“? Co je to zdraví? Ptám se vás jako terapeuta. Zdravý rozum přece provádí selekci (selekci informací); probíhá – řekněme – takový jakýsi přírodní výběr. Adaptace. Přijetí nebo odmítnutí. Co si o tom myslíte? Smyslupnost nemoci?

Nejsem lékař, jsem psycholog, tu a tam filozofuji. Co to je tedy paradox a paradoxní; cosi, co je překvapivé, je to něco, co se odehrává proti očekávání, běžnému mínění. Je to tvrzení nebo projev zdánlivě odporující převládajícímu mínění nebo pravděpodobnosti. Rozumím-li pod slovem para/doxa zdání (R. Barthes) konformní většiny, lze říci, že každé umělecké i filozofické dílo, avantgardní duch toho onoho umělce, myslitelského směru se jeví zpočátku jak para/doxní nutně. Posléze postupně se stává běžnou „normalitou“. Paradox je velká zbraň, když s ním umíme zacházet, protože je překvapivý, dostane se na kobylku nepřipraveným, proto je paradoxem. V tomto duchu je demence projevem měnění se mozku, chcete-li „rozumu“ do jiné podoby „oduševnělé přírodniny“ (potom se tyto naši pacienti podobají spíše jakési „oduševnělé přírodnině“). Já nedovedu odpovědět jinak než těmto zdánlivými paradoxy.

Ovšem zdánlivý paradox je total paradox, ne?

Nejsem patolog mozku jako dr. Koukolík, který vidí pod mikroskopem takové nebo makové mozkové neurony, synapse či co, tak nebo onak zabarvené, abych si s apodiktickou jistotou mohl říci, že je to přesně demence Alzheimerova typu. Teprve neuropatolog to může říci s naprostou jistotou. Já vidím „pokleslé výkony“, které k té nebo oné změně mozku – tedy chorobné změně – poukazují, na základě tohoto (a samozřejmě řady rozhovorů) stanovuji diagnózu. K normalitě: v raném a pozdějším středověku bylo normální za krádež useknout ruku nebo provinilce popraviti, dnes to normální není, bylo tehdy normální, že ulice byly plné bah-

na, lidé tam lili kbelíky plné sajrajtu, dnes to normální není, byly v dějinách tzv. „lodě bláznů“ (tedy těch, kteří byli za duševně choré považováni), dnes to takto nechodí; v Japonsku se dívají na některé psychiatrické choroby, poruchy jinak než v evropském zdravotnictví, v každé době je obraz lidského zdraví jiný. Já člověk potřebuji pochopit jak svou vratkost, tak i své možnosti a jejich cenu, můžeme tak činit bez iluze, že jsme legitimní dědicové, konečný cíl, vyvrcholení i účel globálního vývoje, a že ten byl nasměrován specificky tak, aby vytvořil nás. Ještě k identitě a rozumu: Ve stabilním tradičním světě měli lidé identitu, spojenou s jejich sociální rolí a potvrzenou jejich všeobecným pohledem na přírodu a společnost. Nestálost rychlé změny ve vědění i ve společnosti zbavily tyto představy lidí o sobě samých někdejšího pocitu spolehlivosti. Identity jsou ironičtější, neznatelnější, podmíněnější, než kdysi bývaly. Domnívám se, že rozum, sídlící v lidské lebce, skutečně provádí selekci informací směrem evolučního přírodního výběru, tyto informace, resp. jejich zpracování, rozhodují o tom, co a jak ať k lepšímu či horšímu. K smysluplnosti nemoci; bolesti atd. Kdyby člověk nevěděl, co je to bolest, kterou se projevuje nemoc, potom by nevěděl, co to je stav být bez bolesti, bez nemoci. Tak jako je smysl života v životě samém, jeho prožití, jeho transcendence, přesah ve smyslu jak přesahu k druhým lidem, ideálům, duševnímu a duchovnímu, stejně tak je tomu s nemocí, protože je zcela nutnou a nezbytnou, prostě součástí tohoto života, spíš bych zde hovořil o existenci, projevení té či oné poruchy, nemoci, podle jejího rázu, druhu, individualnosti průběhu, dynamiky, tím se nejkomplexněji zabývá psycho-

Ještě k identitě a rozumu: Ve stabilním tradičním světě měli lidé identitu, spojenou s jejich sociální rolí a potvrzenou jejich všeobecným pohledem na přírodu a společnost. Nestálost rychlé změny ve vědění i ve společnosti zbavily tyto představy lidí o sobě samých někdejšího pocitu spolehlivosti. Identity jsou ironičtější, neznatelnější, podmíněnější, než kdysi bývaly.

Spolu s Erichem Frommem zastávám názor, že těžkým psychickým poruchám může v situaci životních tlaků dnešní civilizace uniknout jen ne zcela normální člověk.

somatika. Dnes již dost velká část lékařů, ale bohužel ne všichni, uznávají člověka jako biologicko-sociálně-psychologicko-spirituální subjekt, tvořící jednotku, kde je velmi pravděpodobné, že každé onemocnění má jak svůj korelát somatický, tak psychický, a proto existuje psychosomatický celek, kterým je člověk.

Domníváte se, že celý lidský život je nepřetržitou sérií adaptací, předjímání následujícího? Anticipací? Anorganičtím? V prach se obracením?

Mohu odpovědět: někdy více, někdy méně ano; v podstatě ano. To spočívá v adaptaci, přizpůsobení též jako součásti, řekněme, svobodné volby, konformity nebo nonkonformity. Podívejme se na předpovědi amerických sociologů, kteří na léta 2015–2030 předpokládají, že v USA bude tak velká část staré populace, že z řady důvodů mezigenerační nenávisti, jak ze strany mladých, tak starých, může dojít k sociálním bouřím. Již v 60. letech vznikl v Americe pojem „ageismus“, který znamená nenávist, averzi vůči stáří (týrání, vydírání, fyz. a psychické násilí atd.), sociologové američtí nevyučují ani ozbrojené konflikty. Jak to souvisí s těmito otázkami?

Z širšího hlediska: Postoj stáří – jisté části, která je nemalá – k současnému společenskému dění, kdy tato část populace současnou epochu, ve které se už aktivně pracovně neangážuje, v níž nemá jako kdysi (do jisté míry vinou vlastního nezájmu!) jasnou sociální roli, a proto již pro ni nemá smysl (např. mimo duchodové valorizace) nic. Nic se tu podle nich neděje nebo to, co se „tam“ děje, nabízí jejich očím často pouze záporné rysy, zatím co jejich vnuci, potomci prožívají totéž období se vši dychtivostí, na kterou jejich předkové už zapomněli. Odpůrci politického režimu neradi uznávají, že současný režim se vyvíjí; odsuzují ho en bloc (viz stará část komunistů, ale též jistá část nekomunistické gerontopopulace), vykládají ho vně historie jako jakousi monstrózní meziprodukt; teprve po jejím potenciálním ukončení znovu „začíná“ život. Každý jiný názor pro ně představuje jen tvrzení stoupenců zavrhané současnosti a je třeba říci, že to tím víc, čím víc se dotyční stoupenci sami podílí např. vysokými úřady na chodu politického života.

Historičnost či přesněji dějovost jistě kultury nebo jejího kulturního procesu proto nejsou funkcí vlastních niterných vlastností, nýbrž funkcí situace, za jaké je posuzujeme, a počtu a rozmanitosti našich zájmů, jež se méně váží. Potom žijeme v jakémmsi odkazovém systému, v referenčním rámci, od narození nám naše okolí tisíce způsoby, které si uvědomujeme nebo neuvědomujeme, vnucuje komplexní referenční systém spočívající v hodnotových soudech, motivacích, zájmových centrech, včetně reflexivního pohledu, jenž nám na historické bytí naší civilizace vnucuje školní výchovu, bez níž by byla tato civilizace, její způsob, nemyslitelná, nebo by nám připadala jako neslučitelná s reálným jednáním. Žijeme s tímto odkazovým systémem a kulturní skutečností, které přicházejí zvenčí, pozorujeme je prostřednictvím zkreslujícího obrazu našeho odkazového systému, pokud nám ovšem nezabrání čehokoliv z těchto skutečností si vůbec všimnout.

Tímto jsem chtěl v obecnější poloze charakterizovat smysl pro historičnost nebo ahistoričnost vlastní participací ve společnosti, je je uvedeno v eseji „O moudrosti demence“, ve smyslu subjektivního prožívání vlastního života, ale i sepětím se společností, jejími ději, které se též vzdaluje. Někdy tomu říkám prostě. Pokuste se to srovnat s řadou partí, vážený a milý pane Vlach, o kterých jsem se zmiňoval výše. Schopnosti adaptace, anticipace se mění v jistém smyslu slova sociálním poklesem, jindy se zase kompenzují na jiný způsob, ale v konečné instanci nejde jen o aktivity, ale o přípravu na umírání a smrt. A to se zcela pochopitelně odehrává asi takovým způsobem, jak jsem se to pokusil naznačit např. v eseji „Je moudrost stáří mýtus“. Adaptace a anticipace jsou fenomény velmi individuální a v obecné poloze se o nich mluví obtížně. To, co jsem řekl, do jisté míry znám z introspekce, která je reflektovaná, tedy vlastní, ale když si představuji, že mám za sebou (napřesrok) téměř 65 let života, tak

to na mne působí především obrazově: jde o jakousi mozaiku, která vystává v souběžném bilancování některých zlomových existenciálních zvrátů, bodů, je to představa značné časoprostorové hloubky, která nemá jakousi pevnou konturu nebo tvar, barvu, asi ještě nejsem dost starý, aby to nabylo těchto forem. Ale převládá mi často jakýsi velmi vzácný pocit, že jsa jakýmsi způsobem na této zemi „hostem“, tak jistě je to, že velkou část tohoto „pobývání“, „hostování“ mám za sebou a to mne fascinuje bez schopnosti bližší verbalizace. Ale kousek ještě přede mnou je. Tak si říkám při večerní mantře, minimeditaci, modlitbě, nazvěme to jakkoliv, která je spojena s malou bilancí dne, že jsem byl za den rád, že jsem rád, že ještě jsem, abych měl ještě pár let.

Říkáte, že „senium je dovršením nezávislosti člověka“. To není běžný postulat; většinou panuje mínění, že senilní lidé jsou „přítěží“ (potřebují pomoc a často jsou na ni přímo existenčně závislí). Je tedy demence biologická záležitost? Paradox pudu sebezáchovy?

Neříkám doslova, že senium je dovršením nezávislosti člověka, ale budiž: Napsal jsem také, že stáří je finále lidského života a to v sobě zahrnuje i výše uvedené. Jsem přívržencem myšlenek Komenského v tomto smyslu, nemám v oblibě onu známou Gaussovu křivku, ale spíše tíhnu ke křivce, která jde od narození přes život, stáří, smrt od bodu směrem nahoru vpravo. Je to finále i epilóg a my jsme na těchto pracovištích po vinování „naše“ pacienty „vzpřimovat“. Choroby chodí ke všem i k velikánům: demenci měl I. Kant, Bedřich Smetana aj. Psychotikové byli, demenci měl i F. Nietzsche, to sám znáte velmi dobře, ale málo lidí o tom ví. Je snad „jejich vidění“ světa, člověka oprávněné? Zatím bych řekl, že obraz člověka a světa velmi zpestřuje, obohacuje, prohlubuje atd. Co když nám a tak to je třeba v umění (Ivan Blatný aj.) ukazují ten svět, který neznáme? Který platí? S tím, co bylo

výše uvedeno, úzce souvisí hodnotový žebříček, jeho difference. Například pojem kariéra má v českém prostředí, resp. v české sociologické literatuře, hodnotící akcent. Liší se tím od literatury i skutečnosti anglosaské, kde je tento pojem od hodnocení oproštěn a obvykle označuje holý fakt, že dotyčný jedinec pracuje za finanční odměnu ve stálém zaměstnání, kde vykonává kvalifikovanou profesi nebo sám podniká. Podle tohoto pojetí je kariéra synonymem profesní dráhy jedince. V české sociologické literatuře je kariéra chápána obvykle jako „sociální mobilita jedince, při níž dochází v jeho profesi k postupu směrem k vyššímu statutu a vyššímu sociálnímu postavení, kterému odpovídá vyšší podíl moci a vyšší úroveň příjmů“.

Někdy mám pocit, jako kdyby morální uvažování, tradiční, do dnešního světa častěji nepatřilo, bylo archaické?! (To, co tu říkám, přímo souvisí s otázkou adaptace.)

Někdy mám pocit, který by se dal vizionářsky nazvat Sokratovým poselstvím k lidem 21. století. Přesnější by bylo napsat, že globální dění mi připadá takto: delfské orákulum „Gnothi seautón – Poznej sám sebe“ se obrátilo v inverzi: „Lidé neznáte se, jenom malinko, poznávejte se, bojte se sami sebe.“ Viz vize Konráda Lorenze z knihy „Odumírání lidskosti“: „Budoucí vyhlídky lidstva jsou mimořádně neutěšené. Jen málokterí však považují odumírání lidskosti za chorobu, jen málokterí pátrají, jak to činil Aldous Huxley, po příčinách nemoci a možných protiopatřeních.“ S trochou šibeničního humoru lze jako štěstí označit neschopnost dnešních průměrně geneticky vybavených lidí zcela se začlenit do technokratického společenského uspořádání. Spolu s Erichem Frommem zastávám názor, že těžkým psychickým poruchám může v situaci životních tlaků dnešní civilizace uniknout jen ne zcela normální člověk. Nepředvídatelnost však je trvalou vlastností všeho živého. Na závěr patří otázky: Bude člověk, resp. lidský mozek adaptivnější? Vydrží tlak technokratického nekontrolovaného vývoje? Nevím. Nezbyvá, než střídme s opatrným skepticismem doufat.

připravil

Luboš Vlach

Nepředvídatelnost však je trvalou vlastností všeho živého. Na závěr patří otázky: Bude člověk, resp. lidský mozek adaptivnější? Vydrží tlak technokratického nekontrolovaného vývoje? Nevím. Nezbyvá, než střídme s opatrným skepticismem doufat.

MACUROVA SVĚTNIČKA

O své sestře toho Hanele, má dobrá přítelkyně, skutečně mnoho nenamluvila. Snad si ale ctihodná a veskrze umělecká montmartrovská společnost pamatuje, že se o ní několikrát zmínila. Příteli Marku, „malá novinářko“ Barboro G., světoběžníku Štefane, Radku Š., Barboro S., dovolte, abych vám připomněl tyto věty: „Má sestra má ráda medovinu.“ „Má sestra už ve třinácti přečetla Vojnu a mír.“ „Má sestra mi doporučila, abych nestrkala ruku do akvária, budou-li tam plavat rybičky břichem nahoru. Může prý tam být proud.“ „Má sestra se napíchla na slunečník a má na hrudi modřinu.“

Já si to vše **pamatuji**; to je počátek tragédie – **paměť**. Vždy vše začíná událostí, jejíž bezvýznamnost je zřetelná; událostí, která se však přes veškerou titěrnost zcela a beze zbytku zapíše do paměti, a pak to skončí Proustovým *Hledáním ztraceného času* v lepším případě, či v případě horším pochmurnou zádušností neurotika s igelitkou, který touží zapomenout.

Přiznám se prostě, že mě představa sedmnáctileté dívky, která zbožňuje ruské realisty, znepokojila. Patrně proto, že nic nemůže být tajemnějšího než dosud nespátná gymnazistka. A tato postava ve mně ožila jen díky několika zmínkám své sestry Hanele, tato chiméra, skrytá za maskou Haneliných slov, za maskou, pod níž čnělo nevyslovitelné, vzbudila mou obrazotvornost

a můj mozek ji vykreslil za užití několika nudných klišé.

Hanele mi náhodou ukázala nějaké rodinné fotografie; spatřil jsme na nich i její sestru. Dívčinu podobu jsem však zapomněl, neutkvěla mi v paměti a jistě bych ji nepoznal, kdyby proti mně kráčela sebeužší uličkou a nezarazil bych se, kdyby vedle mě seděla v krematoriu, žmoulající v ruce černý krajkový kapesník.

Její podoba prostě odletěla jako suchý list, jak slupka zašlého ořechu. Zbyla jen počáteční představa, rozšířená o nedbale pochozené věty; dlouhé – řekněme to jazykem svinským – dlouhé asi jako pět „esemesek“.

„Že nám tu svou sestru někdy nepřivedeš ukázat,“ vyčetl jsem Hanele rafinovaně.

„Ne, to nejde,“ pravila básnířka a kritickým zrakem přehlédla montmartrovskou společnost. Učinil jsem totéž a skutečně: také jsem viděl tu pokleslost a – co hůře – zoufalý nedostatek gymnaziálnosti. Markovi se kupříkladu lesky oči, nozdry mu rytmicky rozšiřovaly bujaré výdechy, jeho ruka pevně a nemravně svírala půllitr. Navíc se právě mohutně napil a s patetickým ges-

foto
Kateřina
Rudčenková

tem předvedl velrybu. Usoudil jsem prostě, že má Hanele pravdu a smutně jsem, byť stále elegantně, objednal vysokou sklenici rumu.

„To není od tebe hezké,“ pravil jsem však po několika týdnech. „Přece mi musíš tu svou sestru ukázat.“

„Už zase mluvíš o mé sestře!“ zaúpěla Hanele.

„Jsem prostě zvědavý,“ řekl jsem a započal psychologickou válku. „A kdo ví, třeba sis ji pouze vymyslela, abys byla zajímavější, jako si jiní lidé – třeba já – vymýšlejí manželky.“ Ale vcelku jsem tušil, že si ubo-

há Hanele svou sestru nevymyslela a že útroby našeho města v sobě skutečně skrývají tu tajemnou bytost, tu čtenářku Dostojevského, a to právě tak jistě, jako mou duši posedla bláhovost.

Jednoho dne, vlastně hned po prázdninách, přišla Hanele do Montmartru; větší na básníků byla ještě mimo Prahu; a navíc bylo teprve odpoledne, světlé a horké. Pod zeleným montmartrovským stropem kroužily mouchy. Marek se svou slovenskou přítelkyní Viktorií seděl v potřhaném, starém křesle. Decentně cukrovali nad sklenkou sodovky.

„Marek a sodovka,“ řekl jsem zlomyslně. „Podívej, co jsem ti přivezl z dovolené. Pravou chorvatskou slivovicí.“

Marek rychle vypil minerálku, vzal láhev a všem nám nalil. Pak ještě jednou a rychle flašku schoval. Viktorie to sledovala starostlivě.

„Dneska v noci se mi zdálo, že se vdávám,“ přiznala Hanele po chvilce a kroužila prázdnou skleničkou.

„Hm,“ řekl jsem.

„A pak to probuzení, když nikdo vedle tebe nebyl, že jo?“ řekl Marek soucitně.

Hanele posmutněle pokrčila rameny a bylo ticho.

„Ale ta svatba byla pěkná, hezké jsme to měli,“ řekla Hanele pak a dlouze se zasnila. „A jemu se to taky líbilo. Moc jsme si to užili.“

MACUROVA SVĚTNIČKA

„Když už mi konečně představíš svou sestru?“ zeptal jsem se citlivě.

„Pane bože!“ prohlásila Hanele velmi málo religiózně.

„A kolik je let tvé sestře?“ zajímal se Marek. Zbystřil, neboť je velkorysý člověk a občas jej popadne touha najít mi nějakou přítelkyni. Zatím se jeho snahy nesetkaly s velkým úspěchem, třebaže onen pokus s copatou narkomankou mu jistě dal hodně velkou práci.

„Sedmnáct.“

„Sedmnáct,“ frkl Marek skoro pohrdlivě.

„Pět let rozdíl,“ řekla Hanele zamyšleně. „To zase není tak hrozné.“

„Sedmnáct je málo,“ řekl Marek.

„No proč? Klidně by se mohli nejdřív jen tak platonicky obdivovat.“

„Jo. Já ji klidně můžu jenom platonicky obdivovat!“ řekl jsem a zatvářil se na Marka pohoršlivě. Marek už mlčel a patrně se urazil. Viktorie jej klidně a pomalu vískala svými dlouhými klavírními prsty.

„Má sestra je na brigádě v knihkupectví na Václavském náměstí. Můžeme se tam vypravit, když jinak nedáte,“ řekla Hanele rezignovaně.

„Ano, pojďme,“ pravil jsem rozhodně. „Dopít a jdeme.“

„Toto je básník Ondřej Macura,“ prohlásil Marek a opřel se o prodejní pult. Dal

si záležet na slově „básník“. Dívka mi podala svou drobnou ruku. Hanele pravila: „To je moje sestra Božena.“ Gymnazistka měla světlé blond vlasy, lehce démonické oči, výrazný nos a ústa; jinak mlčela.

„Líbí se ti?“ zeptala se mě Hanele, když jsme vyšli.

Kývl jsem, neboť jsem se nechtěl pouštět do hlubšího rozboru svých pocitů. Navíc jsem opět poněkud zapomněl, jak ta dívka vlastně vypadala.

Když jsem Hanele potkal o několik dní později, ušlechtilé mi nabídla, zda bych nechtěl jít s ní a její sestrou do čajovny. Prý by mě pozvaly na vodní dýmku. Pozvání jsem rád přijal.

Přišel jsem do čajovny u náměstí Míru a po chvilce tápání v tmách a intimních prostorách, v nichž se různorodí milenci střídavě napájeli čajem a střídavě polibky, jsem

konečně našel dívky. Seděly na koberci pilly horký čaj; za chvíli hubený mladík s dlouhými vlasy přinesl vodní dýmku s vanilkovým tabákem. Sestra Božena potáhla a vyfoukla oblak dýmu, předala trubku Hanele a ta se zamyšleným pohledem nasála jemný kouř. Já se také přidal a sledoval střídavě kouřové ornamenty a tu dívku, obě substance...; uvažoval jsem, že je to rozhodně zajímavý typ ženy. Nejpozoruhodnější budou, ano, ty oči. Nos? Ano, ten také. Tváří se trochu jako „třídní kápo“, hledí na svět přísnými očima. Určitě nosí kšiltovku. Vsadím se, že kšiltem dozadu. Teď má sice sukni a černé triko s šátkem kolem krku, ale bezpochyby si ji dovedu představit v širokých kalhotách, teniskách, či dokonce – skoro se bojím – v pastelových barvách! Je v ní dívčí křehkost spojená s elegancí dámy, to ano, ale?

„Má sestra nosí do školy veliký nůž,“ vyrušila mě Hanele z mých myšlenek a ukázala rukama, jak je ten předmět veliký.

„To jo,“ říkám. „To jo.“

„Hele, támhle ten kluk se po mně kouká. Neznáme ho odněkud? Je tedy dost nechutný,“ pošeptala Božena a ukázala na střapatého, odbarveného mladíka v protějším koutě. „Tyhle lidi nesnáším.“

„Co ty víš, třeba to je sympatický chlapec, snad by tě překvapil,“ říkám smířlivě, neboť nás ten mladík slyšel a zatvářil se lítostivě. Obrátil jsem se a povzbudivě se na něho usmál.

„Nedám mu šanci,“ řekla s rozhodností v hlase; podívala se přitom na mě dost podezřívavě. Potáhla z dýmky a skrz modrý kouř se dlouze zahleděla do očí své sestry Hanele; ta lehce ztuhla a stejně dlouze a pozorně četla dívčin pohled.

„Abych nezapomněl,“ řekl jsem a odevzdal dívkám své pečlivě vybrané dárky. Hanele Beethovenou Eroiku, Boženě Chopinova Nokturna.

„Trochu mi přijde divné,“ řekla Božena. „Že mi dávaš cedéčko, když mě vůbec neznáš.“

Je to velmi bystrá dívka – umí si klást otázky; má v sobě filozofického ducha, napadlo mě.

„Ráda bych se nějak odvdělila,“ řekla. Zavrtěl jsem hlavou, ale to už vytahovala z peněženky reklamní kalendářík s fotografií jeleň. Poděkoval jsem a dlouze se zadíval na bezútešně vyhlížející zvíře na fotce. Mělo parohy.

Když jsem dívky doprovodil domů na Zahradní město a vyšel směrem k zastávce, napadlo mě, že se ochladilo; korunami stromů hýbe dlouhý vítr. Bude podzim a červené listy nám napadají do cest.

Druhá polovina září byla bohatá na události, kterým je těžké, když je člověk novinář, zůstat lhostejný. Na příkladu „vládní krize“ a „loupeže století“, jak je podala Mladá fronta Dnes, si zkusme stručně ukázat, jak si zpravodajové s náročnými tématy poradili.

Těžko zvládané emoce

(mediální pokrytí dvou kauz ve dvou vydáních Mladé fronty Dnes)

Schválně se zaměříme pouze na oblast zpravodajství, předpokládající, že právě od ní máme jakési přirozené právo žádat „kvalitní výkon“, ať už si pod tím představujeme cokoliv.

Informační kvalita

Nejprve je nutné si vymezit, jak by takové kvalitní zpravodajství mělo vypadat. Kvalitní – „objektivní“ – zpravodajství souvisí na jedné straně s fakty, na druhé s hodnotami. I fakta přitom mohou mít hodnotící důsledky.

Faktičnost se vztahuje především k podobě informování. Lze ji chápat jako shodu s ověřitelnými údaji. Zahrnuje v sobě i další „měřítko pravdivosti“, jako je úplnost a přesnost, relevance (výběr takových témat, která mají pro čtenáře skutečný význam) a informativnost (záruka, že bude zpráva příjemci „správně“ pochopena; to zahrnuje například práci s jazykem a formou).

Hodnotovou stránku objektivity lze označit jako nestrannost. Podle tohoto principu musí být v objektivní zprávě vyváženy protichůdné výklady, pohledy nebo názory jednotlivých aktérů a musí být také neutrálně podány.

Nyní se podívejme, jak jednotlivým kritériím informační kvality vyhovělo zpravodajství MfD.

Vládní krize a velké oči

Událost sama se začala rozvíjet ve čtvrtek 12. září, kdy hlasem Hany Marvanové v parlamentu neprošel vládní návrh daňové reformy. Páteční vydání deníků tuto zprávu podávala poměrně střízlivě. Přes víkend však události nabraly na tempu a pondělní vydání MfD už bylo věnováno především „vládní krizi“.

Podle kritéria relevance si tato událost skutečně pozornost zasloužila. V jejím zpracování se ale objevilo několik nedostatků. Novináři se nedokázali vyvarovat expresivních výrazů, jimiž do zpráv propašovali svůj pohled. Vladimír Špidla chtěl „vyhnat“ a „vystřnadit“ unionisty z vlády; milionářskou daň prosazoval „Špidla – zbojník“. Nesmíme také zapomínat, že v českém kontextu mají stále výrazný hodnotící náboj slova jako „socialista“, kterých novináři též hojně používají.

Z hlediska pravdivosti se (naštěstí) nedá zpravodajství MfD mnoho vytknout. Většina obsahu pondělního čísla je postavena na výrocích a sděleních jednotlivých politiků, podávaných často formou rozhovoru. Je to logické – takové materiály je v časovém stresu nejjednodušší získat. Problém nastal ve chvíli, kdy se novináři pokusili o „hlubší“, materiály nazvané „analýza“. Na základě neúplných informací a hysterických výkřiků několika politiků se pokusili o předpověď budoucího vývoje. Zvláště článek „Výsledek vládní krize?“ (stále z pondělí 16. září) se stal skutečnou bublinkou v pěně dní, neboť jeho zdánlivě jednoznačné vývoody byly realitou vyvráceny ještě v pondělí. Prognostika se s informační kvalitou potkává jen zřídkakdy.

Celková prezentace událostí pak byla velmi ukvapená. Tematické stránky byly ozdobeny speciální hlavičkou, na níž na sebe pittbullteriérsky zírají Špidla a Marvanová. Přímo mystifikační pak je titul „Pavel Němec: první, kdo odchází“; navozuje dojem, že byl ministr vyhozen z vlády, on v ní však vesele sedí dodnes. Podobně přímo na titulní straně čteme „Nové jméno pro vládu: Radko Martínek z ČSSD“.

Zdá se, že novináři MfD nedokázali adekvátně reagovat na vývoj událostí. Pod dojmem výroků některých politiků usoudili, že se vláda rozpadá, a tomu přizpůsobili skladbu a tón svého zpravodajství. Pokud by se drželi holých faktů, bylo by vše v pořádku. Nedokázali se však vyrovnat s tím,

že jedno hlasování Hany Marvanové zřejmě nebude mít tak dramatickou dohru, jakou očekávali.

Loupež století: Kdo má tučnější titulky?

Hned v pondělí ráno, kdy „vládní krize“ vesele pokračovala, byl v Praze přepaden vůz bezpečnostní firmy. Ze sto padesáti převážených milionů nezbyla ani desetikoruna. Tato událost se díky výši oné sumy stala hlavním článkem úterního (17. 9.) vydání MfD.

V tomto případě je hlavním sporným bodem relevance. Zaslouží si taková událost třetinu titulní strany a další prostor uvnitř listu, zvláště ve chvíli, kdy hrozí rozpad vlády? Odpověď je (možná překvapivě) Ano: sto milionů (původní informace) není ukradeno každý den. Zájem čtenářů opravňuje novináře k tomu, aby takového loupeže věnovali přiměřenou pozornost.

Neměli by však přitom postupovat bulvárně. Senzacectivost je stejnou neřestí jako opomíjení významného. Lehký náběh směrem k Blesku přitom vykazuje titulky, zvláště pak formulace „loupež století“. Toto spojení je asi stejně originální jako proslulá červená nit. Poslední dobou si je oblíbili zejména sportovní komentátoři, díky čemuž se v každém sportu koná několik turnajů století ročně. Co však lze prominout nadšeně fandícímu hokejistovi, k tomu by se neměla uchylovat titulní strana seriózního deníku.

Jinak je však zpravodajské pokrytí pražské loupeže poměrně kvalitní. Drží se faktů a nejdůležitějších výroků zainteresovaných (počítitelně kromě pachatelů) a v dalších dnech se MfD k loupeži vrací, jen pokud může přinést skutečně nové informace.

Chuť politiky

Jakkoliv jsme prostudovali velmi omezené množství materiálu, můžeme ze srovnání zpravodajského pokrytí „vládní krize“ a „loupeže století“ vyvodit následující: Na „rutinní nečekané události“ typu loupeže dokáží zpravodajové reagovat poměrně kompetentně. V politické oblasti, která je pro ně pravděpodobně mnohem zajímavější, se nevyvarují snahy interpretovat a hodnotit, často ukvapeně. Doufejme, že novináři časem opustí známé heslo „Když to krvácí, zabij to“, a budou o nečekaných politických veletečích informovat v duchu kvality a objektivitu.

Miroslav Cingl

Z Literátova deníčku

Mám otce, který vlastní byt a ten byt už pět let úporně vyměňuje a prodává. Stěhujeme se rok co rok po jedné a téže ulici, jsou to stále stejné tuny skříní, příborníky a shnilé koberce. V létě, vykonáváje na cizích domech stereotypní záplavovou práci (vyvézt bláto, rozsekat nábytek, vyvézt na kolečku, naházet do kontejneru, vystříkat vodou), přistihl jsem se při myšlence, proč právě nás nepostihla živelná pohroma a proč tolik lidí trpí ztrátou milovaného majetku, když mně by přece při troše dobré vůle mohl také shořet. Tedy vlastně být odplaven. Ale bůh mi byl milostiv. Uprostřed léta se mi donesla zpráva, že můj otec byt v odlehlé gubernii konečně prodal a to načisto a bez možnosti výměny. Jde jen o to sbalit shnilá rezidua, umně je rozdělit do dvou pytlů, s jedním se přesunout do Hradce Králové (za tím účelem jsem tamtéž najal slunný pokojík) a druhý otcí dopravit tam, kam sám uzná. Vzhledem k tomu, že jsem byl v Praze okraden o peněženku, v níž se skrýval celý výdělek z nahodilé brigády na stavbě běloruských mafiánských domků

v Pchérách u Kladna, rozhodl jsem se, že si peníze, které jsem dostal od otce na stěhování, tentokrát náležitě ošetřím. Půlku (5000,- Kč) jsem jich vložil do obálky, kterou jsem položil na skříň u přítele, básníka Ungermanna-Adršpašského, u něhož jsem se v Hradci Králové přechodně ubytoval. Druhou půlku (taktéž 5000,- Kč) jsem si dal do desek, které neustále nosím ve svém batůžku. Z ní jsem pak oddělil třetí půlku do portmonky na nutné výdaje. O tři dny později, ten kalný večer třináctého září, v pátek, se však první obálka ztratila.

On: Měl jsem ti připomenout, že si máš s sebou vzít tu obálku, cos dal na skříň. Ale ta obálka tady není. Uklízel jsem zde, vole, a všechny tvé věci jsem ti dal do tvého batohu. Ale ta obálka mezi nimi není.

Já: Pořád zde uklízíš, vole, a já pak nemohu ničehož nic najít. (Vytahuji obálku s druhou polovinou peněz): Takhle vypadala.

On: Nemohu si pomoci, neviděl jsem ji.

Já: (Obracím vzhůru nohama svůj batoh a hrabu se ve zmeti spadlé na zem.)

On: Mrzí mě to tím více, že vím, jak svou ztrátu prožíváš, kdysi byla ta částka celým mým měsíčním platem. (Významně poklepe na barokní komodu.) Přemýšlejme spolu, kams ji jen mohl dát?!

Já: Smetí. Kontejner. Sračky.

On: (Nechápe.)

Já: Vyhodil jsem ji asi včera do odpadkového koše, který jsem tentýž večer vynesl, a to je tím, že já jsem neurotik a ty pořád prouíš s pořádkem, a přitom tu máš stejně bordel jako v tanku. Nemáš gumové rukavice?

Ujasňuji si s domovním důvěrníkem data periodického vyvážení odpadu, pak vyběhám před dům a začínám intuitivně přehazovat odpad z prvního kontejneru do následujících dvou. Přichází přítel a upozorňuje mě, že mám na hlavním nádraží sraz s druhým přítelem Martinem Karlíčkem-Ústecským, který mě má svým autem přestěhovat

ze vzdálené gubernie do Hradce Králové. Odhazuji gumové rukavice a vezu se pohodlným autem do okresu na severu. Těsně před cílem na mě však opět přichází intuice a vyslovuji se: „Martine, víš, je možné, že nový majitel po tom, co dostal klíč, vyměnil v zámku vložku. Ale je to ta nejšilenější, asi pětiprocentní možnost.“ „Nu, doufám, že tomu tak nebude,“ odpovídá Martin, který kvůli mně v pět hodin vstával, aby napracoval hodiny strávené jízdou do vzdálené gubernie. O pět minut později sedíme již opět v autě a já volám svému třetímu příteli Karlovi Danausu-Horeckému, lyrickému básníkovi bojícímu se motýlů, který je v tuto chvíli na mé pomyslné mapě záchytných bodů geograficky nejbližší, neboť bydlí na druhém konci okresu. Prosbu formuluji asi takto: „Víš, chlapče, jsou jisté vypjaté situace v lidském životě, kdy se nadobyčej jasně pozná, kdo je opravdový kamarád a kdo ne. Nový majitel vyměnil v našem bytě zámek.“

V pokoji mého přítele Karla, lyrického básníka bojícího se motýlů, je i mému druhému příteli Martinovi, obchodnímu zástupci firmy Korado pro Německo a Benelux, jakož i skladateli a překladateli, příjemně teplo a milo. Čteme si povídku od Bohuslava Vaňka-Úvalského a posléze při víně usínáme. Básník motýlofobik Karel nám podkládá hlavy hedvábnými polštářky a vedle hlav nám dává malé čokoládíčky, aby nám po probuzení zazářila očka. Sám se pokládá na holou karmatku.

Po probuzení nám očka skutečně zazáří a to opilstí. Je třeba vyřídit několik nutných telefonů mému otci, který ztratil číslo telefonu nového majitele starého bytu a posléze se po anglicku ztratit, neboť rodičům lyrického básníka Karla by mohla dojít trpělivost. V této situaci však zjišťuji, že jsem ztratil desky, v nichž mám druhou polovinu peněz (5000,- Kč), které jsem dostal od otce na nutné výlohy spojené se stěhováním. Dříve ještě nasu-

Odhazuji gumové rukavice a vezu se pohodlným autem do okresu na severu.

Těsně před cílem na mě však opět přichází intuice a vyslovuji se: „Martine, víš, je možné, že nový majitel po tom, co dostal klíč, vyměnil v zámku vložku. Ale je to ta nejšilenější, asi pětiprocentní možnost.“

„Nu, doufám, že tomu tak nebude,“ odpovídá Martin, který kvůli mně v pět hodin vstával, aby napracoval hodiny strávené jízdou do vzdálené gubernie. O pět minut později sedíme již opět v autě a já volám svému třetímu příteli Karlovi Danausu-Horeckému, lyrickému básníkovi bojícímu se motýlů, který je v tuto chvíli na mé pomyslné mapě záchytných bodů geograficky nejbližší, neboť bydlí na druhém konci okresu. Prosbu formuluji asi takto: „Víš, chlapče, jsou jisté vypjaté situace v lidském životě, kdy se nadobyčej jasně pozná, kdo je opravdový kamarád a kdo ne. Nový majitel vyměnil v našem bytě zámek.“

pený Martin mě teď hladí, zpívá mi lidové písničky a chlácholí mě.

Když přijedeme zpět do vzdálené gubernie, oddechnu si, neboť desky stojí za dveřmi odemčeného bytu a nový majitel nás s pocitem jistého provinění vítá: „Jen dál, prosím, prosím, jen dál, stalo se malé nedopatření vyměnil jsem ve svém... ve vašem... vyměnil jsem v našem bytě zámek.“ „To nic, to nic,“ odpovídám a jmu se shánět kontejner na sběr plesnivých bot a svršků, které se s námi již dvě desetiletí stěhují z bytu do bytu. Cestou potkám sousedku, majitelku knihkupectví, které jsem loni prodal čtyřicet výtisků své básnické sbírky a nyní jsem nucen jich třicet opět odkoupit zpátky. „Představte si,“ povídá mi „že včera večer vyčuchal náš pesek na louce za domem jakési hnědé desky. Jakoby je tam někdo vzteky mrštil. Byla na nich vaše adresa, tak vám je manžel dal před dveře.“ Hrůzou mi vstanou všechny zbývající vlasy na hlavě.

Kvečer, když konečně seženu kontejner, má již můj přítel Martin, obchodní zastupce, skladatel a překladatel, sbaleny téměř všechny knihy, které pak rozdělíme na dvě hvězdokupy, tu moji (Hrabal, Hašek, Tolstoj) a tu otcovu (Jirásek, Sinělnikov, Gottwald). Jdeme pak do hospody. Obsluhuje nás úslužná servírka, která má soustrast s mým hravým vegetariánstvím i s Martinovým skutečným alkoholismem.

„Je hodná,“ podotknu po třech sklenicích.

„Je za to placená,“ odvětví Martin.

„Moc hodná,“ napadne mě po čtvrté sklenici.

„Moc placená.“

„Hodná“ napadne mě ještě po páté sklenici.

„Placená,“ uzavře suše Martin. Doma pak na mně vymáhá, abych mu vyprávěl pohádku na dobrou noc. Jsou k tomu ideální podmínky, protože v bytě je už rok vypnuta elektřina a svítí se pouze svíčkami.

„Byla jednou jedna červená Karkulka.“ začnu zkusmo.

„Mno.“ mlaskne Martin.

„Byla jednou jedna červená Karkulka a tu sežral vlk.“ Když vidím, že Martin neprohlédl moji lest, pokračuji: „Když vlk přišel k babičce, povídá mu babička:

– Proč máš tak velké oči?

– Budulínku dej mi hrášku, povozím tě na ocásku.

– A proč máš tak velké uši?

– Za hory za doly, mé zlaté parohy, kde se pasou?

– A proč máš tak velkou pusou?

– Učiníš-li ještě krok, d’Artagnane, zkřížíme spolu meče.“

V tu ránu oba spíme jako zabítí.

Ráno přijíždí kontejner na odpad, který se zdrží jen dvě hodiny. Vyhadzujeme tedy na plný výkon, jako by byly záplavy. Dochází však k sociálnímu jevu, se kterým jsem nepočítal. Nájemníci z našeho domu jehož věkový průměr je 70 let a kteří nikomu z naší dvoučlenné rodiny po celých dvanáct let našeho soužití neřekli slušněji než „hajzle“ (čemuž se nedivím), se nyní často ochomýtají okolo nás s nenápadnými, ale milými zdvořilostními frázemi:

„Sousedo, nechcete podržet ten pytel s tlejícími jablky?“

„To musí být těžké vynášet ven ten prožraný noční stolek.“

„Tyto botičky jsem za svého mládí, v roce 1916, také nosíval.“

Záhy však vyjde najevo, že spíše než na nás se jejich zraky váží na magický třítunový kontejner, který jsem najal na likvidaci naší domácnosti. I sousedé zpozorují, že jsem to zpozoroval a dotazy začínají nabývat konkrétnějšího rázu:

„Mám doma takovou malou rozbitou sešličku.“

„Sousedo, nemohl bych přihodit kočárek, který se kdysi rozbil pod mojí dcerkou?“

(Pozn. aut.: Dcerku znám a uznávám, že to může být pravda.)

„Víte přece, že v kotelně máme ten porouchaný kompresor.“

Ve chvíli, kdy je odpad z celého našeho domu konečně odvezen na skládku a já jsem se svými věcmi přestěhován opět do Hradce Králové, mě popadne mírný pocit euforie. Zbývá mi už jen znovu pro formu prohlédnout popelnici, kde může být mých pět tisíc. S radostí si nasadím rukavice, které jsem si schoval pod popelnici (jež je od pátku už zase k prasknutí naplněná) a opět přesunuji plenkové kalhotky, dámské vložky a shnilé salámy do dvou zbývajících popelnic, které jsou našťástí (na úkor té mojí) stále poloprázdné. S úsměvem odpovídám na tázavé pohledy kolemjdoucích, ba dám se i do řeči s bezdomovcem, který po mém ujištění, že v té popelnici je skutečně nejspíš vysoká bankovka, skočí dovnitř a začne mi věci podávat ven. Pak však jeho pohled padne na moji bundu a batoh ležící u cesty. Z toho důvodu se rychle oblékám, беру si na záda batoh a raději zanechávám práce. Potkávám kamarádku, učitelku na základní škole, a líčím jí svou situaci.

„Víš, co,“ radí mi, „zkus to ještě chvíli a myslí přitom na Svatého Antonína, patrona hledajících. To vždycky pomáhá.“

Vracím se tedy k popelnici, myslím na Svatého Antonína a po pěti minutách mám obálku s Tomášem Garriguem Masarykem v ruce.

„Tak vidíš, jaké máš štěstí“, říká mi kamarádka, učitelka na základní škole. Ozve se telefon, volá mi otec: „Víš, přemýšlel jsem o tom, co bude vhodnější? Co kdybysme všechny ty skříně odvezli radši do Golčova Jeníkova? Nebo do Prahy. Co myslíš?“

Těžký je život literátův.

Problém

Seděl jsem na chodbě jedné nejmenované pražské univerzity. Byl jsem zcela zabrán do četby jakéhosi tlustého skriptu, když mě náhle vyrušily kroky. Zvedl jsem hlavu a spatřil jednoho z pedagogů, profesora asi šedesátiletého, který se objevil na konci chodby a rychlým krokem se blížil ke mně.

Možná se divíte, co je na tom zvláštního. Vždyť na univerzitní půdě je univerzitní profesor jevem takřikajíc běžným. Jenže tenhle profesor se rozhodně běžně nejevil. Jeho oči zmateně těkaly ze strany na stranu a brada se mu třásla. V ruce držel červený hrníček s bílými puntíky, kterým nervózně pohazoval. Co chvíli se ohlédl, a když za sebou spatřil jen prázdnou chodbu, zklamaně svěsil hlavu a jeho rty cosi zaševelily.

Pak spatřil mě.

Očividně se mu ulevilo, neboť si přestal pohrávat s hrníčkem a ještě zrychlil krok. Upnul na mě svůj zrak, který ze mě už nespustil, jako by se bál, abych se mu někam neztratil. Díval se na mě jako trosečník na záchranný člunek.

Došel až ke mně.

„Dobrý den,“ začal tiše jako malý kluk, který se bojí, že dostane vynadáno, protože si roztrhnul nové tričko, „můžu vás poprosit o laskavost?“

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

„Samozřejmě,“ odpověděl jsem samozřejmě.

„Mohl byste mi tady v tom automatu,“ ukázal na zmíněný stroj, který se hrdě tyčil v rohu, „natočit do tohoto hrníčku černou kávu bez cukru?“ dokončil svou prosbu a sklopil své akademické oči.

Převzal jsem puntíkováný hrníček a jal se komunikovat s automatem. Po chvíli elektronické konverzace s přístrojem jsem kýžený produkt vybojoval a naplněný hrníček podal profesorovi. Ten mi poděkoval, napil se a smutně pravil: „Víte, já mám dvě univerzity, ale koupit si v tomhle automatu kávu bez cukru je nad moje síly.“

O týden později jsem procházel toutéž chodbou a spatřil přitom téhož profesora, kterak stojí u automatu, v levé ruce drží malý bílý papírek, soustředěně jej pročítá a pravou rukou mačká tlačítka na přístroji. Po chvíli to v automatu trochu zarachotilo, okénko s nápisem „výdej“ se otevřelo a v něm se objevil známý puntíkováný hrníček, z něhož se kouřilo.

Pan profesor hrníček uchopil, napil se, pak přátelsky poplácal automat po plechové konstrukci a s úsměvem ve tváři odešel. Inu, už od věků je údělem člověka řešit všechna tajemství všehomíra.

Rozhovor s Evou Jiránkovou na cestě z Pražského hradu k Buckinghamskému paláci

rozhovor

Rozhovor
doprovází
básně ze
svatebního
památníku
E. Jiránkové

Eva Jiránková jako
Puk ve Snu noci
svatojanském v
Řevnicích u Prahy,
začátek 30. let.,
foto archiv E. J.

Eva Jiránková byla ženou ředitele tiskových podniků rodiny Stránských Miloše Jiráňka. K jejím přátelům patřil výtvarný kritik Jiří Kotalík, fotografové Jan Lukas či Ladislav Sitenský, ze sportovců třeba Evžen Rošický a Jaroslav Drobný. První kroky v emigraci prožívala po boku básníka Františka Listopada, manželů Herbenových nebo psychoanalytika a estetika Bohuslava Brouka. Jedním z nejlepších přátel jejího muže byl novinář Ferdinand Peroutka. Loži v Covent Garden manželům Jiráňkovým rezervoval Rafael Kubelík. Eva Jiránková ale není zajímavá jen tím, že se pohybovala mezi českými kulturními, politickými i sportovními celebritami; k rozhovoru s ní mne přivedl hlavně její přístup k životu. Žije v Británii na farmě v Devonu a do Prahy jezdí, jak říká, několikrát ročně se bavit. Tenis přestala hrát krátce před osmdesátkou, dodnes ale lyžuje. Baví ji, když na sjezdovce zjistí, že ostatní lyžaře ohromila informací, že jezdí přes sedmdesát let. Poté, co jsem v její společnosti strávil první večer, jsem byl dotázán, jaký na mě udělala dojem. „Je to ďábel,“ vypadlo ze mne bez rozmýšlení.

Snatevní přímluva

p. p. Jiránková

Také jsem se dával jednou
kouklem za naje
na tu svou nedokladnou.
Dnes mám oboje

Kytici, která jím slouží
zájem zblblý.
čas nás hradí do propastí.
kam, jme nechtěti.

Tu je fíáns, marna' slone,
ale proutě a níl,
fice je k rai' moudrém
a nílil snatevníl.

Apr 42

Jos. Seifert

Procházku po jejích oblíbených
místech Prahy jsme začali na
Hradě. Po pravdě řečeno, trochu

jsem se lekl. Mluvit o první republice ve stě-
nu Masarykovy sochy mi nepřipadá zrov-
na originální. Mnoho lidí v takové chvíli
upadá do plytkosti – ať už onu dobu opě-
vují nebo haní. Sešli jsme se tedy u Lvího
dvora a vyrazili. Mé obavy byly zbytečné.
Místo směrem k Hradu nebo do Královské
zahrady mne totiž paní Jiránková táhla do
Lumbových zahrad, které nikdo z turistů
nenavštěvuje. Proč taky – jsou tam záhony
se zeleninou a květinami pro Hrad a pod
stromem na plácku několik chlápků čutá
fotbal. Na samém konci stojí polorozpadlá
empirová vilka. Chtěl jsem začít hovor, ale
paní Jiránková doběhla tři zahradníky
a spustila: „Proč jste to nechali takhle zni-
čit? Víte, že tady žil malíř Miloš Jiránek?
Kdo to má teď na starosti?“ Zahradníci kr-
čí rameny a potvrzují, že o vilu u Jeleního
příkopu, kde na počátku dvacátého století
žil, tvořil a také zemřel její tchán, impresi-
onista Miloš Jiránek, se nikdo nestará. Mís-
to, kam za malířem chodili F. X. Šalda ne-
bo Herbert Masaryk, kde vznikly jeho snad
nejznámější práce – Čtenářka a Bílé studie,
stojí mimo upravené turistické stezky. Za-
hradníci si ještě vzpomenu, že někdo
z malířovy rodiny žije v Anglii a že chtěl
z domu udělat muzeum.

Jak to bylo s tím muzeem pro vašeho tchána Miloše Jiráňka?

Po roce 1989 jsem se svou dcerou prosazovala, aby Pražský
hrad domeček v Lumbových zahradách upravit jako malou galerii
se studijním centrem pro mladé malíře a s bytem pro kustoda. Ale
ani po letech a po přimlouvách mnoha mých přátel se to nepovedlo.
Nikdo nám z Hradu ani neodpověděl. Dům, jak vidíte, chátrá velmi
rychle, uvnitř už se zborily stropy. Přitom před deseti lety se to ješ-
tě dalo snadno zachránit.

Udržovala se v rodině Jiránkových malířská tradice?

Mému manželovi byly čtyři roky, když jeho otec v roce 1911 ze-
mřel na meningitidu, ale zájem o malířství se v rodině udržoval stá-
le. Manželova maminka všechny obrazy schraňovala. Vlastně se ty
obrazy nikdy nepokusila prodat, dokud o ně nepožádala Národní

galerie. V malířské tradici pokračuje naše dcera se svým mužem. Mají v Devonu farmu, kde vyučují malbu a mají studenty z celého světa.

Promiňte, ale mám v těch Jiráncích trochu chaos a nevím, jak mi do toho mají zapadnout Stránští, majitelé Lidovek a nakladatelství Borový.

Za všechno můžou dvě sestry Zedníkovy z Brna. Milada si vzala doktora Jaroslava Stránského, Antonie se provdala právě za malíře Miloše Jiráňka a měla s ním tři děti. Ona je tou dámou na Bílých studiích nebo na obraze Čtenářka. Můj manžel, její syn, dostal jméno po otci. Byl z dvojčat a ta ještě měla sestru Miladu, která dodnes žije Brně.

Abych to znovu zkomplikoval: Jak se do rodiny vašeho muže dostal Jaroslav Císař?

„Báfuška“ byl soukromým sekretářem T. G. Masaryka v Americe a po válce nevlastní otec mého muže. V kabaretu Červená sedma se zamiloval do paní Jiráňkové. Viděl ji v lóži a zbláznil se do ní, hrozně dlouho se jí dvořil a ona si ho nakonec vzala. V té době už byla vdovou se třemi malými dětmi a on byl o deset let mladší než ona. Potom jako její manžel žil tady v domečku.

Proč se mu říkalo „báfuška“?

Vždycky se mu říkalo „báfuška car“. Děti mu asi nechtěly říkat stepfather, otčím, tak si ho pojmenovaly „báfuška“. Masaryk ho jmenoval jako tiskového attaché do Anglie, kde působil dvacet let. Proto byl můj manžel vychován v rodině Stránských a ne u Císařových. Rodina tehdy rozhodla, že můj manžel a jeho bratr zůstanou po tu dobu, co Císařovi budou v Anglii, v Praze, aby chodili do českých škol. Dceru si Císařovi vzali s sebou a ta chodila do škol anglických. Po únoru 1948 zůstala v Brně a můj manžel odešel do Londýna, takže to dopadlo přesně opačně.

Miloš Jiránek, „Čtenářka“, 1908 (modelem seděla tchýně E. Jiráňkové Antonie)

Jaroslav Císař odešel po únoru 1948 znovu do Anglie. Ale potom se ještě vrátil do Prahy, ne?

Ano, jako starý člověk si vymohl povolení, že se může vrátit. Bylo to na počátku osmdesátých let. Žil v Brně na penzi.

Proč se vrátil? Mnoho takových nebylo.

Dlouhá léta učil ve Skotsku na univerzitě v Saint Andrews matematiku a astronomii, byl v Královské geografické společnosti. Když nechal působení ve Skotsku, žil na Maltě se svou ženou. Ona pak zemřela, tak zůstal sám a vrátil se domů, do Brna, kde měl příbuzné. Cestou do Československa spadl v Jugoslávii jako osmdesátiletý z lodi. Hrozně se potloukl, ale přežil. Byl svérázný.

Celý život měl mnoho zájmů, sledoval hvězdy, sjezdil celý svět, aby se dostal k velkým teleskopům. Byl to neobyčejný člověk. (s úsměvem) Šíleně cvok a se svou paní se děsně hádali, ale děsně se milovali. Taková byla naše rodina.

Pomalu jsme se vraceli z Hradu do města. Na protějším nábreží, které se v době narození Evy Jiráňkové jmenovalo Riegrovo, stojí (vedle dnešního Goethe institutu) dům, kde Eva tehdy ještě Zimmerová prožila dětství. Její rodina bydlela ve všech patrech domu kromě podkrovní. A tak jsem se ptal na její mládí. Mluvila bez pobízení a zdálo se, že ze všech věcí na světě jí tehdy, před válkou, byl nejmilejší otec, Řevnice a „šport“.

Žili jsme vždycky půl roku v Řevnicích, kde jsme měli vilu, a půl roku v Praze. Vila se jmenovala Kokořín a byla to zmenšená kopie stejnojmenného hradu i s padacím mostem a cimbuřím. Na letním bytě kousek od nás bydlíval Peroutka. Prvního května jsme každý rok odjeli do Řevnic. Chodila jsem tam i do školy. Na konci září jsme se pak stěhovali do Prahy.

V jakých kruzích se pohybovala vaše rodina před válkou?

Otec byl právník, taky veliký sportovec a byl předsedou Lyžařského závodního klubu, a tak jsme jako děti byli pořád na lyžích. Každý víkend v Krkonoších na Medvědí boudě, kam taky jezdil Peroutka, bratři Feierabendovi a doktor Matějka z Hradu; ti tam měli spolek Cizina. Otec byl taky předsedou Řevnického tenisového klubu, který založil.

Byla jste ukázková dívka z dobré společnosti?

To ne, já jsem hlavně športovala. Hrála jsem tenis, jezdila jsem na volejbalové turnaje a v zimě jsem závodila na lyžích. Pořád jsem byla někde venku. Ještě jsem závodila s kánoí a v zimě hrála hokej na Vltavě. Naši se ze mě snažili udělat lady, ale vždycky jsem byla divokej kluk. Chodila jsem pořád v teplákách a šortkách a maminka, zvlášť před návštěvama, chtěla, abych měla sukni, a to byl vždycky boj. Měla jsem věčně rozbitá kolena. Udělat mi ladylike se podařilo, až když jsem poznala manžela. Ještě na naše první rande jsem přiletěla jen s jednou rukavicí, protože druhou jsem nemohla najít, a kvůli jejímu hledání jsem přišla pozdě. Asi se mu to líbilo, jinak se totiž stýkal jen s dokonalými dámami, které byly vždy v rukavičkách.

Takže jste nechodila na plesy na Žofín, byť jste jej měla přes ulici?

Tam jsem nikdy nebyla. Sice mě poslali do Lucerny do tanečních, ale já jsem svému garde zdrhla a chodili jsme se Svojsíkama, s těma škautama, do baru v Lucerně.

Když jsme opustili Kampu, dostali jsme se k vzpomínání na její studentská léta. Chodila do Gymnázia Elišky Krásnohorské. Mluvili jsme o konci poklidných let plných kamarádů a sportování. První republika ale končila. Pro Evu Jiránkovou je dodnes nejhorší vzpomínkou příchod wehrmachtu do Prahy v březnu 1939.

Jaká byla vaše školní léta? Bavilo vás – při množství vašich zájmů – vůbec studium?

Byla to dívčí škola. Kousek dál stála Křemencárna pro kluky. Tam třeba chodil pozdější profesor výtvarného umění Jiří Kotalík. To byl takový můj boyfriend, který mi nosil do školy aktovku. Potkávali jsme se cestou do školy a šli Vilímkovým průcho-dem. Zrovna tak se mnou do školy chodil fotograf Ladislav Sitenský.

Ten vás na konci třicátých let fotografoval. Dokonce váš portrét po letech umís-

EDUARD BASS

Milostí Jiránkoví 15.9.1942

*Ten bronz, jež posílám vám k pozdravu,
má tendenci a ne jen tvářivost:
bude-li se vám žena stavět na hlavu,
nehovejte si bronzu lpeřivost.*

*v lpeřivosti vidím druhou lásku,
tu, která umí strážně projít.
Vyzkoušel jsem to v šťastném svazku
za dobu delší než čtrnáct století.*

*Však nechte lady kázat na téma.
Váš vronci vám i panně nevěstiuce!
A paní Bassová vám k tomu oběma
posílá s blahopřáním po posuuce.*

Eduard Bass.

Eva Jiráňková roku 1939, foto Ladislav Sitenský

til na přebal své knihy. Uvnitř je ještě snímek vás a nějakého „Evžena“. Je to Evžen Rošický?

Ano. Byli jsme spolu na Bílém kříži v Beskydech krátce před tím, než přišli Němci. Rošický byl taky můj boyfriend, ale tehdy to bylo něco jiného než dnes. Sice jsme chodili na rande, ale nespali jsme spolu. Ládiček nás v těch Beskydech fotografoval a taky filmoval. Dodnes má doma krátký film, jak se kouluju s Rošickým. Ten pak za války působil v odboji, Němci ho ale v roce 1941 zatklí a o rok později popravili.

Jak jste prožila Mnichov?

Ten se nás mladých kupodivu tolik netýkal. My jsme hráli volejbal a tenis v Řevnicích a nestarali jsme se o to. Rodiče jistě ano.

Skutečně vás to nezajímalo?

Věděli jsme, že se něco děje, ale v té době jsme se o politiku zas tolik nestarali. Pro nás ještě byly Řevnice, byla plovárna, byly kánoe, všechno možný, ale nebyla politika. Že je konec legrace, to jsem si vlastně uvědomila až nad ránem 15. března, když přijeli Němci. Mému tatínkovi, který byl advokátem a měl styky s Hradem, ve tři ráno volali,

že Němci budou v pět v Praze. Otec mě probudil a spolu jsme se dívali z balkonu. Sněžilo, velká chumelenice a my jsme v šoku pozorovali příchod Němců. To byl pro mne začátek úplně nového života. Tehdy skončilo mé mládí. Otec byl hrozně otřesen. Ještě teď mě děsí, když o tom mluvím, vážně.

Pomalu jsme se dostali přes Most legií na druhou stranu Vltavy a Eva Jiráňková svižným krokem zamířila k Národní 9, k domu, kde sídlilo nejen Topičovo knihkupectví a Lidové noviny a Přítomnost, ale kde za války bydlel také ředitel Topiče, Borového a Lidových novin Miloš Jiránek. Navštěvovala jeho večery, které pořádal pro básníky; chodili sem třeba Nezval a Seifert, poslední hru před odchodem do exilu zde četl Zdeněk Němeček. K svatbě, která následovala rok po seznámení, jim svými verši gratulovali věhlasní básníci – Seifert, Holan, Halas, Bass, Drda, Mikulášek, Kolman Cassius, Řezáč nebo Bohumil Novák. (Přetisky dodnes neuveřejněných veršů jsme pro vás přiložili k tomuto rozhovoru.) V den, kdy se s „Milem“ vzali, se Eva přestěhovala na Národní 9. Byla to její poslední pražská adresa.

Jakou jste měla svatbu?

Brali jsme se 15. září 1942 u svatého Vojtěcha v pět hodin odpoledne, všichni muži byli ve fracích, recepce byla u mých rodičů a o půlnoci jsme se dostali domů k Topičům. Ve tři ráno přišlo gestapo a zatkl mého manžela. Bylo to úděsné, když vám do bytu uprostřed noci vtrhnou tři chlapi s pistolema. Vůbec jsem nevěděla, co se děje, protože v tom domě nikdo kromě nás nebydlel; v patrech pod náma byly redakce, noviny se tiskly v Brně a přišly až v pět ráno, takže do pěti byl ten dům úplně prázdný. Jak se tam ti chlapi dostali, pánbůh ví. Jeden gestapák stál nade mnou s pistolí, druhý ve dveřích a třetí chodil za mým manželem. Řekli mu, aby se oblékl, že ho potřebují k výslechu. Mně řekli, abych na nic nesahala, že se ráno vrátí. Volala jsem ve tři ráno svého otce. Uprostřed svatební no-

Nahoře: Eva Jiráňková na Medvědí boudě v Krkonoších, konec 20. let., foto archiv E. J.
Dole: Eva Jiráňková, konec 20. let., foto archiv E. J.

ci jsem volala tatínka, umíte si představit jeho údiv? Navíc jsem odmítla mu říct, co se děje, ale prosila jsem ho, aby okamžitě přišel. Celou noc jsme pak prohlíželi papíry v manželově stole, protože jsme nevěděli, jestli tam není něco, co by mohli hledat. Táta pak všechny dopisy nacpal do aktovky a odnesl. Gestapáci už ale nepřišli. A Milo se vrátil až za tři roky.

Proč ho vlastně zatklí?

Tehdy zatýkali prominenty a zavřeli je do Svatobořic u Kyjova. Byl tam malíř Otakar Španiel, žena Rafaela Kubelíka Lála, prostě známí lidi, kteří nic neudělali, ale mohli by. To byly ještě dozvuky heydrichiády. Brali jsme se tři měsíce po atentátu na Heydricha a mysleli jsme si, že už je klid. Pak před Vánocema jsem v noci v rádiu slyšela: „Pro štvavé řeči žida Stránského K. H. Frank rozhodl, aby doktor Miloš Jiránek a sestra doktora Stránského byli převezeni z internačního tábora do koncentračního.“ Milu převezli do Malé pevnosti v Terezíně, a od tamtud šel do transportu, naštěstí ne do plynu. Sestra doktora Stránského zahynula v Osvětimi.

Jak přežil Miloš Jiránek koncentrační tábor?

Když byl bombardován Essen, tak Kruppovy závody, kam byl Milo jako vězeň přidělen, přenesli do Polska. Manžel tam pak pracoval v Breslau. Do fabriky docházel s ostatními vězni z nedalekého koncentráku Grosz Rosen; bylo to blízko Auschwitz. Asi po roce, když se fronta přiblížila i sem, pochodovali pešky až dolů do Bavorska. Nerozumím dodnes tomu, jak si mohli Němci s Rusama v zádech dovolit hnát ty zajatce pešky i s vojáky, kteří taky museli po svých, z Breslau až do Bavorska. Došla jich ani ne třetina. Spali v lesích a ve sněhu. Skončili ve Flossenbürgu, kde se manžel setkal s vězněným bývalým rakouským kancléřem Schuschniggem.

Co jste dělala ty tři roky sama v legendárním nakladatelském domě na Národní 9?

Národní se tehdy jmenovala Viktorie. Uvědomila jsem si to zase po letech až teď, když jsem si četla manželovy dopisy z koncentráku. Úplně mi vypadlo z paměti, že Národní byla Viktoriastrasse. Chodili tam za mnou známí, a protože to byl večer úplně opuštěný barák, tak se tam i za protektorátu mohlo leccos povídat a řvát. Dělali jsme si legraci z Němců a to, že nás nikdo neudal a že jsme nešli sedět, byl skoro zázrak. Chodil tam režisér Otakar Vávra, básníci Bass, Holan, Halas a další. Dole v domě bylo divadlo, kde se tehdy hrál Limonádový Joe a byl tam Jiří Brdečka, a já jsem se na ně chodila dívat skoro každý den. Tehdy sem chodil Brdečkův a taky můj kamarád Ladislav Matějka, který po únoru 1948 odešel do Ameriky, kde jako lingvista působil na University of Michigan. Dodnes se spolu setkáváme, když oba přijedeme do Prahy.

Přece jste se celou válku jenom nebavila, musela jste nastoupit do práce, ne?

Byla jsem totálně nasazená, ale v Praze. Našla jsem zubní lékařku, která mě zaměstnala jako asistentku. Čistila jsem jí nástroje, to bylo moje naočko zaměstnání, byla jsem tak krytá, abych nemusela do fabriky. S tím místem mi pomohl otec, muselo to vypadat, jako že skutečně pracuju.

Ptal jsem se na Mnichov, mluvili jsme o březnu 1939 – přijde mi nemožné nezeptat se na osvobození.

To jsem zažila zase v domě svých rodičů na nábreží, kde jsem viděla Němce odcházet. Taký jsem viděla Vlasovovu armádu, která prchala k Američanům, aby se nedostala do rukou Rusům. Snažili jsme se jim pomoci: na Národní třídě jsme jim házeli kytky, a když přešli, zabarikádováli jsme Národní třídu, abychom Rusy brzdili.

S Milošem Jiránkem jste rok chodila, den jste byli manželé, pak byl tři roky v lágru. Vaše manželství fakticky začalo až v roce 1945. Jak jste zvládla to, že se vám vrátil vlastně cizí chlap, navíc s dost složitou zkušeností z koncentračního tábora?

Celý zbylý život měl každý rok ve stejnou dobu těžkou depresi. Začala vždycky po Vánocích, když začal leden, a trvala tak dva tři měsíce. Sice chodil do práce, ale nebyl ve formě. Po návratu z lágru začal pracovat na plné obrátky, byly Lidovky a byl Peroutka a Milo byl hrozně aktivní. O Vánocích 1945 se poprvé zhroutil.

Zнала jste důvod jeho depresí?

Moc o tom nemluvil, ale jednou se mi svěřil, že kolem Vánoc před ním popravili několik Rusů a Poláků, samé důstojníky, jenom jeho poslali zpátky. Od Vánoc 1944 jsem o něm neměla vůbec zprávy. Jeho lágr osvobodili Američani několik týdnů před koncem války. Milo odjel do Československa a čtrnáct dní čekal v Domažlicích, než bude osvobozena Praha, kam se zatím nemohl dostat. Už 10. května 1945 mi ale zavolał z Vinohrad a zeptal se, jestli může přijít domů. Dostal se s americkou armádou do Plzně a američtí lékaři ho vzali s sebou do Prahy. Přišel v tom šíleném trestaneckém mundúru,

Borovjím, sudba neblahá
mlpěta na jednom místě:
rkus jen se na ně postavit,
do roka šeníť se jistě.

Še sudba, sudbi v pokoji,
zviciu co menši lokál,
lokeni si jednou veduchu tu
a věčně bys jej loise.

V osadnici tady přebývá
šeniťky j rosadny bacil,
kdo se tu jednou usadil,
za chvíli oia toho bacil.

Vaposed dohator Giránek
noskoje předešosich lekcí,
octnuv se v tomto pokoji
zapomněl na desinfekci.

A jake tu, chudák, i autorů
romány taká a smlova,
nakonec sám je autorem:
dilo je Svatební, smlova

i románu tomu co počátek
i konec indič vsta
v počet co struje osudei
šeniťky miasmata

věci v snam pokoji,
zviciu co menši lokál.

Viale přes to kéž by le připitku
koňaku byl tu pokál.

Po třikrát bych jej naplnil
po třikrát s chuti vyznuk:
ať řije šenich s nevěstou,
i když je bacil řiznuk!

Václav Pěšáček

Ve Smrčově, dne 4. srpna 1942.

hlavu oholenou a přes oblek měl červenou barvou kříž na zádech a řekl mi: „Dej mi bílou košili.“ Musím říct, že chvíli trvalo, než jsme si na sebe zase zvykli.

Váš manžel měl velmi blízký vztah k Ferdinandu Peroutkovi.

Ano, můj manžel říkal, že mu dělalo potěšení, když mu Peroutka třeba jenom podal ruku. Peroutka odešel v roce 1939 do koncentráku a Milo roku 1942. Když se znovu sešli, tak první, co Peroutka mému muži po těch šesti letech řekl bylo: „Pane Jiráňku, vy jste u mě velké vůl. Říkal jste mi, když jsme se loučili, že to nebude na dlouho, a trvalo to šest let.“ Když přišel Ferda poprvé k nám, tak jsem jim oběma uvařila. Nechtěli žádné maso, byli vyhublí, chtěli jen špagety a chleba. A oba ze stolu prstama stále sbírali drobečky.

Váš muž se po válce ocitl v centru dění, tři roky třetí republiky pro něj byly poměrně hektické. Jak jste je prožívala vy?

Narodila se nám dcera. Bylo pořád co dělat, chodila jsem za ním do redakce o dvě patra níž, kde hluboko do noci vysedával s Golombkem, Valentou a dalšími redaktory. Pak šli ještě všichni k nám nahoru. Často jezdil společně s Peroutkou do Brna do redakce Li-

Vlevo: malíř Miloš Jiránek, tchán E. J., přelom 19. a 20. století, foto archiv E. J.; nahoře: Eva Jiráňková v den svatby po boku svého otce, do zatčení novomanžela zbývá několik hodin, foto archiv E. J.

dovek; měli svého šoféra, pana Biedermana a po létech, až po únoru, jsme se dověděli, že to byl velký komunista a že je udával – hlásil, co si ti dva povídali cestou v autě. A my jsme si říkali, jak to je báječný šofér.

Jaký byl váš únor 1948, abychom opravdu vyčerpali všechny historické mezníky?

Byla jsem na Národní a bylo mi jasné, že za komunistů tady nebudu. Chodili k nám mnozí známí a já jsem byla hrozně radikální. Sešli jsme se s Ferdinandem a ten pořád říkal, že to musíme pozorovat, a myslel, že to tak zlé nebude. Pak ale přišel Drda a vyhodil mého manžela. Tentýž Drda, který nám, mezi dalšími, psal verše k svatbě. Tehdy mému muži řekl: „Pane doktore, ko-

munističtí odboráři vás mají moc rádi, ale v té pozici, v jaké jste, nemůžete zůstat. Vy budete povolán k úkolům vyšším.“ Dodnes si to pamatuju. Manžel mu řekl, že k žádným úkolům povolán nebude a ani nechce.

Lákali ho komunisti k sobě?

Zřejmě si mysleli, že s nimi půjde. Byl populární, protože se staral o naše básníky. A ti všichni byli levicoví. Když se psal rok 1944, bylo vidět, jak se všichni otáčejí, všichni už byli zase s Moskvou. Dřív bylo hlavní, že jsme proti Němcům. Nezval, režisér Vávra a další, když byl rok 1944, začali najednou zdůrazňovat Rusko a začali být protivní. Nezval třeba po válce odmítl pozdravit mého muže – otočil se a šel pryč, dřív se s námi objímal.

Eva Jiráňková s manželem, 60. léta, Londýn, foto archiv E. J.

Stojíme před bývalou redakcí Lidovek a Eva Jiráňková ukazuje okna podkrovního bytu, kde za války žila, a popisuje, jak při náletech lezla na střešku, aby se dívala na letadla. Na dotaz, proč se raději neukryla, pokrčí rameny a odvětí, že na střešku to bylo blíž než do sklepa.

Váš byt na Národní 9 ale vstoupil do dějin. Kdo píše o únoru 1948 Ferdinanda Peroutky nebo Olgy Scheinpflugové, píše o tom, jak právě z vašeho bytu slyšeli křik komunistických i protikomunistických demonstrací a jak Olga Scheinpflugová po dojmem křiku davu vyzývala Peroutku k emigraci.

Po válce jsme se přestěhovali z podkrovního patra níž do takzvaného reprezentačního

bytu, kde předtím bydlel Julis Firt. A tam se odehrál únor 1948, o kterém mluvíte. Ale já jsem nebyla u toho, jak si Olga Scheinpflugová údajně měla rvát šperky ze sebe a dávat je v afektu Peroutkovi, aby utekl. Ten ji měl zase uklidňovat. Taky tam byla dcera ministra Rudolfa Bechyněho. Jistě je to pravda, ale já jsem u toho nebyla, nebo si to nepamatuju, ale domnívám se, že takové věci bych si pamatovala. Možná tam byl můj muž a já byla u naší tehdy malé dcery.

Jak jste žili po válce, změnil se nějak váš předválečný vysoký životní styl?

Po válce jsme žili fantastický život, bylo pořád co dělat. V tom velkém bytě jsme měli zámeckou kuchařku od Lobkoviců, která

od nich bůhvíproč utekla, a ta mi dělala ohromný potíže. Byla zvyklá na jinou domácnost a pořád mi říkala: „Milostpaní, kde je šlehačka, já potřebuju smetanu a já potřebuju tohle a tamto.“ Po válce ale byla nouze, měla jsem z ní velkou hlavu, zvlášť když chodili hosti a ona chtěla chystat pohostění. Když se pak narodila dcera, měla jsem ošetřovatelku. Měli jsme šoféra, pana Biedermana, který nás udával. A měli jsme ještě uklízečku a domovníka. Takže se o mě staralo asi pět lidí. Když jsme utekli, ocitli jsme se v Paříži v pokoji o několika metrech, kde byla jenom postel a krb, na kterém se vařilo. Prali jsme v bidetu. V zimě se skoro netopilo, tekla jen studená voda, neměli jsme ani sprchu. A tak jsem žila dva a půl roku.

Kdy jste se rozhodli, že odjedete?

Hned po Únoru. Říkala jsem, že chci ven co nejdřív. Kontaktovala jsem nějaké lidi, ale přišel Peroutka a říkal, že má studenty, kteří organizují přechody hranic a že to zařídí on. Přišel za manželem a požádal ho, aby s námi odešla jeho sekretářka Slávka Fenclová, v té době už jemu velmi blízký člověk a později v Americe třetí žena.

Jak proběhl váš útěk? Peroutka vám, pokud vím, skutečně zařídil, že půjdete den po něm přes Šumavu, ale zatímco on s manželkou Marií přešel, vás s dcerou a se Slávkou Fenclovou zatkli a zavřeli v Klatovech.

A to vězení bylo strašný, Slávka byla v nějaké cele a byli na ni slušní. Ke mně byli hrozní. Jedna dozorkyně mi řekla, že už svou dceru nikdy neuvidím; bude prý dána do dobré komunistické rodiny na převýchovu. To bylo jako za nacistů. Policisté, kteří pro nás přijeli z Prahy, byli slušnější. Nicméně manžel byl spoutaný a v řetízích jel v nákladáku rovnou na Pankrác. Já jsem se dostala do Bartolomějské na čtyřku a od tamě policajti poslali i s našťestí navracenou dcerou domů, což bylo tady za rohem.

Malé odbočení do Bartolomějské se přímo nabízelo. Na úřadovnách je dnes nápis Policie České republiky, my jsme se ale bavili o době, kdy zde sídlila SNB a hemžilo se to tu estébáky.

Takže ta žalářnice v Klatovech vás strážila z vlastní iniciativy?

Asi ano. V Klatovech jsem taky do záchodu spláchla nějaké dolary, které jsem měla u sebe, a než jsme vyjeli do Prahy, měla jsem ještě chvilku času mluvit s manželem. Já jsem byla úplně vyjevená a on totálně klidný. Prožil koncentrák. Stáli jsme v té věznici před odjezdem do Prahy a čekali, co bude dál, a já se ptala, kam jedeme? A on: co myslíš, do vězení, nic si z toho nedělej a všechno zapři, já to vezmu na sebe; řekni, že jste se mnou jely na víkend. Tak jsme to řekly a oni nás, zaplatpánbůh, nenutili k ničemu horšímu. Milo ale seděl na Pankráci, ve stejném vězení jako za Němců, dokud se Gottwald nestal prezidentem a neudělil amnestii. Což bylo báječné, protože kdyby se to stalo později, tak by seděl třeba deset let.

Jak jste se nakonec dostali ven?

Můj manžel na Pankráci slyšel v rádiu Zápotockého řeč, že kdo tady nechce být, ať jde pryč, že si může požádat o pas. Od konce června, kdy ho pustili, jsme se tedy dali do shánění pasu. Bylo to šílených papírů a šílených peněz. Museli jsme prodat dědečkův dům v Jenštejské ulici, tedy půlku domu, která nám patřila. Za ten pas jsme dali asi sto tisíc, a to jsme ani nevěděli, jestli vůbec platí. Když jsme už byli ve vlaku a ten zastavil v Chebu, stáli jsme tam dvě hodiny a prohledali nás odshora dolů. Nějaký fyzl říkal manželovi: „Pane doktore, vy děláte velkou chybu, že odjíždíte, vy budete litovat, protože se vám v emigraci nebude líbit, to je tvrdá věc.“ Když jsme přešli hranice, poprvé jsem byla ráda, že jsem v Německu.

Proč jste si vybrali pro svou emigraci právě Anglii?

Ze

Jste si vybrali tak chmurný čas!
Já vím, že za to nemůžete.
A snad Vám bude snáz,
když ve dvou loknete si z Létě

a ve dvou vykročíte vstříc
době, kdy přivalí se jiná vlna ...
Pak z kytic jděte do kytic!
To, ne-li víc, Vám přeje zplna

Vladimír Holan.

KULTURNÍ KRONIKA

Expedice F. B. svazky přerogované
vydala pro potěšení všech:
Právě v těchto dnech
vyjde svazek *) v úpravě zvláště slibné.
Na hranici unikát (má 2 díly)
upozorňujeme P. T. bibliofily.

*) manželovy

Panu Dr. Vránkovi a jeho choti
s blahopřáním do vln
zakoumal tato novinka

Jaroslav Kotruba Cassius

Srpen 1942

Jiránkům kvatte!

Nevěřte myslu, laskavec ženíhoř:
ale nic takového tady nekrete
já nemůžu tak malovat slon
tak jenom pánu' otěšit přijmete

Líbují ale, až roztáhnu se slon
přinesu básni jako zlatý džbán
třebať soufám boudou u vás křídny
7 nejhezčíh veršů vyřiju korjám

[Signature]

Chtěla jsem do Austrálie, protože tam odjeli všichni mí přátelé, se kterými jsem lyžarila. Ale v Londýně byla rodina mého muže, Stránští, jeho matka, její druhý manžel doktor Císař.

A protože se náš hovor neodvratně stácel k Paříži a k exilu, nezbylo než dojít zpět na Národní třídu a vystoupat do kavárny Louvre. U sklenky sektu se Eva Jiránková rozhovořila o neoptimistických začátcích svého exulantského života.

V Paříži jsme jedli jenom palačinky a bagety a pili víno, protože to bylo nejlevnější. Ve stejném hotelu s námi žil Ivan Herben se svou paní a ta mi ukázala, jak se žehlí pánská košile, protože jsem na to v životě nesáhla. Na všechno vždycky byla služebná. Taky mě naučila vařit ta nejzákladnější jídla, v té době jsem totiž uměla jenom čaj. Žil tam s námi profesor Kovárna s paní a řada dalších Čechů. Když jeden neměl co jíst, tak šel vedle a půjčil si. Byl to takový kruh, v němž kolovalo jídlo i peníze. Za Kovárnou tam chodil Hubert Ripka a sedělo se do rána. Tam jsem taky poznala básníka Františka Listopada nebo estetika Bohuslava Brouka z rodiny vlastníci obchodní dům Brouk a Babka. Doktor Brouk se živil, jak mohl. Nedalo se toho moc dělat, vlastně jenom navlíkat perličky nebo rolovat prezervativy. Můj manžel řekl, že by raději umřel, než by to dělal. Brouk to ale dělal a sbíral narolované prezervativy po všech známých, kteří mu pomáhali, a vozil to vlakem do Lyonu. Jednou se mu celá týdenní zakázka rozsypala na nástupišti v metru a on od toho utekl.

A co jste dělala vy?

Prodávala jsem šperky. Mí příbuzní mi z Československa přivezli rodinné šperky, které mi rodiče poslali. A řeknu vám, že lepší bylo zlato než diamanty, protože diamanty odhadli, že nejsou hodnotné, ale zlato bylo na váhu a po válce to byla ohromná věc. Z toho jsme žili dva roky. Doktor Císař, nevlastní otec mého manžela, se dostal na univerzitu v St. Andrews, kde teď studuje náš princ William, a posílal nám pět liber měsíčně na činži v hotelu.

Jaké byly první Vánoce v Paříži?

To přijel Peroutka se Slávkou a byl u nás taky Brouk. V tom hotelu se skoro netopilo. Paříž ještě tři roky po válce byla v zoufalém stavu, nebylo uhlí, mlíko, jídla taky nebylo moc. Zima v hotelu byla taková, že moje dítě muselo sedět pořád v posteli. Seděli jsme v zimních a měli jsem vánoční večeři.

Jak jste zvládla takovou zásadní změnu? Nikdy jste nelitovala, že jste odešla?

Ne, nikdy. Paříž, to byla vlastně veselá bída. Sice byla poválečná, ale byl tam Sartre, Vian, Simone de Beauvoir a Juliette Gréco zpívala v těch sklepech. A my jsme na to sice neměli, ale za dvacet centimů

Až se budou bráti

Až se budou bráti,
ten den ucht' se zkráti.
Však noc, noc ad' se dlíže,
ad' jablko lne k noži.

To už se krosny rodit' budou -
a na ihvíli, po těch dvou sudon,
skane pak křipťna' knižej vna,
skvost do zdvoje nevěstina.

[Signature]

Bohuslav Brouk s manželkou v exilu, foto archiv E. J.

jsem mohli sedět v Café de Flore celý den a dívat se. Tak jsme vlastně žili životem skutečných kumštýřů v Paříži. V Anglii se mi potom z počátku v porovnání s Francií vůbec nelíbilo. Francie pro mě byla jako domov. Rozdíl mezi Prahou a Paříží skoro neexistoval. Zato Londýn a Paříž, to je úplně jiný svět.

V čem?

V Praze i v Paříži máte kavárny a žije se trochu na ulici, kdežto v Londýně to není. Vzdálenosti tam jsou strašné, musíte pořád jet podzemkou, abyste se někam dostal. Tady v centru Prahy stačí chodit, nebo se kousek svezete tramvají, stejně jako v Paříži. My jsme tam neměli na autobus, tak jsme všude chodili pěšky, třeba na výstavy, které byly za nic.

Takže jste zažila Paříž plnou existencionalistů. Jak ale existovali lidé kolem vás, Kovárna, Brouk, Ripka, Herbenovi, jak oni snášeli nový život v totálně změněné životní situaci?

Brouk byl často ožralý. (smích) Ten si se sebou nevěděl rady, byl zoufalý. Byl to přítel Toyen, studoval psychoanalýzu, medicí-

nu, estetiku a antropologii, ale byl úplně neschopen života. Nepraktický a hrozně milej a chytřej. Můj manžel chodil na přednášky na Sorbonnu, dcera do školky a my, Brouk, Listopad a já, jsme seděli na březích Seiny a toulali se po Paříži. Brouk často skončil na policii, která ho našla někde opilého, pak se ráno vrátil k nám a neměl pásek a tkaničky, protože mu to policajti sebrali. Tak jsme pro něho sháněli tkaničky a provaz místo opasku. S Broukem jsem taky jednou v arabské čtvrti prodala zimník mého muže, abychom měli na večeri – bylo parné léto, večere byla důležitější než kabát. Kovárna byl zalezlý a třeba celou noc s Ripkou dělali politiku. Občas k nám chodila Meda Sokolová, pozdější Meda Mládková.

Jaké byly vaše začátky v Londýně?

Věčně jsme takhle dál žít nemohli, to bylo jasné. Manžel poprosil paní Stránskou, aby mě a dceru vzala na návštěvní vízum do Anglie, a sám čekal v Paříži na definitivní vízum. Bydlela jsem u Stránských a rozhodla jsem se, že nám najdu v Londýně byt. Šla jsem na procházku a zazvonila u jednoho domu, který se

mi velmi líbil – měl nádhernou bránu. Vyšla taková elegantní stará dáma a já jsem se zeptala, jestli nemá byt k pronajmutí, ona mě pozvala, nabídla čaj a já jsem jí vyložila svou historii. Byla to pobožná katolička, vdova po bohatém Američanovi, nějakém olejovém magnátovi. Řekla mi, že až přijede můj manžel, tak nám dá dva pokoje a kuchyň a platit budeme, až si najdeme práci. V tom domě, jak jsem pak zjistila, kdysi žil sir Thomas More. Po nás si ho pak při jedné ze svých návštěv Londýna pronajala Elizabeth Taylor.

K zaměstnání jste se dostali podobně snadno?

Manžel měl velké štěstí. Dostal se do britského ministerstva zahraničí, kde byla sekce pro střední Evropu. Potřebovali lidi, kteří by tlumočili noviny z téhle oblasti a tak podobně. Byl tam dvacet pět let a doufal, že jednou v Československu komunismus skončí. Zemřel měsíc před Listopadem, 18. října 1989, na své dvaosmdesáté narozeniny.

Vy jste vlastně, kromě té zubařské laborantky za války, nikdy nepracovala. Ne

Nahoře: Eva Jiráňková s Rafaelem Kubelíkem, foto archiv E. J.;
dole: Vila Kokořín v Řevnicích, kde E. Jiráňková trávila léta svého dětství, foto archiv E. J.

že bych to po vás vyžadoval, ale změnilo se to v Londýně?

První skutečné zaměstnání jsem dostala, když mi bylo třicet devět let. Dělal jsem nákupčí klobouků pro obchodní dům Libertys. Asi jsem to dostala na ksicht. Kamarádka mě přinutila, abych šla na konkurs. Seděla jsem v takové velké místnosti u Libertys, za dvěma stoly tam trůnili dva ředitelé, kouřili dýmky; nerozuměla jsem slovo z toho, co povídali. Jen jsem jim vyložila, že jsem byla v Paříži a že mám ráda klobouky a oni mi za týden poslali dopis, že mě angažují. Neměla jsem o tom páru. Patnáct let jsem pak ale jezdila po celém světě a nakupovala klobouky. Časem jsem ke kloboukům dostala i oddělení Haute couture. Dvakrát do roka jsem byla v New

Yorku a Washingtonu, potom Švýcarsko, Milán, Řím, Florencie. Všude jsem bydlela v těch nejluxusnějších hotelích; do Paříže mě posílali čtyřikrát do roka na týden. Ten kontrast byl šílený, když jsem v Paříži byla o hladu, a pak jsem tam patnáct let jezdila a bydlela jsem v Grand hotelu a měla jsem k dispozici auto se šoférem a jezdila jsem na přehlídky k Christian Dior a Yves Saint Laurent. Byla jsem na první přehlídce Laurenta, když odešel od Diora. Měl skvělý úspěch. Seděli jsme na zlatých židličkách a já jsem vzpomínala na to, jak jsme s Broukem a Listopadem seděli lavičkách, koukali na Seinu a měli hlad.

Poprvé od emigrace jste se do Čech přijela podívat v roce 1990. Neustále od té

doby jezdíte mezi Prahou a Devonem. Nechcete se rozhodnout?

Já jsem takový cikán, můžu jezdit po světě, ale nevydržela bych žít stále na jednom místě.

Vy byste se nemohla vrátit nastálo do Čech?

To ano, ale musela bych cestovat. Jsem strašně šťastnej člověk v tom, že mám to nejlepší z dvou světů. Praha pro mě má kulturu, domov a přátele a tam v Devonu, kde teď žiju, je ta nejkrásnější krajina. Žiju tam u moře, mám kolem sebe svou rodinu. A právě ten život mezi dvěma kulturami mi vyhovuje.

Takže, kde jste doma? Říkala jste před chvílí: „náš princ William“, podezírám vás tedy, že jste doma v Británii.

Tady v Praze je větší legrace, mám tady víc známých, chodím tady po návštěvách a po restauracích a taky se víc bavím. Ale myslím, že bych už dneska svůj život neměnila. Nevzdala bych se definitivně Anglie, kde žiju od roku 1950. Takhle je mi fajn.

Snad aby dokázala, že chvíli posedět je pro ni nepřekonatelná obtíž, vyrazili jsme zpátky do ulic. Jenže, další stálá adresa, pro její život významné místo, opěrný bod naší procházky chyběl. Kdyby se dalo pokračovat tak, aby místo hovoru korespondovalo s jeho obsahem, museli bychom v příštích chvílích dokráčet k branám Buckinghamského paláce, pak honem na moment skočit do Bruselu a do Berlína, v jedné větě společně sjet všechny evropské sjezdovky, prosvištět pod Medvědí boudou ve Špindlerově Mlýně a telemarkem zabrzdit zase v Řevnicích. Jenže my jsme byli v Praze a mluvili o Londýně a o Česích a Evropě. Pomalu jsem si uvědomoval, že Eva Jiráňková jaksi jen tak mimochodem dodržuje buddhistické pravidlo „cesta je cíl“. Není pro ni ani tak podstatné, kde je, jako to, že je stále na cestě.

Antropolog Ladislav Holý, který dlouho působil v Anglii na univerzitě St. And-

Nahoře: Tajemník T. G. Masaryka Jaroslav Císař se svým nevlastním synem, manželem Evy Jiránkové, Milošem, konec 70. let, Anglie, foto archiv E. J.; vlevo: Eva Jiránková se svým mužem, 70. léta

rews, ve své knize „Malý český člověk a skvělý český národ“ mluví o emigrantech, kteří se po roce 1989 vraceli do Prahy. Zvláště se zaměřil na ty, kteří – jako třeba Jan Tříska nebo Milan Kundera – odmítli zůstat natrvalo v Čechách a žijí v zahraničí. Poskytuje jim prý lepší podmínky pro práci. Češi je přijali velmi problematičky a Holý doslova mluví o tom, že tyto emigranty začali často považovat za „odrodilce“. Považujete se za odrodilce?

Ne, nikdy jsem se za odrodilce nepovažovala. Když jsem se začala vracet do Čech, byla jsem už stará paní, ale lidé, kteří přišli a chtěli pomáhat, měli schopnosti, peníze, chtěli něco dělat, tak byli přijati často dost zvláště. Místní jim vlastně řekli, nechte tady peníze, ale nemluvte nám do toho, my si to budeme dělat sami. Tihle lidi všichni odešli z Čech se zklamáním; chtěli pomáhat, ale byli odmítnuti. To máte jako s tím Jiránkovým muzeem na Hradě.

Proč myslíte, že je Češi odmítli?

(váhá) Pánbůh ví. Příliš to nechápu. Když jsem přišla do Anglie, neuměla jsem říct ani slovo, ale za celou dobu v Anglii jsem nenašla člověka, který by byl na mě nepříjemný, protože jsem cizinka. Všichni nás přijali. Třeba Francouzi vás nikdy nikam nepozvou, pokud nejste jejich nejbližší známí. Nemají tendenci přátelit se, drží se spíš pro sebe. Nikoho nezhou domů, do bistra ještě jo, ale domů ne. Angličani vás pozvou domů hned. Naše první návštěva v Anglii byla typická, jedna rodina nás pozvala na oběd, byli to moc milí lidé, a po jídle, aby nám ukázali, jak si nás považují, že nás mají rádi jako členy rodiny, začali si číst noviny. Nám se to od nich zdálo nemožné, ale oni tvrdili, že se s námi cítí jako s rodinou a že to je nejvyšší pocta.

Máte odstup od českého prostředí, čtyřicet let jste žila v Anglii.

Padesát. (kroutí hlavou) To je strašný.

Tak tedy padesát. Jste Češka nebo Angličanka?

Jsem přece jen Angličanka. Když jsem se teď dívala na oslavy výročí vlády Alžběty II., uvědomila jsem si, že jsem hrdá, že máme královnu. Že jsou Angličani ještě schopni si královny vážit, že jsou nadšení, že stojí v ulicích, čekají v Buckingham Palace na koncert pro královnu. Takže jsem už asi hrdá na Británii, za to, co mi dala a jak se ke mně chovala. To je pro mě důležitější než národnosti.

Jak se díváte na Evropskou unii?

Určitě bych nechtěla ztratit libru.

Proč?

Protože někdo z Bruselu pak bude zasahovat do anglického státu a bude to někdo, koho neznám a komu nevěřím. Kdybych věděla, že je tam někdo schopný a báječný, kdyby to byla osobnost, jako byl Churchill, tomu bych věřila, pak snad. Myslím si, že Angličani by byli v EU šíleně bití, protože jsou důvěřiví. Všechno by pak ovládli, teda ekonomicky, Němci. A to bych si taky nepřála. Bohužel, jak víte, mám k Němcům rezervovaný přístup. Mám dojem, že jsou pořád hrozně panovační, ne všichni samozřejmě. Fakt je, že jsou šíleně schopní a šíleně organizovaní a že ekonomice budou vládnout pro svou pracovitost, protože ostatní Evropani jsou víc flinkové.

Když jste jezdila jako nákupčí pro Libertys po Evropě, jezdila jste často do Německa?

Ne, nikdy. Německem jsem projela jenom, když jsme emigrovali. Německo vlastně vůbec neznám. Pak jsem s Rafaelem Kubelíkem hned v roce 1952 projela Německo, když byl dirigentem v Covent Garden.

Co jste dělala o tomto víkendu?

Měla jsem odjet do Špindlu se Sitenským, protože jsem tam nebyla od roku 1939. Po dlouhá léta předtím to byl můj druhý domov, na Medvědí boudě jsme trávili každý víkend, každý rok Vánoce, Ve-

Eva Jiránková se svým mužem, 40. léta

likonoce. Přijeli jsme do Špindlu a saněma jsme odjeli na Medvědí boudu. Teď jsem to chtěla zase vidět, ale bohužel nebylo dobré počasí a Sitenskému se moc nechtělo. Kromě českých hor znám skoro každou horu ve Švýcarech a každou horu v Rakousku, na které se dá lyžovat. Taky ve Francii, lyžovala jsem na Mont Blancu, na Matternhornu, slezla jsem hory v Davosu, v Mořici.

Lyžujete dodneška, jak to děláte?

Žijeme v takovém údolíčku a já pobíhám mezi kopcema. Vozím žáky výtvarné školy, kterou má dcera se zetěm, šofíruju a vařím pro naše žáky. Takže si celý den nesesdu. V deset hodin padnu do postele, ale od rána od sedmi jsem zase na nohách.

Běháte?

Ne, to mi lékaři zakázali. Taky s tenisem jsem musela přestat. Tak aspoň chodím velmi rychle po kopcích se svým psem Homérem. A ten je hluchej, a běží přede mnou, takže když chci, aby už šel zase domů, musím ho předejít a otočit.

Celou dobu našeho povídání se bavíme vlastně o mužích kolem vás, o ženách nebyla skoro řeč. Hrají muži ve vašem životě velkou roli?

Když jsem byla mladá, vždycky za mnou táhla spousta kluků, třeba Lukas a Sitenský, všichni mě fotografovali a prý milovali, ale já jsem to nebrala na vědomí.

Neříkejte mi, že holka nepozná, když jsou kluci do ní zamilovaní, a že to pro ni není důležité?

Možná jsem to poznala, ale nebrala jsem je vážně, vážně jsem brala šport. Ten byl pro mě důležitější. Pořád jsem byla mezi klukama. Taky jsem nikdy neměla kamarádky. V Řevnicích jsem byla při fotbale v brance, vždycky – na fotbale i na hokeji – jsem hrála s klukama.

při několika setkáních na jaře a v létě 2002 zaznamenal

Martin Groman

Přípitek

Na píseň marně vzpomínám si,
jež vsbříc mi zazněla,
zdyž jednou v zamyšlení
jsem vstoupil na práh žostela.

Můj Bože, co v tom bylo jen za krásu
slyšet tu píseň o „věrném milování“!
Teď teď na ni myslím plný úžasu
v duchu, jež do hrůzy se přeláti.

Když i vám křmů vsbříc sžurn,
když vzchamš sálme do kláves
o vaše štěstí at stále povzruš vās vzhůru
taž jako dnes,

taž jako dnes, zdy práh jste přešrocih
domova, jenž mým bude jenom váš.
Proč bychom vám do budoucna nepřipili,
zdyž se jasně, křozny prudce sládkou
a na obzoru zjevuje se nový čas.

Bohumil Navrátil

15. září 1942

V příštím čísle (vychází 30. října 2002)

si přečtete:

Strž o filmu,
literatuře a výstavě
World Press Photo

Anghor Wat 3

příloha
The best of Horky
Václava Bolemíra Nebeského 2002

At přetrhne se útek slov,
kohoute, zlom vaz, v zřevu!
Vždyť slova patří na hřbitov.
Však k sratbě mějte révu!

A ta už sladne v bobulích,
jak sama věděla by,
že musí tryskat po čířích,
v proudu jsouc rovna Labi,

a ta už zlátne, hvězdami
v půlnoci políbena,
by zašuměla před vámi,
jako ta stěbrověná.

A at si osud, jak sám chce,
své čarý máry spíná,
já hádám v sklenky studánce
a předpověď čte z vína:

Dvojho hled se uchopit,
když ráháš: být či nebýt,
v révě lze všechno utopit.
Však láskou - všechno přebít!

V srpnu 1942

Jan Drda.

Na shledanou příště!